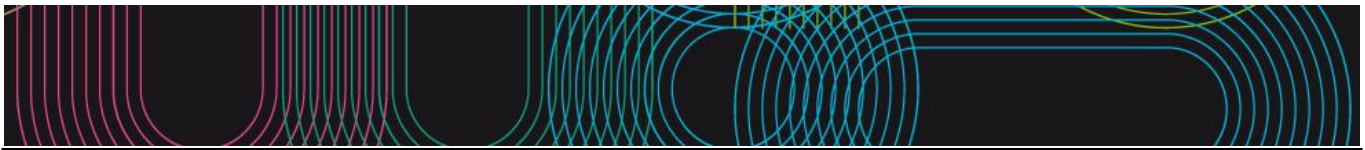




## [TABLA DE ERROS](#)

Lugar do erro	Descrición
Materia P05G170V01801, apartado 'Avaliación da materia'	O apartado contén algún elemento maior que o tamaño vertical de folia (por exemplo unha táboa) polo que tivo que ser redimensionado.



## Facultade de Fisioterapia

### Presentación

Teño o pracer de presentar a Guía Docente do Grao. Nela atoparedes información sobre o Centro e sobre a docencia como é o calendario académico, calendario de exames, horarios, guías docentes das materias e outra información relevante.

Esperamos que a información que presentamos sirvavos de orientación para a vosa formación.

Quero agradecer a tódalas persoas que co seu esforzo e traballo fixeron posible a edición desta Guía

Pontevedra, 16 de xullo de 2015

A Decana

Eva María Lantarón Caeiro

### Localización

Â

Â



Â

#### **Facultade de Fisioterapia de Pontevedra**

Campus da Xunqueira s/n, 36005 Pontevedra

Teléfono: 986 80 17 50

Fax: 986 80 17 80

Correo: [sdfisioterapia@uvigo.es](mailto:sdfisioterapia@uvigo.es)

Â

### Equipo Decanal Centro e Directivo dos Departamento

**EQUIPO DECANAL DO CENTRO:**

**Decana** Eva María Lantarón Caeiro

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: direccionfisioterapia@uvigo.es

**Vicedecano:** José Manuel Pazos Rosales

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: subdireccionfisioterapia@uvigo.es

**Secretaria:** Mª del Rocío Abalo Núñez

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: secretariafisioterapia@uvigo.es

Â

**DEPARTAMENTOS:**

**DEPARTAMENTO DE BIOLOXÍA FUNCIONAL E CIENCIAS DA SAÚDE**

**EQUIPO DIRECTIVO:**

**Director:**Â José Manuel García Estévez

**Secretario:** Mª José Pérez Álvarez

Sede: Facultade de Bioloxía, Campus de Vigo

Correo: depc01@uvigo.es

Teléfono: 986 812646

Fax: 986 812646

**DEPARTAMENTO DE ANÁLISE E INTERVENCIÓN PSICOSOCIOEDUCATIVA**

**EQUIPO DIRECTIVO:**

**Directora:**Â Â Carmen Verde DiegoÂ Â

**Secretario:** Antonio López Castedo

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo:Â Â depx01@uvigo.es

Teléfono: 988 387108

Fax: 988 387159

**DEPARTAMENTO DE DIDÁCTICAS ESPECIAIS**

**EQUIPO DIRECTIVO:**

**Directora:**Â Ángeles Fernández Villarino Â

**Secretario:** Javier Blanco Sierra

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo:Â Â depx05@uvigo.es

Teléfono: 988 387145

**DEPARTAMENTO ESTADÍSTICA E INVESTIGACIÓN OPERATIVA**

**EQUIPO DIRECTIVO:**

**Director:** Javier Roca Pardiñas

**Secretaria:** Tomás R. Cotos Yañez

Sede: Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais. Campus de Vigo

Correo: depc05@uvigo.es

Teléfono: 986 812440

Fax: 986 812401

## DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA INGLESA, FRANCESA E ALEMÁ

### EQUIPO DIRECTIVO:

**Directora:** Elena Seoane Posse

**Secretaria:** Rosalía Rodríguez Vázquez

Sede: Facultade de Filoloxía e Traducción. Campus de Vigo

Correo: deph04@uvigo.es


Teléfono: 986 813799

Fax: 986 813799

## Servizos e infraestructuras do Centro


### Personal de Administración e Servizos

P.A.S.	Posto	Teléfono	Correo
Clara Pérez Quiñones	Xefa de Negociado	986-801775	secfisio@uvigo.es
M <sup>a</sup> Purificación Sánchez Arias	Secretaría de Decanato	986-801752	sdfisioterapia@uvigo.es
M <sup>a</sup> Begoña López Pérez	Asuntos Económicos	986-802025	repaecsf@uvigo.es
Marina Núñez Ocampo	Auxiliar Técnico de Servizos Xerais	986-801750	confisio@uvigo.es
José Ángel Ocampo Luaña	Auxiliar Técnico de Servizos Xerais	986-801750	confisio@uvigo.es

 Instalación e Servizos do Centro

## Normativa e Lexislación

Á

 Normativa solicitude de espazos e material

Á

Á

## Calendario Académico



Calendario académico



**Horarios**

Horarios 1º curso



Horarios 2º curso



Horarios 3º curso



Horarios 4º curso

**Calendario exames**

Â Calendario exames

**Tribunais**

Â



Tribunais avaliación

**Horario de titorías**

Horario titorías

Â

Â

Â

**Grao en Fisioterapia****Materias****Curso 1**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P05G170V01102	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica	1c	6
P05G170V01103	Fisioloxía: Fisioloxía humana	1c	9
P05G170V01104	Fundamentos de fisioterapia	1c	6
P05G170V01201	Afeccións medicocirúrxicas	2c	9
P05G170V01202	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia	2c	9
P05G170V01203	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde	2c	6

P05G170V01204	Valoración en fisioterapia	2c	6
---------------	----------------------------	----	---

### Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01301	Afeccións cirúrxicas	1c	6
P05G170V01302	Afeccións médicas	1c	6
P05G170V01303	Cinesiterapia	1c	9
P05G170V01304	Fisioterapia xeral	1c	9
P05G170V01401	Electroterapia e ultrasonoterapia	2c	6
P05G170V01402	Fisioterapia manipulativa articular	2c	9
P05G170V01403	Radioloxía	2c	6
P05G170V01404	Saúde pública e fisioterapia comunitaria	2c	9

### Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01501	Fisioterapia neurolóxica e especial	1c	9
P05G170V01502	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial	1c	9

### Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01701	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde	1c	9
P05G170V01801	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	42
P05G170V01802	Estadías clínicas	An	12
P05G170V01803	Estadías clínicas	An	9
P05G170V01804	Estadías clínicas	An	21
P05G170V01805	Estadías clínicas	An	30
P05G170V01806	Estadías clínicas	An	33

### Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01901	Fisioloxía do exercicio e do esforzo	1c	6
P05G170V01902	Fisioterapia ergonómica	1c	6
P05G170V01903	Fisioterapia na discapacidade e dependencia	1c	6
P05G170V01904	Inglés para ciencias da saúde	1c	6
P05G170V01905	Rehabilitación cardíaca	1c	6
P05G170V01906	Fisioterapia en especialidades clínicas I	2c	9
P05G170V01907	Fisioterapia en especialidades clínicas II	2c	9
P05G170V01908	Farmacoloxía	2c	6
P05G170V01909	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia	2c	6
P05G170V01910	Fisioterapia en deporte e en actividade física	2c	6
P05G170V01911	Fisioterapia no linfedema	2c	6
P05G170V01912	Pilates aplicado en fisioterapia	2c	6

### Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	9



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Anatomía humana: Anatomía humana**

Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P05G170V01101			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Padín Iruegas, María Elena			
Profesorado	Padín Iruegas, María Elena			
Correo-e	mepadin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber facer
CE55	Habilidade para realizar disección básica	- saber facer
CE56	Capacidade para identificar os diferentes tecidos nunha disección	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser



<b>Resultados de aprendizaxe</b>	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os conceptos básicos para o coñecemento da Anatomía (ciencia, morfoloxía, anatomía, cinesioloxía, relación entre a forma e a función,...), a división da Anatomía segundo distintos criterios e as súas aplicacións aos estudos de grao	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Coñecer e comezar a dominar a terminoloxía anatómica básica que permita a descrición anatómica.	CG19 CE1 CE20 CT4 CT12 CT15 CT17 CT24
Localizar e identificar os ósos da cabeza, incluíndo as súas características morfolóxicas máis relevantes, e que dean unha maior achega funcional. Coñecer os elementos que integran cada articulación, así como identificar o tipo de articulación e as súas características mecánicas xenéricas. Coñecer a musculatura principal.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer a morfoloxía exterior e a configuración interior do corazón.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24
Dominar aqueles conceptos morfolóxicos que servirán para a comprensión clínica da patoloxía respiratoria e para entender os fundamentos das técnicas de asistencia ventilatoria.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24

Coñecer a organización xeral e funcionalidade do sistema nervioso en xeral

CG1  
CG19  
CE1  
CE4  
CE20  
CT4  
CT5  
CT12  
CT15  
CT24

Dominar a descrición macroscópica. Identificar as diferentes partes e compoñentes. Establecer a correlación morfo- funcional. Entender correctamente os abordaxes elementais e adestramento no manexo do instrumental e útiles básicos.

CG1  
CG19  
CE1  
CE4  
CE49  
CE53  
CE54  
CE55  
CE56  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT15  
CT17  
CT23  
CT24  
CT30

### Contidos

Tema

Temario teórico

Temario teórico. Xeneralidades: citoloxía, histoloxía e embrioloxía humana. Aparato locomotor: cabeza, colo, tronco e extremidades. Corazón e grandes vasos. aparato dixestivo, aparato respiratorio, aparato xenitourinario, estesioloxía, sistema nervioso periférico cranial. Sistema nervioso da vida autónoma. Sistema nervioso central.

Temario práctico

Temario práctico. Prácticas de citoloxía e histoloxía. Estudo dos distintos tecidos. Identificación de estruturas en modelos anatómicos.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	43	67	110
Prácticas de laboratorio	27	0	27
Probas de tipo test	2	33	35
Observación sistemática	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor estrutura y/ou explica os contidos da materia. Para o seu estudo os alumnos dispoñen das presentacións vistas na clase en FAICTIC e/ou fotocopias.
Prácticas de laboratorio	Con estas clases búscase que sirvan ó alumno para unha mellor comprensión dos coñecementos teóricos.

### Atención personalizada

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Orientación ao alumno sobre os contidos da práctica. Resolución de dúbidas.

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de tipo test	Sesión maxistral: os coñecementos teóricos adquiridos polo alumno avaliaranse mediante un exame tipo test de 5 opción sen puntuar negativos.	80	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT12
Observación sistemática	Participación activa do alumno para assimilar e comprender os contidos da sesión maxistral	20	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE53 CE54 CE55 CE56 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT30

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para superar o examen teórico débense obter o 70% de respostas correctas.

A asistencia ás prácticas é obrigatoria. Permitiránse 2 faltas de asistencia (por causa de forza maior) que han de ser xustificadas documentalmente. Al finalizar cada práctica deberán entregarse a fichas dos contidos da mesma.

Manteranse os mesmos criterios en sucesivas convocatorias.

### **Bibliografía. Fontes de información**

FAWCETT DW., Tratado De Histología, Interamericana Mc Graw Hill, 12ª ed., 1995.,

Paulsen F.; Waschke J. , Sobotta atlas de anatomia humana, Ed. Medica Panamericana 23ed. 2012. Ed. Elsevier.,

LIPPERT H., "Anatomía. Texto y atlas.", 4ª ed. Marban SL. Madrid 1999.,

MOORE KL., Anatomía con orientación Clínica, Ed. Lippincott Williams & Wilkins 7ª ed., 2013,

NETTER FH., Atlas de Anatomía Humana, Ed. Elsevier Masson, 6ª ed. 2015,

Netter. , Cuaderno De Anatomía Para Colorear , 2ª Edición. Ed. Elsevier 2015,

Drake R, Gray Anatomía para estudiantes, 2ªed. Ed. Elsevier, 2013,

Latarjet M; Ruiz Liard A, Anatomía Humana, 4ª ed. Ed. Panamericana, 2008,

---

## **Recomendacións**

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica**

Materia	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica			
Código	P05G170V01102			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a				
Profesorado	Lopez Patiño, Marcos Antonio			
Correo-e				
Web	<a href="http://webs.uvigo.es/neuroquimica">http://webs.uvigo.es/neuroquimica</a>			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE5	Coñecer e comprender o funcionamento dos diferentes sistemas biofísicos e bioquímicos	- saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisiología	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser

---

**Resultados de aprendizaxe**

---

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Coñecer os conceptos elementais da Bioquímica e da Biofísica e a súa importancia na Fisioterapia.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
2. Coñecer os principios básicos da Física aplicados aos procesos biolóxicos e funcionais do corpo humano.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
3. Coñecer a función das biomoléculas e os procesos metabólicos en que interveñen.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
4. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos biofísicos básicos relativos ao funcionamento das membranas celulares, visión, audición e aparato cardiorespiratorio e a súa relación coa Fisioterapia.	CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

---

5. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos bioquímicos básicos dos principais grupos de biomoléculas: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, así como do metabolismo humano e a súa relación coa Fisioterapia.

CE8  
CE20  
CE21  
CE45  
CE49  
CE53  
CE54  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16

### Contidos

#### Tema

Bioquímica: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, encimoloxía, bioenerxética, metabolismo intermediario, vías catabólicas e biosintéticas. Biofísica de membranas e de procesos de transporte, de potenciais, da visión e a audición, do músculo, cardiovascular, da respiración, da homeostasia, das radiacións.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	8	17	25
Seminarios	1	24	25
Sesión maxistral	39	60	99
Probas de tipo test	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio de Biofísica e de Bioquímica e prácticas de ordenador de simulación de procesos biofísicos.
Seminarios	Seminarios de traballos por grupos relacionados coa materia.
Sesión maxistral	Clases teóricas expositivas e participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual: Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual: Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral			

Prácticas de laboratorio	Prácticas laboratorio: asistencia e participación en tódalas prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesión de prácticas e a presentación dun informe individual de cada sesión.	20	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
Seminarios	Seminarios: a realización, asistencia a titorías, presentación do traballo e súa defensa é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	10	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
Probas de tipo test	Proba test: exame teórico con todo o contido da materia impartido nas sesións maxistras. Constará de 80 preguntas de tipo test. As preguntas mal contestadas penalízanse.	70	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2



---

**Outros comentarios e avaliación de Xullo**

---

A realización das prácticas é OBRIGATORIA para superar a materia.

A realización dos seminarios é OBRIGATORIA para superar a materia

As clases maxistras avaliaranse mediante unha proba tipo test cun valor do 70% da cualificación, as prácticas o 20% e os seminarios o 10%.

Para superar a materia o alumno debe alcanzar un mínimo de 3 sobre 7 nas probas tipo test.

Calquera outro criterio (p.e. asistencia a clase) rexerase por as normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e da Facultade de Fisioterapia.

---

---

**Bibliografía. Fontes de información**

---

AURENGO, Biofísica, Mc Graw-Hill 3ª edición, 2008

DURÁN, J.E.R., Biofísica: fundamentos e aplicacións, Prentice Hall (Sao Paulo, Brasil), 2003

NELSON y COX., Principios de Bioquímica de Lehninger, Omega, 2001

LOZANO y col, Bioquímica y Biología Molecular en Ciencias de la Salud, Interamericana, 3ª edición, 2005

---

---

**Recomendacións**

---

---

**Outros comentarios**

---

NON SE FAN RECOMENDACIÓNES ESPECÍFICAS

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioloxía: Fisioloxía humana**

Materia	Fisioloxía: Fisioloxía humana			
Código	P05G170V01103			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Profesorado	Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Correo-e	lilianfaro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- Saber estar / ser
CT20	Liderado	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer - Saber estar / ser

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da Fisioloxía Humana.	CG1 CE1 CT2
Coñecer e comprender en liñas xerais o funcionamento dos diversos sistemas orgánicos, con énfase especial nos sistemas nervoso e muscular.	CG1 CG17 CE1 CE4
Comprender o funcionamento do organismo humano como un todo integrado, reforzando o papel dos sistemas de coordinación e integración.	CG5 CE3 CT2
Comprender algúns aspectos aplicados dos coñecementos fisiolóxicos para a saúde humana e, en especial, para a súa aplicación a Fisioterapia.	CG2 CE8 CT5
Coñecer e describir os principais mecanismos de funcionamento dos dous principais sistemas de control do organismo humano: o sistema nervoso e o sistema endócrino.	CG12 CG19 CE1 CE21 CE45 CE49 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30

Coñecer e describir os mecanismos básicos de funcionamento do aparello locomotor e seu controle e sua aplicación en fisioterapia.

CG1  
CE1  
CE4  
CE21  
CE54  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT30

---

Coñecer e describir os mecanismos elementais do funcionamento cardiorespiratorio humano e sua aplicación en fisioterapia.

CG1  
CE1  
CE49  
CE53  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT30

---

Coñecer e describir os mecanismos elementais de funcionamento dos aparellos dixestivo e excretor humanos.

CG1  
CE1  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT30

---

**Contidos**

Tema

Fisioloxía do sistema nervioso.  
Fisioloxía do sistema endócrino.  
Fisioloxía do sistema cardiovascular.  
Fisioloxía do sistema respiratorio.  
Fisioloxía dixestiva e renal.

NON SE CONSIDERAN SUBTEMAS

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	15	35	50
Seminarios	1	22	23
Sesión maxistral	61	90	151
Probas de tipo test	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Realizaranse prácticas de laboratorio dos sistemas cardiovascular e respiratorio, así como prácticas de simulación de ordenador dos sistemas nervioso, muscular e endócrino.
Seminarios	Realizaranse seminarios de traballo por grupos relacionados coa materia.
Sesión maxistral	Impartiranse clases teóricas participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.

**Atención personalizada**

	Descrición
Seminarios	Realización de Seminarios tutelados.

**Avaliación**

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Prácticas de laboratorio

Asistencia e participación en todas as prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesións de prácticas e a presentación de un informe individual de cada sesión.

15

CG1  
CE1  
CE3  
CE4  
CE8  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT30

---

Seminarios	A realización, asistencia a titorías, presentación do traballo escrito e sua defensa é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	15	CG1 CG2 CG5 CG12 CG17 CG19 CE1 CE3 CE4 CE8 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30
------------	--	----	---

---

Probas de tipo test	Exame teórico con todo o contido da materia impartido en las sesiones maxistras. Constará de 80 preguntas de tipo test. As preguntas mal contestadas se penalizan.	70	CG1 CG2 CG5 CG17 CG19 CE1 CE3 CE4 CE8 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15
---------------------	--	----	--

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

A realización das prácticas é obrigatoria para superar a materia

A realización dos seminarios é obrigatoria para superar a materia.

A avaliacion das clases maxistras será mediante una proba tipo test cun valor do 80% da cualificación, as prácticas o 10% e os seminarios o 10%.

Para superar a materia debe alcanzarse un mínimo de 3,5 sobre 8 na proba tipo test.

Calquera outro criterio (ex: asistencia a clase) rexerese polas normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e da Facultade de Fisioterapia.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

SILVERTHORN y col., Fisiología Humana. Un enfoque integrado, Editorial Médica Panamericana, 4ª edición, 2008

FOX, Fisiología Humana, McGraw-Hill, 10ª edición, 2008

DVORKIN-CARDINALE, BEST&TAYLOR, Bases fisiológicas de la práctica médica, Editorial Médica Panamericana, 13ª edición, 2008

FERNÁNDEZ, Manual de laboratorio de Fisiología, McGraw-Hill, 4ª edición, 2008

TRESGUERRES y col., Fisiología humana, Interamericana, 3ª edición, 2005

---

### **Recomendacións**

---

#### **Outros comentarios**

Non se fan recomendacións específicas.



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fundamentos de fisioterapia**

Materia	Fundamentos de fisioterapia			
Código	P05G170V01104			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	González Dopazo, Lois González Norés, José Carlos Iglesias Santos, Rosa Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber - saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE17	Coñecer e comprender as bases teóricas da Fisioterapia como ciencia e profesión. Os modelos de actuación en Fisioterapia: O diagnóstico de Fisioterapia. Metodoloxía da investigación aplicada á Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	- saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos de traballo	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer

CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- Saber estar / ser
CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a fisioterapia e situala dentro do contexto sanitario	CG3 CG12 CE17 CE20 CE26
Identificar a fisioterapia como ciencia e profesión, así como o código deontolóxico	CG3 CG14 CE17 CE44 CT13 CT29
Describir a institucionalización da fisioterapia en España	CE23 CE24
Identificar os distintos campos de actuación da fisioterapia.	CE14 CE20 CE23
Identificar os distintos axentes físicos, métodos e técnicas que utilízanse en fisioterapia	CE14
Describir o método de intervención en fisioterapia	CG12 CE14 CT12
Definir o concepto e dimensións de calidade no ámbito sanitario	CG18 CE25
Describir os modelos de investigación en fisioterapia.	CG15 CE21 CE22 CE45 CT29
Coñecer a terminoloxía sanitaria	CG19 CE20

Elaborar en grupo, exponer e defender un traballo de búsqueda bibliográfica sobre a historia da fisioterapia y/o axentes físicos

CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT24  
CT25  
CT30

<b>Contidos</b>	
Tema	
Introducción	Definición de Fisioterapia Terminoloxía sanitaria
Evolución e desenrrolo histórico	Antecedentes históricos da Fisioterapia: Mundo primitivo Mundo antigo Idade media Renacemento Séculos XVII y XVIII Séculos XIX e XX
Bases conceptuais. Marco teórico	A fisioterapia como ciencia e profesión A institucionalización da fisioterapia en España. A figura do fisioterapeuta As asociacións e colexios profesionais A Fisioterapia na Universidade
Métodos de intervención en fisioterapia	Etapas: valoración, análise de datos, plantexamento de obxetivos, plan terapéutico, avaliación. O rexistro en fisioterapia. Informes
Calidade en Fisioterapia	Concepto de calidade Dimensións da calidade
Modelos de investigación en Fisioterapia	Introducción e Métodos de investigación

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	40	71	111
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

**Atención personalizada**

	Descrición
Sesión maxistral	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, contémplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, contémplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Presentacións/exposicións	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo, contémplanse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>

**Avaliación**

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Sesión maxistral	Probas de resposta longa, de desenvolvemento, non podendo deixar ningunha sen resposta efectiva.	80	CG3 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE14 CE17 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE44 CE45 CT2 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT24 CT29
Traballos tutelados	Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	15	CG19 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT10 CT18 CT19 CT20 CT25 CT30

Presentacións/exposicións Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.

5

CG19  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT9  
CT10  
CT18  
CT19  
CT20  
CT25  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

O alumno debe obter como mínimo un 4 sobre 8 no exame teórico para poder superar a materia.

O alumno debe obter como mínimo un 1 sobre 2 no traballo para superar a materia

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Gallego T., Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia., 1ª Ed. Madrid: Editorial Medica Panamericana; 2007,

Borrel F., Manual de entrevista clínica, Barcelona: Editorial Doyma;1992,

Varela J, Galego J., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud, Xunta de Galicia; 2000,

---

### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Afeccións medicocirúrxicas**

Materia	Afeccións medicocirúrxicas			
Código	P05G170V01201			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es cmagdalena@uvigo.es			
Web	<a href="http://mpsp.webs.uvigo.es">http://mpsp.webs.uvigo.es</a>			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades reumatolóxicas, nefrolóxicas, hematolóxicas, endocrinolóxicas e do metabolismo, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermar.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24



Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.

CG1  
CG5  
CG12  
CG14  
CE14  
CE15  
CE22  
CE35  
CE42  
CE49  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT17  
CT23

---

Describir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.

CG1  
CG5  
CG12  
CG14  
CE14  
CE15  
CE22  
CE35  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT23  
CT24  
CT29

---

Coñecer e comprender a dinámica da adquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.

CG1  
CG5  
CG12  
CG14  
CE22  
CE38  
CE45  
CE49  
CT2  
CT3  
CT4  
CT9  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT23  
CT24

---

Determinar a súa competencia profesional e os seus límites, e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE49 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
---	---

Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CG5 CG12 CG14 CE22 CE35 CE42 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT16 CT23
---	---

Identificar as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte básico e avanzado.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE49 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
--	---

**Contidos**

Tema	
UNIDADE I	AFECCIÓNS MÉDICAS
Patoloxía que afecta ao organismo globalmente	Lesión e morte celular; envellecemento. Sistema inmune; resposta inespecífica; resposta específica; enfermidades do sistema inmune; transplantes. Enfermidades inducidas por microorganismos. Enfermidades inducidas por tóxicos. Enfermidades inducidas por hipoxia. Enfermidades relacionadas co entorno ambiental. Enfermidades por patoloxía da herencia. Enfermidades tumorais.
Reumatoloxía	Función do aparato locomotor. Enfermidades óseas; trastornos cuantitativos e cualitativos da remodelación ósea. Enfermidades articulares; artropatías inflamatorias; artropatías dexenerativas.
Nefroloxía	Función nefrouinaria. Enfermidades renais; insuficiencias aguda e crónica. Enfermidades glomerulares, tubulares e tubulointersticiais. Enfermidades das vías urinarias.

Hematoloxía	Función hematopoyética. Enfermidades da serie vermella. Enfermidades da serie branca, dos ganglios linfáticos e do bazo. Enfermidades da hemostasia.
Endocrinoloxía	Función do sistema endocrino. Enfermidades da glándula tiroides. Enfermidades das glándulas suprarrenais. Enfermidades das gónadas; diferenciación sexual. Enfermidades do eixo hipotálamo-hipófise; patoloxía do crecemento. Patoloxía das glándulas paratiroides e do metabolismo do calcio, fósforo e magnesio.
Metabolismo	Patoloxía do metabolismo dos hidratos de carbono; síndrome diabético. Patoloxía do metabolismo dos lípidos. Patoloxía do metabolismo dos aminoácidos e das proteínas plasmáticas. Outras alteracións.
UNIDADE II	AFECCIÓNS CIRÚRXICAS
INTRODUCCIÓN ÁS ENFERMIDADES CIRÚRXICAS.	- Dor no aparato locomotor. - Inflamación. - Reacción xeral secundaria.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS BÁSICAS.	- Feridas. Asepsia. - Síndrome de aplastamento. - Queimaduras. - Infeccións cirúrxicas. - Ciruxía oncolóxica. - Anestesia. - Métodos auxiliares diagnósticos - Complicacións da ciruxía
SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO.	- Estrutura e función do sistema nervioso periférico. - Agresión, rexeneración e dexeneración. - Síndromes compresivos.
FISIOPATOLOXÍA MUSCULAR.	- Fisioloxía, reparación muscular. - Traumatismos. Tumores. Artrogriposis. - Síndrome compartimenta. - Patoloxía neuromuscular infantil. - Tendóns. - Ligamentos
ÓSO	- Organización ósea. - Fracturas. Complicacións. - Infeccións óseas. - Enfermidades óseas. - Tumores e lesións pseudotumorais.
ARTICULACIÓNS.	- Traumatismos. Luxacións. Esguinces. - Rixideces e anquilosis. - Infeccións articulares. - Ciruxía da artrosis. - Corpus libres intraarticulares. - Artropatía neuropática.
CIRUXÍA DO APARATO LOCOMOTOR	- Artroscopia. - Osteosíntesis. - Ciruxía minimamente invasiva. - Implantantes articulares. - Ciruxía robótica e navegación.
TRAUMATISMOS, AMPUTACIÓNS/ REIMPLANTES/ PRÓTESIS	- Politraumatizado. ATLAS - Protocolo de actuación con accidentado. - Shock. - Amputacións. - Reimplantes. - Prótesis. - Ortesis.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS TORÁCICAS.	- Ciruxía cardíaca. - Ciruxía torácica. - Mama
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS ABDOMINALES.	- Parede abdominal. - Dixestivo. - Uroloxía. - Xinecoloxía e obstetricia.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS VASCULARES.	- Arteriales. - Venosas. Trombosis.

ENFERMIDADES NEUROCIRÚRXCAS E ENDOCRINAS.	- Neurociruxía. - Ciruxía endocrina.
SEMINARIOS A. Médicas	1º: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) básica. 2º: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) avanzada.
SEMINARIOS A. Cirúrxicas	PRÁCTICA Nº1: DOLOR, INFLAMACIÓN Y HERIDAS. PRÁCTICA Nº2: LESIONES NEUROLÓGICAS Y MUSCULARES. PRÁCTICA Nº3: FRACTURAS. PRÁCTICA Nº4: PRÓTESIS Y TRAUMATISMOS. PRÁCTICA Nº5: CIRUGÍA CARDÍACA Y TORÁCICA. PRÁCTICA Nº6: CIRUGIA ABDOMINAL. PRÁCTICA Nº 7: CIRUGÍA VASCULAR Y OBESIDAD.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Seminarios	24	40	64
Sesión maxistral	52	105	157
Probas de tipo test	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas, cunha aprendizaxe activa.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	<p>O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.</p>
Actividades introdutorias	<p>O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.</p>

Seminarios O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

**Titorías:**

Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos:

\* Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula.

\* Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios.

\* Individual: exame.

---

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	O examen final da materia constará de: Unidade de Médicas: Proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, según da fórmula. Acertos-(erros/nº de opcións de resposta en cada pregunta).  Unidade Cirúrxicas: En convocatoria de maio/xuño: Unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si. En convocatoria de xullo: 5 preguntas de resposta corta	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17

---

Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29
------------	---	----	---

Probas de tipo test

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse a exame en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio asistir aos seminarios.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Afeccións Médicas, e Unidade II: Afeccións Cirúrxicas. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica e seminarios). A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha Unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

### Bibliografía. Fontes de información

Rozman C, Cardellach F, (eds). , Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª Ed. Barcelona: Elsevier; , 2012.

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds). , Harrison. Principios de Medicina Interna. , 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.

Goodman CC, Syndert TK., Patología Médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2003.

Laso FJ., Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología. , 2ª Ed. Barcelona: Elsevier-Masson; , 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas. , 4ª ed. Madrid: Panamericana; , 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, et al., Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]. , Disponible en:

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R. , Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases. , 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier; , 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH. , Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana; , 2004.

Victor M, Ropper AH, (eds). , Adams y Victor. Principios de Neurología., 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2002.

Brunnicardi C, Andersen DK, Billiar TR, Dunn DL, Hunter JG, Pollock RE. , Schwartz. Principios de cirugía. , Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.

Delgado Martinez, A., Cirugía ortopédica y traumatología., Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2009.

Hoppenfeld, S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades., México: Manual Moderno; , 2000.

Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología (SECOT)., Manual de cirugía ortopédica y traumatología. , 2 vols. Buenos Aires: Médica Panamericana; , 2010.

Seco J. [Dir.], , Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; , 2015.

---

---

### **Recomendaciones**

#### **Materias que continúan o temario**

Afecciones médicas/P05G170V01302

Afecciones quirúrgicas/P05G170V01301

Farmacología/P05G170V01908

#### **Materias que se recomienda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia**

Materia	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia			
Código	P05G170V01202			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Profesorado	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Correo-e	mg Nieto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisiología	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersonais	- saber facer



CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da biomecánica	CG2 CE6 CE9 CE20
Identificar as pautas para a análise dos movementos humanos	CG2 CE8 CE9 CE20
Coñecer as leis do movemento, forzas, palancas e poleas e a súa aplicación en Fisioterapia.	CG2 CE6 CE8 CE9 CE20
Definir o concepto de elasticidade, viscoelasticidade e a súa aplicación práctica en fisioterapia	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedades mecánicas do oso	CG1 CE3 CE20
Describir a mecánica articular e a súa aplicación na fisioterapia.	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedades mecánicas da contracción muscular	CG1 CE3 CE20
Identificar a repercusión dos distintos tipos de actividade muscular e a súa aplicación na fisioterapia	CG5 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20
Describir e correlacionar a análise segmentaria dos movementos do corpo humano	CG2 CE6 CE20

Analizar a biomecánica básica dun xesto determinado

CG17  
CG19  
CE6  
CE8  
CE9  
CE20  
CE21  
CE35  
CE44  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT30

---

**Contidos**

---

Tema

CONTIDO TEÓRICO

1.-Bases elementais de biomecánica

2 Movemento. Forzas pancas e poleas.  
Elasticidade e viscoelasticidade

3 Propiedades mecánicas do óso e da  
contracción muscular. Mecánica articular

4 Analise segmentaria dos movementos do corpo  
humano: O raque no seu conxunto. Postura e  
posición

5 Análise segmentaria dos movementos da  
cintura pélvica

6 Análise segmentaria dos movementos do raque  
lumbar

7.-Análise segmentaria dos movementos do  
raque torácico. Mecánica respiratoria

8.-Análise segmentaria dos movementos do  
raque cervical

9.-Análise segmentaria dos movementos do cinto  
escapular. Membro superior.

10.-Análise segmentaria dos movementos do  
membro inferior.

11.-A marcha humana

PRÁCTICO:

Realización do traballo

---

**Planificación docente**

---

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	58	103	161
Presentacións/exposicións	4	14.5	18.5

---

Traballos tutelados	1.5	40	41.5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar un traballo, onde se fará unha análise biomecánica básica do corpo humano sobre unha filmación en vídeo que deben realizar os propios alumnos. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica sobre o devandito tema e utilizarase a plataforma Tema.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
--	------------	--------------------------------------

Sesión maxistral	Exame teórico:	80	CG1
	Probas de resposta longa, de desenvolvemento.		CG2
	Consta de 4 preguntas e non se pode deixar ningunha sen contestación efectiva.		CG5
			CG17
			CG19
			CE3
			CE6
			CE8
			CE9
			CE20
			CE21
			CE35
			CE44
			CE49
			CE51
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT12
			CT15
			CT17
			CT24
			CT30

---

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	15	CG1 CG2 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20 CE21 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, así como a súa exposición	5	CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT6 CT7 CT15 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

---

**Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia. O alumno debe obter como mínimo un 3,5 sobre 8 no exame teórico para poder superar a materia.

---

**Bibliografía. Fontes de información**

Calais Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo 1 y 2, Barcelona: Ed. Los libro de la liebre de marzo; 1999,  
 Calderón Montero FJ. , Fisiología Humana Aplicación a la actividad física, Madrid: Medica Panamericana; 2012,  
 Dufour M, Pillu M., Biomecánica funcional, Elsevier Masson; 2006,

Fucci S., Biomecánica del aparato locomotor aplicada al acondicionamiento muscular, 4ª ed. Elsevier, 2003 ,

---

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 1, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2006,

---

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 2, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2010,

---

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 3 , 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2007,

---

Llanos, L F., Introducción a la biomecánica del aparato locomotor., Madrid: Universidad Complutense; 1998,

---

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I, Puig Cunilera M., Biomecánica clínica de los tejidos y las articulaciones del aparato locomotor, 2ª ed Barcelona: Masson;2005,

---

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson; 2007,

---

Trew M, Everett T, Fundamentos del movimiento humano., 5ª ed. Madrid: Elsevier Masson; 2006,

---

Viladot A, Lecciones básicas de biomecánica del aparato locomotor, Barcelona: Ed. Springer; 2001,

---

---

## **Recomendacións**

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde**

Materia	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01203			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fariña Rivera, Francisca			
Profesorado	Fariña Rivera, Francisca Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	francisca@uvigo.es			
Web	<a href="http://webs.uvigo.es/francisca/">http://webs.uvigo.es/francisca/</a>			
Descrición xeral	Esta materia amosará, de xeito moi xeral, que é a Psicoloxía e que lle pode chegar ao fisioterapeuta. Adicando especial atención aos procesos psicolóxicos básicos e psicosociais.			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE10	Coñecer e comprender os factores psicolóxicos e sociais que inflúen no estado de saúde/enfermidade do individuo, familia e comunidade	- saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	- saber
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE32	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar aos estudantes na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer

CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer - Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer - Saber estar / ser

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante terá que:	CB2
- Coñecer os concetos xerais da Psicoloxía.	CB4
	CG1
	CG13
	CE20
	CE21
	CT2
	CT4
	CT10
	CT12
	CT15
O estudante terá que coñecer os procesos psicolóxicos básicos que afectan ao aprendizaxe humano.	CB2
	CB4
	CG1
	CG13
	CE12
	CE20
	CT2
	CT3
	CT4
	CT5
	CT6
	CT10
	CT12
	CT15
	CT18
	CT23
	CT24
	CT25
	CT30



O estudante terá que coñecer os aspectos psicosociais que inciden na saúde.

CB2  
 CB4  
 CG1  
 CG13  
 CG14  
 CG19  
 CE10  
 CE11  
 CE13  
 CE20  
 CE21  
 CE32  
 CE45  
 CE49  
 CE51  
 CT1  
 CT2  
 CT3  
 CT4  
 CT5  
 CT6  
 CT7  
 CT9  
 CT10  
 CT11  
 CT12  
 CT13  
 CT15  
 CT16  
 CT17  
 CT18  
 CT19  
 CT20  
 CT23  
 CT24  
 CT25  
 CT30

**Contidos**

Tema	
Introdución á Psicoloxía	¿Qué estuda a Psicoloxía? Conceptos xerais da psicoloxía Principais paradigmas da Psicoloxía.
Procesos Psicolóxicos que afectan ao aprendizaxe humano	Procesos psicolóxicos básicos: Sensación-Percepción Percepción da dor Atención. Memoria Imaxes mentais Linguaxe e comunicación interpersonal Aprendizaxe Condicionamento clásico. Condicionamento instrumental. Aprendizaxe cognitiva.
Aspectos Psicolóxicos e Sociais no ámbito da saúde	Motivación-emoción, ansiedade e estrés Trastornos de conduta Violencia familiar e violencia de xénero, afectación na saúde Determinantes psicosociais no comportamento saúde/enfermidade Relación entre o profesional da saúde e o paciente A fisioterapia como intervención multidisciplinar

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	9	0	9
Traballos de aula	30	0	30

Sesión maxistral	50	0	50
Presentacións/exposicións	8	0	8
Actividades introdutorias	1.5	0	1.5
Probas de tipo test	1	0	1
Cartafol/dossier	0	24	24
Traballos e proxectos	0.5	26	26.5

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	A hora de titoría emprégase para facer o seguimento dos traballos.
Traballos de aula	Cada tema vai acompañado con material audiovisual e unha ficha que o grupo debe completar. Faranse exercicios de avaliación de variables psicolóxicas. Entrenaranse as destrezas de comunicación verbal e non verbal.
Sesión maxistral	O profesorado fai unha introdución teórica ao tema a tratar na aula, de xeito expositivo.
Presentacións/exposicións	Os estudantes terán que facer en grupo un traballo sobre algún tema da materia, que será establecido polo profesorado. Todos os alumnos deben facer unha exposición do seu traballo na aula.
Actividades introdutorias	Exposición sobre o desenvolvemento da materia ao longo do cuadrimestre, así como os contidos desta.

### Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.
Traballos e proxectos	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	O/a alumno/a analizará diferentes materiais (artigos, capítulos de libro, material audiovisual, entre outros) relacionados coas temáticas da materia.	20	CG14 CG19 CE21 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20

Probas de tipo test	Levarase a cabo unha proba tipo test para avaliar os contidos teóricos.	80	CE49 CT7 CT15
---------------------	---	----	---------------------

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na convocatoria de xullo, o alumnado só se terá que examinar dos contidos e destrezas que non chegou a superar na convocatoria de xuño, ao conservarse a calificación das competencias adquiridas. A calificación final será resultado do nivel de competencia acadado, con relación aos obxectivos da materia, na convocatoria de xuño e xullo.

### Bibliografía. Fontes de información

- Amigo, I., Fernández, C., y Pérez, M., Manual de Psicología de la Salud, Pirámide, 2003(2ª ed.)
- Bakker, A.B. y Rodríguez-Muñoz A, Introducción a la psicología de la salud ocupacional positiva, Psicothema, 24(1), 62-65, 2012
- Cabanach, R.G., Valle, A., Fariña, F., y Arce, R. (Eds), Calidad de vida, bienestar y salud, Psicoeduca, 2010
- Fariña, F., Arce, R. y Buela-Casal, G., Violencia de Género. Tratado Psicológico y legal, Biblioteca Nueva, 2009
- Fariña, F. y Tortosa, F., Introducción a la Psicología, Promolibro, 2008
- García-Caro, Mª, P., Cruz-Quintana, F., Schmidt Río-Valle, J., Muñoz-Vinueva, A., Montoya-Juarez, R., Influencia de las emociones en el juicio clínico de los profesionales de la salud a propósito del diagnóstico de enfermedad terminal, International Journal of Clinical and Health Psychology, 10(1), 57-73., 2012
- Gerrig, R. y Zimbardo, P., Psicología y Vida., Prentice Hall, 2005
- Larsen, R., Psicología de la Personalidad, McGraw Hill, 2005
- Morris, Ch., y Maisto, A., Psicología, Prentice-Hall, 2010 (13ª ed.)
- Nigel Holt; Andy Bremner; Ed Sutherland; Michael Vliek; Michael Passer; Ronald Smith, Psychology. The Science Of Mind And Behaviour., México: MCGRAW HILL, 2012
- Pillado, E. y Fariña, F., Mediación Familiar. Una nueva visión de la gestión y resolución de conflictos familiares desde la justicia terapéutica, Valencia: Tirant lo Blanch, 2015
- Puente, A., Cognición y aprendizaje. Fundamentos psicológicos, Pirámide, 2003
- Sánchez Vidal, A, Psicología Social Aplicada, Prentice-Hall, 2002
- Vicente E. Caballo Manrique, V., Manual para el tratamiento cognitivo-conductual de los trastornos psicológicos, Madrid: Siglo XXI., 2012
- Violencia de Xénero. /// Miracco, M., Rutzstein, G., Lanzillotti, A., Kasangian, L. & Keegan, E. (2012). Actitudes y creencias de los profesionales de la salud frente a la violencia de género. Acta Psiquiátrica y Psicológica De América Latina, 58(1), 29-33. /// Arce, R., Fariña, F. & Novo, M. (2014). Competencia cognitiva en penados primarios y reincidentes: implicaciones para la reeducación. Anales de Psicología Jurídica, 3(1), 259-266. /// Arrigoni, F. Jiménez, J.L., Navarro, J. I. & Mendoza, P. (2013). Aplicación de un programa terapéutico en hombres violentos contra la pareja. Anuario de Psicología Jurídica, 23, 3-9. /// • Adherencia ao tratamento. /// Ortiz Viveros, G. R. & Herrera, É. O. (2011). Capacidad predictiva de la adherencia al tratamiento en los modelos sociocognitivos de creencias en salud. Psicología y Salud, 21(1), 79-90. /// Urrutia, S., Azpillaga, I., de Cos, G. L. & Muñoz, D. (2010). Relación entre la percepción de estado de salud con la práctica físicodeportiva y la imagen corporal en adolescentes. Cuadernos De Psicología Del Deporte, 10, 51-56. /// Ortiz, M., & Ortiz, E. (2007). Psicología de la salud: una clave para comprender el fenómeno de la adherencia terapéutica. Revista médica de Chile, 135(5), 647-652. /// Marín Martínez, F., Sánchez Meca, J., & López López, J. A. (2009). El metaanálisis en el ámbito de las ciencias de la salud: una metodología imprescindible para la eficiente acumulación del conocimiento. Fisioterapia, 31(3), 107-114. /// Bayés, R. (2013). Aprender a investigar, aprender a cuidar: una guía para estudiantes y profesionales de la salud. Papeles del Psicólogo, 34(2), 155-156. /// • Bienestar psicológico. /// Rivas, C., Romero, A., Pérez-Llantada, M., del Carmen, de, I. L., Pourtau, M., Molina, I. & Garcia-Mas, A. (2012). Bienestar psicológico, salud general, autonomía percibida y lesiones en futbolistas. Revista De Psicología Del Deporte, 21(2), 365-371. /// Esnaola, I., Infante, G., Rodríguez, A. & Goñi, E. (2011). Relación entre variables psicosociales y la salud percibida. Revista De Psicología Del Deporte, 20(2), 413-427. /// Vinaccia, S., Quiceno, J.M., Fernández, H., Contreras, F., Bedoya, M., Tobón, S. y Zapata, M. (2005). Calidad de vida, personalidad resistente y apoyo social percibido en pacientes con diagnóstico de cáncer pulmonar. Psicología y Salud, 15(2), 207-221. /// Vega, B. R., Ortiz, A., & Palao, Á. (2004). Atención psiquiátrica y psicológica al paciente oncológico en las etapas finales de la vida. Psicooncología, 1(2), 263-282. /// Rojas-Elizondo, J. (2003). Abordaje de la intervención psicológica en casos diagnosticados de dolor crónico. Enfermería en Costa Rica, 25(1), 16-21. /// Expósito Concepción, Y. (2008). La calidad de vida en los cuidadores primarios de pacientes con cáncer. Revista Habanera de Ciencias Médicas, 7(3), 0-0. /// Paliativos, C. (2008). Sobrecarga, ansiedad y depresión en cuidadores primarios de pacientes con dolor crónico y terminales. Rev Med Inst Mex Seguro Soc, 46(5), 485-494. /// REVERTE, M. L., GIL, J. R., TORO, L. B., GARCÍA, J. T. L. I., & BATISTE, X. G. (2008). Intervención psicológica en Cuidados Paliativos. Análisis de los servicios prestados en España. Medicina Paliativa, 15(1), 39-44. /// Rojas-Elizondo, J. (2003). Abordaje de la intervención psicológica en casos diagnosticados de dolor crónico. Enfermería en Costa Rica, 25(1), 16-21. /// Martín Alfonso, L. (2003). Aplicaciones de la psicología en el proceso salud

enfermedad. Revista Cubana de Salud Pública, 29(3), 275-281. //// Sánchez Gil, I. Y., & Pérez Martínez, V. T. (2008). El funcionamiento cognitivo en la vejez: atención y percepción en el adulto mayor. Revista Cubana de Medicina General Integral, 24(2), 0-0. //// • Maltrato en la vejez. //// Sánchez Castellano, C. (2014). Detección y clasificación del maltrato, la negligencia, y el abuso en pacientes mayores: propuestas de actuación preventiva (Doctoral dissertation, Universidad Complutense de Madrid). //// Pérez-Rojo, G., Izal, M., Montorio, I., Regato, P., & Espinosa, J. M. (2013). Prevalencia de malos tratos hacia personas mayores que viven en la comunidad en España. Medicina Clínica, 141(12), 522-526. ////

---

---

## **Recomendacións**

---

### **Outros comentarios**

---

Recomendase:

- 1.-Ler, con anterioridade a explicación do docente, o material do tema que se vai a tratar na sesión maxistral; de selo caso anotando as dúbidas para resolvelas na sesión maxistral.
  - 2.-Participar activamente nas clases maxistrais, plantexando cuestións sobre os temas tratados.
  - 3.-Plantexarlle ao profesor tódalas preguntas/consultas que considere necesarias para comprender os contidos explicados nas sesións maxistrais, así como os procedementos implicados no desenvolvemento dos traballos asignados polo docente.
-

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Valoración en fisioterapia**

Materia	Valoración en fisioterapia			
Código	P05G170V01204			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Norés, José Carlos González Represas, Alicia Machado de Oliveira, Iris			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer

CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer - Saber estar / ser
CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- saber facer
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os principios básicos da valoración en fisioterapia	CG2
Definir o diagnóstico en Fisioterapia	CG2 CE20 CT29
Coñecer os procedementos xerais de valoración en fisioterapia	CG2 CG3 CG5 CE20 CE35 CE44 CT29
Coñecer e aplicar os métodos de rexistro en valoración	CG2 CE20 CE44 CT29
Coñecer as bases da entrevista clínica	CG2
Coñecer, executar e rexistrar os resultados da valoración postural	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos síntomas	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos tecidos brandos	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración articular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28

Coñecer, executar e rexistrar a valoración muscular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración antropométrica	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo práctico de valoración	CG5 CG15 CE21 CE49 CE51 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

## Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	SUBTEMAS
I. Procedementos xerais de valoración en Fisioterapia	I.1. Introducción. I.2. Condicións xerais na exploración. I.3. Tipos de valoración. I.4. Métodos de valoración.
Procedementos de valoración en Fisioterapia	II.1. A avaliación en Fisioterapia. Diagnóstico. Prognóstico. II.2. O proceso de avaliación II.3. Valoración da capacidade funcional. II.3.1. Consideracións xerais da valoración da capacidade funcional. II.3.2. Instrumentos da valoración da capacidade funcional II.4. Instrumentos multidimensionais da valoración funcional.
III. Método de rexistro.	III.1. Historia de Fisioterapia III.2. Estrutura dun informe de Fisioterapia.
IV. Entrevista clínica. Estratexias prácticas	IV.1. Calidade da atención ao paciente. IV.2. Iniciar unha relación terapéutica. Habilidades básicas na primeira entrevista cun paciente. IV.3. Técnicas básicas para descubrir e completar datos para o diagnóstico. IV.4. Informar e motivar ao paciente.
V. Valoración dos síntomas	V.1. Valoración da dor na anamnese. V.2. Comportamento dos síntomas. V.3. Cuestións especiais.

VI. Valoración de tecidos brandos. Tecido cutáneo e subcutáneo.	VI.1. Condicións xerais de observación e palpación da pel VI.2. Valoración da pel. Inspección. Palpación. Mobilización tisular. VI.3. Medicións instrumentais da pel VI.4.Valoración da sensibilidade. VI.5. Exploración da sensibilidade VI.5.2. Sensibilidade superficial. VI.5.3. Sensibilidade profunda.
VII. Valoración Articular	VII.1. Introducción. Movementos articulares. VII. Valoración articular. VII.1. Observación da articulación. VII.2. Palpación. VII.3. Valoración analítica ósea. VII.4. Mobilidade articular pasiva e activa. VII.4.1. Factores xerais a considerar na valoración da mobilidade articular VII.4.2. Rango de movemento VII.4.3. Calidade do movemento. Tope final de movemento. Tipos de limitacións da mobilidade articular. Hipomobilidade. Hiperactividade VII.4.4.Factores que inflúen na amplitude de movemento. VII.5. Medicións instrumentais VII.5.1.Goniometría VII.5.1.a. Goniómetro universal VII.5.1.b. Goniómetros dependentes da gravidade (inclinómetros) VII.5.1.c. Goniómetros dependentes da desviación magnética VII.5.1.d. Electrogoniómetros VII.5.2.Procedemento de información ao paciente VII.5.3.Procedementos para a realización dunha goniometría VII.5.3.a. Posición do paciente VII.5.3.b. Estabilización VII.5.3.c. Aliñación VII.5.3.d. Recollida de datos. VII.5.4.Medicións centimétricas.
VIII. Valoración muscular	VIII.1. Valoración pasiva. VIII.1.1. Exame visual VIII.1.2. Palpación e mobilización muscular. VIII.1.3. Valoración da lonxitude muscular VIII.1.3. A. Procedemento valoración lonxitude muscular VIII.2. Valoración activa VIII.2.1. Valoración da forza muscular. Pautas para a Valoración muscular. VIII.2.2. Graos musculares VIII.2.3. Probas de forza muscular. VIII.2.3.a.Probas de forza muscular manual. VIII.2.3.b. Probas de forza muscular máxima VIII.2.3.c. Probas de resistencia muscular. VIII.2.3.d. Probas de potencia muscular.
IX. Valoración antropométrica	IX.1. Introducción. Criterios e condicións xerais da exploración. IX.2. Instrumentos de medición IX.3. Índice de masa corporal IX.4. Lonxitudes. IX.4.1.Envergadura. IX.4.2.Distancias proxectadas. IX.5. Perímetros IX.6. Diámetros IX.7. Composición corporal.
<b>TEMARIO PRÁCTICO</b>	<b>PRÁCTICAS</b>
I. Exploración topográfica manual	I.1.Exploración topográfica manual de membro superior. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.2.Exploración topográfica manual de columna e rexión torácica. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.3.Exploración topográfica manual de membro inferior. Estruturas óseas e tecidos brandos.
II. Valoración da pel	II.1 Observación, palpación e mobilización da pel en diferentes rexións anatómicas. II.2. Medicións instrumentais.
III. Valoración sensibilidade	II. 2. Sensibilidade superficial exteroceptiva. II. 2. Sensibilidade profunda interoceptiva.
IV. Valoración articular	IV.1. Observación da articulación. IV.2. Palpación. IV.3. Valoración analítica ósea. IV.4. Valoración da calidade do movemento. IV.5. Medicións instrumentais. Goniometría. IV.6. Medicións instrumentais. Medicións centimétricas. IV.7. Rexistro e interpretación de datos.



V. Valoración muscular

V.1. Valoración muscular pasiva. Exploración do ton muscular e valoración da lonxitude muscular V.2. Valoración muscular activa. Probas de forza muscular. Técnica xeral. Valoración analítica de:

- Músculos da cintura escapular e membro superior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do membro inferior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do madeiro. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do colo. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos da cara. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Proba de valoración.

- Músculos respiratorios. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

VI. Valoración postural

VI.1. Valoración postural estática.

VI.2. Valoración postural dinámica.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	34	54
Prácticas de laboratorio	24	30	54
Traballos tutelados	1	28	29
Presentacións/exposicións	1	0	1
Actividades introductorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Traballos e proxectos	0	4	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, execución dun procedemento de valoración e interpretación e defensa deste.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

<b>Atención personalizada</b>	
	Descrición

Prácticas de laboratorio	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Sesión maxistral	<p>O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 9 preguntas sobre procedementos de valoración agrupadas en tres bloques, 3 preguntas por bloque (un punto por cada pregunta), no que o alumno deberá realizar correctamente polo menos dous procedementos de valoración por bloque. A maiores o alumno deberá responder unha pregunta que puntuara no examen con un prunto de xeito que en total o examen constara de 10 preguntas (9 agrupadas en tres bloques que é necesario superar de xeito independente, e unha pregunta do resto do temario no incluído nos tres bloques). En cada pregunta avaliarase se o alumno é capaz de executar, rexistrar e interpretar as probas que, elixidas ao azar, correspóndalle realizar.	40	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CE21 CE51 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento.	50	CG2 CG3 CG5 CE20 CE44 CT1 CT12 CT29
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT12 CT17 CT18 CT25

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente

### **Bibliografía. Fontes de información**

Norkin, White, Goniometria, Evaluacion de la Movilidad Articular, Marban Libros, 2005

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G. , Kinesiterapia, Médica Panamericana; , 2005

Kendall, Florence Peterson, "Músculos pruebas, funciones y dolor postural", Marban, 2005

Hoppenfeld Stanley, Exploración física de la columna vertebral y las extremidades, Manual Moderno,

Tomás Gallego Izquierdo, Bases teóricas y fundamentos de la fisioterapia, Panamericana, 2007

Javier Daza Lesmes, Evaluación clínico-funcional del movimiento corporal humano, Panamericana, 2007

---

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Cinesiterapia/P05G170V01303

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

---

#### **Materias que se recomenda cursar simultáneamente**

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Afeccións cirúrxicas**

Materia	Afeccións cirúrxicas			
Código	P05G170V01301			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	cmagdalena@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber - saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía do aparato locomotor humano e da medicina actual para aplicalos o uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT1 CT2 CT5 CT6 CT9
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos con especial atención ao aparato locomotor.	CG1 CG5 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23
Coñecer e comprender a dinámica da adquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.	CE22 CE38 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24

Coñecer e comprender a súa competencia profesional e os seus límites e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
--	---

Posuír e comprender coñecementos da patoloxía cirúrxica humana e da medicina actual para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CE14 CE15
--	---------------------

Comprender a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CE22 CE35 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT11 CT16 CT17 CT23
--	--

## Contidos

### Tema

1.- Principios xerais da exploración dun paciente cun problema ortopédico.	1.1. Historia clínica. 1.2. Anamnesis. 1.3. Antecedentes. 1.4. Exploración física. 1.5. Exploracións complementarias.
2.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna cervical e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro superior	2.1. Patoloxía da columna cervical: 2.2. Plexo braquial. 2.3. Nervios periféricos do membro superior.
3.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do ombro.	3.1. Introducción. Articulacións. 3.2. Fisioloxía articular. Biomecánica. 3.3. Movementos. 3.4. Exploración física. 3.5. Exploracións complementarias. 3.6. Afeccións do ombro.
4.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do cóbado.	4.1. Recordo anatómico. 4.2. Exploración física do cóbado. 4.3. Enfermidades do cóbado.
5.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da boneca e da man	5.1. Boneca. Recordo anatómico. 5.2. Exploración da boneca. 5.3. Enfermidades da boneca. 5.4. Man. Recordo anatómico, movementos. 5.5. Exploración da man. 5.6. Enfermidades da man.
6.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna toracolumbar e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro inferior.	6.1. Columna toracolumbar. 6.1. Sistema nervioso da columna. 6.2. Sistema nervioso dos membros inferiores.

7.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da cadeira.	7.1 Recordo anatómico. 7.2 Evaluación da cadeira. 7.3 Enfermidades da cadeira.
8.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do xeonllo.	8.1 Recordo anatómico. 8.2 Exploración do xeonllo. 8.3 Enfermidades do xeonllo.
9.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da tibia e do nocello.	9.1 Tibia. 9.2 Nocello.
10.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do pé.	10.1 Características anatómicas. 10.2 Exploración do pé no neno. 10.3 Exploración do pé no adulto. 10.4 Enfermidades do pé.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	38	82	120
Seminarios	8	18	26
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición de dúbidas por parte do alumno na elaboración do traballo e seminarios e a súa resolución por parte do profesor.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
--	------------	--------------------------------------



Sesión maxistral	O exame teórico terá un valor do 80% En maio consta de 50 preguntas con 5 respostas Só será válida unha contestación As preguntas mal contestadas restarán puntuación (1/3 do acerto) En xullo consta de 5 preguntas curtas.	80	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29
Seminarios	Valorarase a asistencia e participación nos seminarios. Sendo a asistencia obrigatoria.	20	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29

Para aprobar a materia é necesario asistir aos seminarios. Dentro do mesmo ano académico gardaranse as partes superadas

---

**Bibliografía. Fontes de información**

---

McRae, Ronald, Exploración clínica ortopédica, 2005,

SECOT, Manual SECOT de cirugía ortopédica y traumatología. Vol.1 y vol.2, 2010,

Delgado Martínez, Cirugía ortopédica y traumatología, 2009,

Hoppenfeld, Exploración física de la columna vertebral y extremidades, 2000,

Seco J. [Dir.], Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana;, 2015.

---

---

**Recomendacións**

---

**Materias que se recomenda cursar simultáneamente**

---

Afeccións médicas/P05G170V01302

---

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

---

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Afeccións médicas**

Materia	Afeccións médicas			
Código	P05G170V01302			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber - saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades neurolóxicas, neumolóxicas, cardiolóxicas e gastroenterolóxicas, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermarse.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23

Descibir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.

CG1  
CG5  
CG12  
CG14  
CE14  
CE15  
CE22  
CE35  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT23  
CT24  
CT29

---

Determinar a súa competencia profesional e os seus límites, e a necesidade do traballo en equipo.

CG5  
CG12  
CG14  
CE15  
CE22  
CE35  
CE38  
CE49  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT23  
CT29

---

Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.

CG5  
CG12  
CG14  
CE22  
CE35  
CE42  
CT1  
CT3  
CT5  
CT9  
CT11  
CT16  
CT23

---

**Contidos**

Tema

---

Neuroloxía	Función neurolóxica. Enfermidades da 1ª e 2ª neuronas motoras (motoneuronas superior e inferior). Enfermidades da unión neuromuscular e do músculo estriado. Enfermidades da coordinación motora (do movemento.). Enfermidades do sistema extrapiramidal; trastornos hipocinéticos e hiperkinéticos. Enfermidades da sensibilidade; dor; patoloxía dos sistemas sensoriais. Enfermidades do Sistema Nervioso Autónomo. Enfermidades da médula espinal. Enfermidades do Sistema Nervioso Periférico. Enfermidades da corteza cerebral. Enfermidades do estado de conciencia. Enfermidades do líquido cefalorraquídeo e das meninxes. Enfermidades neurovasculares; hipertensión intracraneal.
Neumoloxía	Función respiratoria. Insuficiencia respiratoria. Enfermidades do parénquima pulmonar, da pleura e do mediastino. Enfermidades da circulación pulmonar; hipertensión pulmonar; edema pulmonar.
Cardioloxía e Anxioloxía	Función cardiocirculatoria. Insuficiencia cardíaca; shock. Valvulopatías. Arritmias cardíacas. Aterosclerosis; isquemia miocárdica. Enfermidades do pericardio. Enfermidades da presión arterial. Enfermidades vasculares periféricas: arteriais, venosas e linfáticas.
Gastroenteroloxía	Función dixestiva. Enfermidades do esófago. Enfermidades gastroduodenais. Enfermidades intestinais. Enfermidades do fígado e das vías biliares. Enfermidades do páncreas. Enfermidades vasculares dixestivas. Enfermidades do peritoneo.
Dermatoloxía	Patoloxía dermatolóxica frecuente.
SEMINARIOS	1º: Exploración dos pares craneais, 2º: Exploración dos reflexos. 3º: Motivos de consulta frecuentes.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	8	20	28
Sesión maxistral	39	81	120
Probas de tipo test	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas, cunha aprendizaxe activa.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	<p>1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.</p>

Actividades introductorias	<p>1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.</p>
Seminarios	<p>1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>2.- Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>3.- Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame.</p>

## Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Haberá un exame final da materia, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17

Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT29
------------	---	----	---

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse o exame teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio asistir aos seminarios

Para aprobar a materia, e necesario superar as dúas partes (teórica e seminarios) independentemente. Se só se aproba unha das partes, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

### Bibliografía. Fontes de información

Rozman C, Cardellach F, (eds). , Farreras & Rozman. Medicina Interna. , 17ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2012.

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds). , Harrison. Principios de Medicina Interna. , 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Goodman CC, Snyder TK., Patología médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2003.

Laso FJ. , Introducción a la Medicina Clínica. Fisiopatología y semiología., 2ª ed. Barcelona: Elsevier / Masson;, 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed. Madrid: Panamericana;, 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, Viejo JL, Grupo de traba, Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en:

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R. , Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier;, 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2004.

Victor M, Ropper AH, (eds)., Adams y Victor. Principios de Neurología. , 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2002.

Seco J. [Dir.], , Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; , 2015.

### Recomendacións



**Materias que continúan o temario**

---

Farmacoloxía/P05G170V01908

---

**Materias que se recomenda cursar simultáneamente**

---

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

---

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

---

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Cinesiterapia**

Materia	Cinesiterapia			
Código	P05G170V01303			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa González Represas, Alicia			
Profesorado	González Norés, José Carlos González Represas, Alicia Iglesias Santos, Rosa			
Correo-e	alicia@uvigo.es rosal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer - Saber estar / ser
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer

CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer - Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto e as bases da Cinesiterapia	CG2 CE7 CE18
Describir os principios xerais de aplicación da Cinesiterapia	CG1 CG2 CG3 CE9
Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Cinesiterapia	CG2
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16

Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Activa	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Activa	CG1
Describir o concepto e os fundamentos da hidrocinesiterapia	CG3
Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Hidrocinesiterapia dentro da clasificación da Cinesiterapia	CG2 CG3
Describir a progresión do exercicio na auga	CG2
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Hidrocinesiterapia	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Hidrocinesiterapia	CG1
Definir o concepto de mecanoterapia	CG3
Identificar e describir os principais equipos de mecanoterapia	CG3
Aplicación práctica dos principios xerais de Cinesiterapia na execución dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva e Activa	CG19 CE52
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo práctico de Cinesiterapia

CG5  
CG14  
CG15  
CE20  
CE21  
CE35  
CE38  
CE39  
CE45  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29  
CT30

---

**Contidos**

Tema

PROGRAMA TEÓRICO  
I. CINESITERAPIA.

I.1. Concepto de cinesiterapia. Concepto de repouso e relaxación I.2. Recordo histórico da cinesiterapia. I.3. Axentes cinéticos. Bases físicas do movemento. I.4. Principios xerais de aplicación da cinesiterapia. I.5. Posicións fundamentais, derivadas e anexas. I.6. Clasificación de cinesiterapia: Pasiva e Activa. Hidrocinesiterapia. I.7. Equipos isocinéticos. Introducción.

II. CINESITERAPIA PASIVA

II.1. Concepto. Principios xerais de aplicación de Cinesiterapia pasiva. II.2. Integración de clasificacións da Cinesiterapia pasiva: Clasificación clásica. Clasificación segundo a escola francesa. II.3. Cinesiterapia pasiva: relaxada e forzada. II.3.1. Cinesiterapia pasiva relaxada: analítica simple e funcional ou global II.3.2. Cinesiterapia pasiva forzada: mantida e momentánea. II.3.2.1 Cinesiterapia pasiva forzada mantida: cinesiterapia analítica específica. Traccións articulares. Posturas osteoarticulares. Estiramientos musculares. II.3.2.2. cinesiterapia pasiva forzada momentánea: manipulacións. II.4. Modalidades de aplicación da Cinesiterapia pasiva: manual, instrumental e autopasiva. II.6. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións xerais da Cinesiterapia pasiva. Contraindicacións xerais da Cinesiterapia pasiva.

III. CINESITERAPIA ACTIVA

III.1. Concepto. Tipos de motilidade: reflexa, automática e voluntaria. III.2. Elaboración do movemento voluntario. Diferentes tipos de contracción muscular. III.3. Principios xerais da cinesiterapia activa III.4. Clasificación da Cinesiterapia activa: - Cinesiterapia activa asistida. - Cinesiterapia activa resistida. - Cinesiterapia activa libre. III.5. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.

IV. CINESITERAPIA ACTIVA ASISTIDA

IV.1. Concepto. Principios xerais. IV.2. Clasificación: Cinesiterapia Activa asistida manual. Cinesiterapia activa asistida instrumental. IV.3. Técnicas específicas: IV.3.1. Suspensionterapia: concepto. Tipos de suspensión. IV.3.2. Poleoterapia asistida: principios xerais de aplicación. IV.3.3. Combinación de suspensión e poleoterapia.

V. CINESITERAPIA ACTIVA RESISTIDA	1. Concepto. Factores condicionantes do desenvolvemento muscular. V.2. Clasificación: Cinesiterapia activa resistida manual. Cinesiterapia activa resistida instrumental. V.3. Métodos dinámicos de cargas crecentes directas: método de Delorme e método Dotte. V.4. Método dinámico de cargas crecentes indirectas: método Rocher. V.5. Métodos dinámicos de cargas decrecentes directas: método de Mac Govern e Luscombe e método de Zinovieff. V.6. Métodos estáticos: método de Hettinger e Muller. V.7. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
VI. CINESITERAPIA ACTIVA LIBRE.	VI.1. Conceptualización do exercicio terapéutico. Principios xerais. VI.2. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos. VI.3. Indicacións e contraindicacións VI.1. Pautas para a realización de exercicio terapéutico VI.2. Introducción a métodos específicos: estiramientos miotendinosos. Propiocepción.
VII. HIDROCINESITERAPIA. XENERALIDADES	VII.1. Introducción. Concepto e recordo histórico. VII.2. Clasificación da hidrocinesiterapia. VII.3. Implicacións hidrodinámicas en hidrocinesiterapia. VII.3.1. Factores inherentes ao medio acuático. VII.3.2. Factores inherentes ao corpo en movemento. VII.4. Movemento na auga. VII.5. Principios xerais en hidrocinesiterapia. VII.6. Equipo accesorio. VII.7. Progresión do exercicio na auga.
VIII. MÉTODOS DE TRABALLO EN HIDROCINESITERAPIA	VIII.1. Métodos de traballo en hidrocinesiterapia. VIII.1.1. Hidrocinesiterapia pasiva. VIII.1.2. Hidrocinesiterapia activa. VIII.2. Desenvolvemento de circuitos dentro da auga. VIII.3. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos da hidrocinesiterapia. Indicacións e contraindicacións.
IX. MECANOTERAPIA	IX.1. Concepto e indicacións. IX.2. Equipos especiais: aparatos de tracción, bicicleta cinética, roda de ombro, mesa de man, espaleiras, bancos de cinesiterapia activa-resistida, paralelas, escaleiras, rampla, escaleiras de dedos, táboa e prato de Boheler, táboa balancín de Dotte e gaiola de Rocher.
PROGRAMA PRÁCTICO: I. CINESITERAPIA PASIVA	Cinesiterapia pasiva manual I.1. Técnica xeral. Altura da padiola. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. I.2. Cinesiterapia pasiva funcional aplicada manualmente a: I.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.2.2. Membro superior. I.2.3. Cintura pelviana. I.2.4. Membro inferior. I.2.5. Columna vertebral. I.3. Cinesiterapia pasiva analítica simple e Cinesiterapia pasiva analítica específica aplicada manualmente a: I.3.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.3.2. Membro superior. I.3.3. Cintura pelviana. I.3.4. Membro inferior. I.3.5. Columna vertebral. I.4. Técnicas específicas de cinesiterapia pasiva manual. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas de: I.4.1. Traccións articulares manuais. I.4.2. Posturas osteoarticulares. I.4.3. Estiramientos musculares. I.5. Cinesiterapia autopasiva. Aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia pasiva instrumental. I.6. Cinesiterapia pasiva relaxada instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7. Cinesiterapia pasiva forzada. I.7.1. Tracción articular instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7.2. Tracción articular instrumental aplicada a: I.7.2.1. Columna cervical. I.7.2.2. Columna dorsal. I.7.2.3. Columna lumbar. I.7.3. Posturas osteoarticulares.

## II. CINESITERAPIA ACTIVA

Cinesiterapia activa asistida e activa resistida manual. II.1. Técnica xeral. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. II.2. Cinesiterapia activa-asistida e Cinesiterapia activa-resitada aplicada manualmente a: II.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.2.2. Membro superior. II.2.3. Cintura pelviana. II.2.4. Membro inferior. II.2.5. Columna vertebral. Cinesiterapia activa asistida e activa resistida instrumental. II.3. Suspensionterapia: técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. II.4. Suspensionterapia pendular, axial concéntrica e axial excéntrica aplicada a: II.4.1. Complexo articular do ombro e membro superior. II.4.2. Membro inferior. II.2.3. Columna vertebral. II.5. Poleoterapia. Técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. Montaxe dun circuíto de poleas. Colocación da primeira polea. Colocación da segunda polea. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6. Métodos de fortalecemento. Técnica xeral. Cálculo da resistencia máxima (RM) e a 10ªRM. II.6.1. Aplicación do método de Delorme. Método de Dotte. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.2. Método de Mac Govern e Luscombe. Método Zinovieff. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.3. Método de Hettinguer e Muller. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia activa libre. II.7. Cinesiterapia activa libre aplicada a: II.7.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.7.2. Membro superior. II.7.3. Cintura pelviana. II.7.4. Membro inferior. II.7.5. Columna vertebral.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	30	66	96
Traballos tutelados	1	21	22
Prácticas de laboratorio	41	56	97
Presentacións/exposicións	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	0	4	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e se utilizará a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo elaborado sobre unha modalidade de Cinesiterapia que deberán demostrar na práctica.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

## **Atención personalizada**

## Descrición

Sesión maxistral	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.</p>
Prácticas de laboratorio	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia</p> <p>TITORÍAS. Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico do profesor indicando en Asuntos: TITORÍAS. alicia@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame.</p>

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	50	CG1 CG2 CG3 CE7 CE9 CE16 CE18



Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia.  Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	5	CG5 CG14 CG15 CE20 CE21 CE35 CE38 CE39 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 2 preguntas de cinesiterapia por rexión anatómica nas que será requisito indispensable para aprobar o exame executar correctamente polo menos unha por rexión anatómica.	40	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación, exposición e a defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatoria realizar, asistir as titorías, exponer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia. Para poder

presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.  
Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

---

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G, Kinesiterapia. , Médica Panamericana, 2002

---

Neiger, Henri, Estiramientos analíticos manuales. Técnicas pasivas, Panamericana, 1998

---

Lapierre A, La reeducación física. Tomo I,II,III, 6ª ed. Madrid: CIE. Dossat, 1996

---

Kaltenborn FM. , Fisioterapia manual, Madrid: McGraw-Hill Interamericana, 2004

---

Jose Luis Martinez Gil, Poleas y Suspensiones en la actividad física, Aran Ediciones, 2008

---

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia xeral**

Materia	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	González Dopazo, Lois Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	<a href="http://http://webs.uvigo.es/gfuentes/">http://http://webs.uvigo.es/gfuentes/</a>			
Descrición xeral	<p>Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades.</p> <p>Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...</p>			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber

CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

<b>Resultados de aprendizaxe</b>	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a masoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da masoterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as manobras básicas da masoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e aplicar unha masaxe	CG15 CG19 CE38 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT27 CT28 CT29
Definir a hidroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da hidroterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar as distintas técnicas de tratamento empregadas na hidroterapia e demostralas practicamente CG3  
CG5  
CG6  
CG9  
CG14  
CG19  
CE8  
CE16  
CE18  
CE20  
CE35  
CE36  
CE39  
CE41  
CE42  
CE44  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT9  
CT11  
CT13  
CT20  
CT23  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Definir a termoterapia e lembrar os seus antecedentes CG2  
CG3  
CE20

---

Describir os principios básicos da termoterapia CG2  
CG3  
CE7

---

Diferenciar as distintas modalidades de termoterapia e demostralas practicamente CG3  
CG5  
CG6  
CG9  
CG14  
CG19  
CE16  
CE18  
CE20  
CE35  
CE36  
CE39  
CE41  
CE42  
CE44  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT9  
CT11  
CT13  
CT20  
CT23  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Definir a fototerapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da fototerapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar as distintas modalidades de fototerapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a magnetoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da magnetoterapia	CG2 CG3 CE7

Demostrar practicamente unha aplicación de magnetoterapia

CG3  
CG5  
CG6  
CG9  
CG14  
CG19  
CE8  
CE16  
CE18  
CE20  
CE35  
CE36  
CE39  
CE41  
CE42  
CE44  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT9  
CT11  
CT13  
CT20  
CT23  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Analizar artigos sobre un tema da materia en grupo, sintetizar a información dos mesmos, interpretar os seus datos e defendelos diante doutros grupos de alumn@s

CG19  
CE21  
CE45  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT30

---

### Contidos

Tema

#### TEMARIO TEÓRICO

- |                        |  |
|------------------------|--|
| • Masoterapia clásica. | Principios xerais da aplicación da masaxe clásica. |
| • Fototerapia:         | Radiación infravermella.                           |
|                        | Radiación ultravioleta.                            |
|                        | Laserterapia                                       |
| • Magnetoterapia.      | Magnetoterapia                                     |
| • Termoterapia         | Termoterapia                                       |



	Crioterapia.
• Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia. Modalidades de aplicación da Hidroterapia.
<b>TEMARIO PRÁCTICO</b>	
• Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
• Fototerapia:	Radiación infravermella. Radiación ultravioleta. Laserterapia.
• Magnetoterapia.	Magnetoterapia
• Termoterapia.	Termoterapia Crioterapia.
• Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas. Aplicación das técnicas hidrocínéticas.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	29	58	87
Prácticas de laboratorio	40	72	112
Traballos tutelados	1	19	20
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Traballos e proxectos	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomente a participación activa do alumnado, utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixiados polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta, por unha parte, a posición do usuario/paciente, así como a execución da manobra e, por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio de Fisioterapia indicado polo profesor.
Traballos tutelados	O estudante elaborará en grupo un documento sobre unha temática da materia (conformaranse 12 grupos de traballo). Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e análise crítica. Utilizarase a plataforma Tem@. Unha vez elixido o tema, o grupo procederá á busca de artigos sobre o tema elixido (tantos artigos como alumn@s no grupo), elaborará un resumo (de cada un dos estudos) e, a continuación, fará un comentario sobre os resultados atopados neles. Resumos e comentarios subiranse a un foro aberto de cara a que os compañeiros poidan coñecer os resultados aportados por cada un dos grupos. Cada grupo terá que, posteriormente, presentar unha breve análise da información aportada por dous dos outros grupos.

### Atención personalizada

Descrición

Sesión maxistral	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto "TITORÍAS" (endereço-e do coordinador: <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a>), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Prácticas de laboratorio	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto "TITORÍAS" (endereço-e do coordinador: <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a>), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
Traballos tutelados	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana, no caso do coordinador da materia, en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -; para o resto do profesorado, consultar a Guía da Titulación), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor indicando en Asunto "TITORÍAS" (endereço-e do coordinador: <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a>), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>

## Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

<p>Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.</p>	<p>Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 4 supostos (sesenta minutos de duración; deses sesenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso.</p> <p>Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 50% da cualificación final no exame práctico, o 25% a pregunta de hidroterapia, o 15% a de magnetoterapia/fototerapia e o 10% a de masaxe curta/termoterapia/criototerapia.</p> <p>Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.</p> <p>Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico.</p> <p>Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningunha dos dous bloques de que se compoñe o exame práctico poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.</p>	<p>50</p>	<p>CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG15 CG19 CE14 CE18 CE35 CE36 CE38 CE39 CE41 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT13 CT16 CT17 CT28 CT29 CT30</p>
--	--	-----------	--

---

Traballos e proxectos	<p>Á hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluíra a valoración do propio traballo entregado por cada grupo, así como a análise feita dos dous grupos que se teña que valorar. Así, o 40% da puntuación do traballo dependerá dos resumos feitos, o 30% os comentarios sobre os propios resultados atopados nos artigos e o outro 30% pola análise da información aportada polos dous grupos que lles correspondeu valorar.</p> <p>A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentalo nas datas establecidas ao inicio do cuadrimestre.</p> <p>O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos.</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	10	CG15 CG19 CE18 CE21 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT30
Probas de resposta curta	<p>Exame teórico de 10 preguntas curtas (duración máxima de 2 horas). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,6 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto dos bloques.</p>	40	CG2 CG3 CG5 CG6 CG19 CE7 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE36 CE42 CT1 CT15

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías, e presentar o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

### Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS

\* Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J. Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia. Barcelona: Elsevier España; 2012.

- \* Cameron MH. Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica. 4ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2013.
- \* Plaja Masip, J. Analgesia por medios físicos. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana, 2002.
- \* Torres M, Salvat I. Guía de masoterapia para fisioterapeutas. Madrid: Medica Panamericana; 2006.

#### COMPLEMENTARIAS

- \* Agne JE. Electrotermofototerapia. Santa Maria, RS: O Autor; 2013.
- \* Agne JE. Eletrotermoterapia. Teoria e prática. Santa María, RS: Orium; 2004.
- \* Agne JE. Eu sei eletroterapia... Santa Maria: Pallotti; 2009.
- \* Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C. Electroterapia, termoterapia e hidroterapia. Madrid: Síntesis; 1998.
- \* Arnould-Taylor W. Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy. 4ª ed. London: Stanley Thornes; 1997.
- \* Bachmann RM, Schleinkofer GM. Guía práctica de la hidroterapia Kneipp. Las aplicaciones curativas del agua, paso a paso. Barcelona: Integral; 1998.
- \* Basas García Á, Fernández de las Peñas C y Martín Urrialde JA. Tratamiento fisioterápico de la rodilla. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; 2003.
- \* Bates A, Hanson N. Aquatic exercise therapy. Philadelphia: Saunders Company; 1996.
- \* Becker BE, Cole AJ. Comprehensive aquatic therapy. 2nd ed. Boston: Butterworth-Heinemann; 2004.
- \* Bragard D, Decruynaere C. Evaluación del dolor: aspectos metodológicos y uso clínico. Encycl Med-Chir. 2010; E-26-008-A-02.
- \* Braun MB, Simonson SJ. Introduction to massage therapy. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.
- \* Canamasas S. Técnicas manuales: Masoterapia. 2ª ed. Barcelona: Ediciones científicas y técnicas; 1993.
- \* Cassar MP. Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional. Madrid: McGraw Hill-Interamericana de España; 2001.
- \* Castillo Montes FJ. Fisioterapia acuática. Jaén: Formación Alcalá; 2012.
- \* Chaitow L, Fritz S. Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales. Barcelona: Elsevier; 2008.
- \* Clay JH, Pounds DM. Masoterapia clínica básica. Integración terapéutica-anatómica. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; 2004.
- \* Clay JH, Pounds DM. Masaje terapéutico básico: integración de anatomía y tratamiento. Barcelona: Walters Kluwer-Lippincott Williams & Wilkins; 2009.
- \* Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J. Masaje deportivo. Madrid: Síntesis; 2012.
- \* Crépon F. Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle. 3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.
- \* Davies B, Harrison R. Hydrotherapy in Practice. Edinburgh: Churchill-Livingstone; 1988.
- \* de la Torre Iborra JF. Técnicas de hidroterapia y balneoterapia. Alcalá la Real: Formación Alcalá; 2013.
- \* Domenico G, Wood EC. Masaje. Técnica de Beard. 4ªed. Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.
- \* Duffield MH. Ejercicios en el agua. Barcelona: Jims; 1984.
- \* Ellsworth A, Altman P. Anatomía del masaje. Madrid: Tutor; 2010.
- \* Esnault M. Rééducation dans l'eau. Étirements et renforcement musculaire du tronc et des membres. Paris: Masson; 1991.
- \* Fernández EF. Masoterapia Profunda: manual de terapia neuromuscular. Barcelona: Elsevier Doyma; 2008.
- \* Ferrandez J-C. Kinesiterapia después del cáncer de mama. Encycl Med-Chir 2010;26-570-G-10.
- \* Ferrandez J-C, Theys S, Bouchet J-Y. Rehabilitación de los trastornos circulatorios de retorno. Encycl Med-Chir. 2009;26-560-A-10.

- \* Ferrer Anglada J. Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando. Barcelona: Elsevier-Masson; 2011.
- \* Findlay S. Guía ilustrada del masaje deportivo. Madrid: Tutor; 2011.
- \* Fodor L, Ullmann Y, Elman M. Aplicaciones estéticas de la Luz Pulsada Intensa. Caracas: AMOLCA; 2012.
- \* Fox J, Kitchen S. Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.
- \* Fritz S. Fundamentos del masaje terapéutico. 3ªed. Madrid: Elsevier; 2005.
- \* Fritz S. Massage therapy review. Missouri: Mosby; 2002.
- \* Gallego T. Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia. Madrid: Médica Panamericana; 2007.
- \* Gourlaquen C, Roulex JL. Aquagym: la gimnasia en el agua. Madrid: Tutor; 1994.
- \* Hérisson Ch, Simon L. Hydrothérapie et kinébalnéothérapie. Paris: Masson; 1987.
- \* Hoffa-Gocht-Stor-Lüdke. Técnica del masaje. Barcelona: Jims; 1985.
- \* Holey E, Cook E. Evidence-based therapeutic massage: a practical guide for therapists. 2nd ed. Edinburgh: Churchill Livingstone; 2003.
- \* Jardí Pinyol C. Movernos en el agua. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 1998.
- \* Johnson J. El masaje deportivo. Barcelona: Martínez Roca; 1996.
- \* Kitchen Sh (coordinadora). Electrotherapy: evidence-based practice. 11ª ed. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2002.
- \* Kitchen Sh. Eletroterapia. Prática baseada em evidências. 2ª ed. Barueri, SP: Manole; 2003.
- \* Knight KL. Crioterapia. Barcelona: Bellatera; 1996.
- \* Kottke FJ y Lehmann JF. Medicina física y rehabilitación. 4ª ed. Madrid: Médica Panamericana, 1997.
- \* Koury JM. Programa de fisioterapia acuática: um guia para a reabilitação ortopédica. São Paulo: Manole; 2000.
- \* Koury JM. Acuaterapia: guía de rehabilitación y fisioterapia en la piscina. Barcelona: Bellaterra; 1998.
- \* Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W. Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación. Barcelona: Paidotribo; 2005.
- \* Lardry J-M. La sesión de masaje. Encycl Med-Chir. 2009;26-120-A-10.
- \* Loving JE. Massage therapy: theory and practice. Stamford, Connecticut: Appleton & Lange; 1999.
- \* Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C. Natación terapéutica. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 1995.
- \* Martín Cordero JE. Agentes físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008.
- \* Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F. Manual de Medicina Física. Madrid: Harcourt Brace de España, 1998.
- \* Orihuela Fernández JC. Masaje y reflexoterapia. Jaén: Logoss; 2007.
- \* Pérez Fernández MR, coord. Principios de hidroterapia y balneoterapia. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana; 2005.
- \* Pilat A. Terapias miofasciales: inducción miofascial. Madrid: McGraw-Hill - Interamericana de España; 2003.
- \* Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \* Reid Champion M. Hydrotherapy in Pediatrics. 2ª ed. Oxford: Butterwoth Heinemann; 1991.
- \* Reid Champion M, editor. Hydrotherapy: principles and practice. Oxford: Butterworth-Heinemann; 1997.
- \* Richter P, Hegben E. Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual. Badalona: Paidotribo; 2010.
- \* Riggs A. Masaje de los tejidos profundos: guía visual de las técnicas. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 2010.
- \* Robertson V, Ward A, Low J, Reed A. Electrotherapy explained. Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth

Heinemann Elsevier; 2006.

- \* Rodríguez Martín JM<sup>a</sup>. Electroterapia en fisioterapia. 3ªed. Madrid: Médica Panamericana; 2014.
- \* Sagrera Ferrándiz J. Masaje en estiramiento y "técnicas complementarias". Madrid: Mandala; 2000.
- \* Serratrice G. Contracturas musculares. Encycl Med-Chir. 2011;26-088-A-10.
- \* Sinclair M. Pediatric massage therapy. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.
- \* Torre Iborra JF. Técnicas de hidroterapia y balneoterapia. Alcalá la Real: Formación Alcalá; 2013.
- \* Vázquez Gallego J. Manual profesional del masaje: guía práctica. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \*Wardavoit H. Terapias manuales reflejas. Encycl Med-Chir. 2011;26-130-A-10.
- \* Watson T. Electroterapia. Práctica basada en la evidencia. 12ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009.
- \* Wessinghage T. Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad. Badalona: Paidotribo; 2008.
- \* Yamaguchi C. Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión de la estética actual. Vol. II. Caracas: AMOLCA; 2012.
- \* Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestática y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de "enlaces" ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

---

## **Recomendacións**

### **Materias que continúan o temario**

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906  
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907  
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401  
Radioloxía/P05G170V01403

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201  
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101  
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102  
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103  
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202  
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104  
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

## **Outros comentarios**

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado)

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Electroterapia e ultrasonoterapia**

Materia	Electroterapia e ultrasonoterapia			
Código	P05G170V01401			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	<a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes/">http://webs.uvigo.es/gfuentes/</a>			
Descrición xeral	<p>Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico das correntes eléctricas e dos ultrasóns e as súas modalidades.</p> <p>Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...</p>			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber



CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

<b>Resultados de aprendizaxe</b>	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a electroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da electroterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as distintas correntes eléctricas empregadas na Fisioterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a ultrasonoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da ultrasonoterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar distintas técnicas de tratamento empregando os ultrasóns e demostralas practicamente

CG3  
CG5  
CG6  
CG9  
CG14  
CG19  
CE8  
CE14  
CE16  
CE18  
CE20  
CE35  
CE36  
CE39  
CE41  
CE42  
CE44  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT9  
CT11  
CT13  
CT20  
CT23  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

Analizar un caso clínico, formular e sintetizar un protocolo de tratamento empregando unha modalidade de corrente ou ultrasón, explicar e xustificar a elección feita, e valorar os protocolos dos outros alumn@s

CG15  
CG19  
CE21  
CE38  
CE45  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT29  
CT30

**Contidos**

Tema

**TEMARIO TEÓRICO**

Tema 1. Electroterapia: xeneralidades.

Introdución. Definición. Bases físicas e fundamentos. Clasificación da electroterapia. O equipo de correntes. O paciente.

Tema 2. Corrente galvánica.	Introdución. Efectos polares. Efectos interpolares. Indicacións. Protocolo de aplicación. Precaucións e contraindicacións. Baño galvánico. Iontoforese.
Tema 3. Correntes de baixa frecuencia.	Introdución. Efecto excitomotor. Corrente de Träbert ou Ultra-Reiz. Correntes diadinámicas ou de Bernard. TENS. Microcorrentes. Correntes de alto voltaxe. Electrovaloración neuromuscular. Electroestimulación neuromuscular. Contraindicacións xerais. Outras modalidades de correntes de baixa frecuencia.
Tema 4. Correntes de media frecuencia.	Introdución. Correntes interferenciais ou de Nemec. AMF. Consideracións na aplicación de interferenciais, efectos fisiolóxicos, indicacións e contraindicacións. Correntes rusas ou de Kots. Outras correntes de media frecuencia.
Tema 5. Correntes de alta frecuencia.	Onda Corta: bases físicas, métodos de tratamento, efectos fisiolóxicos, consideracións na súa aplicación, indicacións, perigos e contraindicacións. Onda Corta Pulsada. Microondas: bases físicas, consideracións na súa aplicación, indicacións e contraindicacións. Outras modalidades de correntes de alta frecuencia.
Tema 6. Ultrasonoterapia.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións xerais na súa aplicación e contraindicacións. Ultrasonoforesis. Terapia combinada.
Tema 7. Ondas de choque.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións na súa aplicación e contraindicacións.

#### TEMARIO PRÁCTICO

Bases no uso dos equipos de electroterapia.

Exemplos prácticos no uso de corrente galvánica continua.

Exemplos prácticos no uso de corrente de Träbert.

Exemplos prácticos no uso de correntes diadinámicas.

Exemplos prácticos no uso de corrente tipo TENS.

Exemplos prácticos no uso de microcorrentes

Exemplos prácticos no uso de correntes de alto voltaxe

Busca de puntos motores.

Realización de curvas I/t, A/t.

Exemplos prácticos no uso de corrente de electroestimulación neuromuscular.

Exemplos prácticos no uso de correntes interferenciais.

Exemplos prácticos no uso de correntes de Kots.

Exemplos prácticos no uso de ondas curtas.

Exemplos prácticos no uso de microondas.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns combinados con corrente eléctrica.

#### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	0.5	0	0.5
Sesión maxistral	15	51	66
Prácticas de laboratorio	28	38	66
Traballos tutelados	0.5	12	12.5
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	0	2
Traballos e proxectos	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

#### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	A primeira hora do curso académico nesta materia adicarase a transmitir os obxectivos na mesma, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomenta e se motiva a participación activa do alumnado, xunto co estudo de casos (con documentación escrita e/ou audiovisual que o alumnado deberá ler previamente). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente computador persoal e proxector de vídeo, así como doutros medios materiais dispoñibles habitualmente para desenvolver a materia nas aulas, como o encerado e as xices. Entregaráselle ao alumnado, a través da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ) ou da páxina web do profesor ( <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> ), as presentacións en powerpoint que se empregarán nas clases, así coma outro tipo de documentación, ben de cara a preparar as clases, ben para ampliar información mediante, por exemplo, exames previos, modelos de protocolos ou traballos de anos anteriores, apuntamentos do profesor,... A teoría impartirase na aula correspondente ao 2º curso da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor proporá casos clínicos específicos para situar as aplicacións, empregando as distintas correntes que se vaian vendo na teoría ou os ultrasóns terapéuticos e seguindo un protocolo de aplicación específico. Serán, polo tanto, prácticas guiadas e buscarase a integración dos coñecementos teóricos na práctica mediante o uso de casos clínicos. Tódolos casos presentaranse de xeito que se poidan cubrir unhas fichas de prácticas. O modelo para estas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ) ou na páxina web do profesor ( <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> ). Estas recollerán esquematicamente os seguintes apartados: patoloxía; tipo de corrente ou ultrasón empregada; obxectivos do tratamento; colocación do paciente; localización e fixación dos electrodos ou lugar de aplicación do cabezal do ultrasón; dose; tempo de tratamento; consideracións e contraindicacións máis relevantes no caso. As fichas iranse cubrindo con cada práctica de forma voluntaria por parte dos alumnos. O conxunto de ditas fichas de prácticas pódelle axudar ao alumno a superar a parte práctica da materia, pois conformarán os casos que comporán o exame práctico. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio pertinente da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.
Traballos tutelados	O traballo a elaborar polo alumnado da materia será un protocolo de aplicación dos ultrasóns ou das distintas correntes vistas na materia en determinados casos clínicos e a proposta do profesor. Este traballo terá as seguintes condicións: Elaboración de xeito individual. Varias persoas traballarán sobre o mesmo caso clínico dun xeito individual. Cada alumno elaborará o protocolo de aplicación dun xeito esquemático, máximo de 2 caras de folio (condicións de presentación do texto escrito: letra Arial, tamaño 10, interliñado a 1,5). Dito esquema terá que conter, polo menos, os seguintes apartados: patoloxía a tratar (ou caso clínico); modalidade terapéutica ca que se trate dita patoloxía (corrente ou ultrasón elixida polo alumno); obxectivos do tratamento; colocación do paciente; localización e fixación dos electrodos, no caso de corrente, ou área de aplicación do cabezal do ultrasón; dose; tempo de tratamento; outros métodos de tratamento que se poderían empregar no citado caso e o porqué (dentro dos vistos nas outras materias do área de Fisioterapia pertencentes aos dous primeiros cursos do grao); e outras consideracións ao caso. Por outra parte, implicará unha defensa en pequeno grupo, conformado por todos aqueles que traballaron sobre o mesmo caso clínico. Uns días antes desa defensa en grupo, cada alumno deberá subir en tempo e forma á plataforma de teledocencia o seu protocolo para que poida ser analizado polos demais compoñentes do grupo, ademais do profesor responsable. Cada un entregará un comentario sobre a análise feita de cada uno dos traballos ao profesor o día da defensa en grupo. O tempo de defensa en grupo, e de forma presencial, empregarase para sintetizar entre todos, alumnos e profesor, os puntos fortes dos protocolos, así como os febles e/ou erros vistos na análise previa, e onde cada quen poderá dar as explicacións oportunas sobre as súas seleccións ao desenvolver o protocolo presentado. Para rematar, cada un sinalará os tres protocolos que lle pareceron os máis axeitados. Ademais, aqueles alumnos que así o queiran, e a elaborar en pequeno grupo (non mais de 6 persoas), poderán elixir facer un traballo de aplicación práctica en vez do protocolo clínico. Este traballo consistirá en facer un pequeno estudo piloto do emprego nunha situación clínica práctica cunha das modalidades de correntes ou ultrasóns que compoñen o temario da materia, así como unha presentación pública de dito traballo. Na primeira titoría que se teña en relación aos traballos, explicarase polo miúdo esta modalidade de traballo, para a súa consideración por parte de quen estea interesado. Na segunda quincena do mes de febreiro estableceranse os prazos de entrega e exposición do traballo. Ademais, a partir desta data ninguén máis poderá anotarse á realización do traballo de ampliación.

Descrición	
Sesión maxistral	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Traballos tutelados	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Prácticas de laboratorio	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Actividades introdutorias	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (gfuentes@uvigo.es), ben a través do apartado de "dúbdas e opinións xerais" existente na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúbdas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.

## Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Probas de resposta curta	Exame teórico de 9 preguntas cortas (duración máxima de 1 hora e media). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.	45	CG2 CG3 CG5 CG6 CG19 CE7 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE36 CE42 CT1 CT15
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 4 supostos (corenta minutos de duración). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos.  Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.  Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno dará comezo o exame práctico.  Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame práctico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.	45	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG15 CG19 CE14 CE18 CE35 CE36 CE38 CE39 CE41 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT13 CT16 CT17 CT28 CT29 CT30

Traballos e proxectos	<p>A realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentar e defender o traballo nas datas establecidas ao inicio do cuatrimestre.</p> <p>No prazo que se indique ao inicio do curso, o alumnado terá que facerlle chegar ao profesor da materia a súa vontade de facer o traballo de ampliación optativo.</p> <p>En canto ao seminario no que se faga o estudo de casos (protocolo de aplicación, o punto que se pode acadar distribuirase do seguinte xeito: 0,25 puntos dependerá da valoración feita polos propios compañeiros que participan no seminario, 0,25 puntos polo traballo desenvolvido ao longo da hora que conforma a parte presencial do seminario e 0,5 puntos estará en función da valoración que faga o profesor do protocolo presentado.</p> <p>En canto á modalidade de traballo optativo, o traballo de aplicación práctica, este terá que ser entregado en soporte informático ou subilo ao apartado que terá o grupo como tal dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faiTIC.uvigo.es/">http://faiTIC.uvigo.es/</a>). Quen opte por facer este traballo, este terá un valor do 20% da nota final (o que implica que os exames teórico e práctico terán un valor do 40% en lugar do 45%). Eses dous puntos que supoñen da cualificación global distribuiranse do seguinte xeito: 0,75 puntos dependerá do traballo elaborado ao longo do cuatrimestre; 0,75 puntos dependerá da presentación do mesmo ao resto dos compañeiros (valorarase mediante rúbrica, inicialmente cos seguintes criterios: tempo de exposición, esquema das diapositivas, texto das diapositivas, estilo das diapositivas, imaxes, vídeos e claridade da exposición); 0,25 puntos á actuación persoal de cada membro do grupo; e 0,25 puntos á valoración do resto dos alumnos.</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos na modalidade de protocolo clínico ou 1 punto no caso do traballo de aplicación práctica (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 e 0,8 puntos respectivamente (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	10	CG15 CG19 CE18 CE21 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT30
-----------------------	--	----	--

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías, presentar e defender o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

### **Bibliografía. Fontes de información**

'''  
BÁSICAS:

- \* Cameron MH. Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica. 4ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2013.
- \* Maya Martín J, Albornoz Cabello M. Estimulación eléctrica transcutánea y neuromuscular. Barcelona: Elsevier España; 2010.
- \* Plaja Masip, J. Analgesia por medios físicos. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana; 2002.
- \* Rodríguez Martín JMª. Electroterapia en fisioterapia. 3ªed. Madrid: Médica Panamericana; 2014.
- \* Watson T. Electroterapia. Práctica basada en la evidencia. 12ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009.

COMPLEMENTARIAS:

- \* Agne JE. Electrotermofototerapia. Santa Maria, RS: O Autor; 2013.
- \* Agne JE. Elettrotermoterapia. Teoria e práctica. Santa María, RS: Orium; 2004.
- \* Agne JE. Eu sei eletroterapia... Santa Maria: Pallotti; 2009.



- \* Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C. Electroterapia, termoterapia e hidroterapia. Madrid: Síntesis; 1998.
- \* Arnould-Taylor W. Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy. 4ª ed. London: Stanley Thornes; 1997.
- \* Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL, editors. Pelvic floor re-education. Principles and practice. 2ª ed. London: Springer-Verlag; 2008.
- \* Ballesteros Massó R, Gómez Barrena E, Jumilla Carrasco JL, Chacón Castillo M, González Pérez M, Melguizo Alonso C, et al. Traumatología y medicina deportiva 3. Medicina del deporte. Madrid: Paraninfo; 2002.
- \* Bélanger AY. Evidence-Based Guide to Therapeutic Physical Agents. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.
- \* Belloch V, Caballé C, Zaragoza JR. Manual de terapéutica física y Radiología. 3ª ed. Valencia: Saber; 1972.
- \* Bisschop G et Dumoulin J. Neurostimulation électrique transcutanée antalgique et excito-motrice. Paris: Masson; 1991.
- \* Bisschop G, Dumolin J, Aaron Cl. Électrothérapie appliquée en kinésithérapie et rééducation, en rhumatologie et médecine du sport. 3ª ed. Paris: Masson; 1994.
- \* Bjordal JM, Johnson MI, Couppè C. Clinical Electrotherapy. Your Guide fo Optimal Treatment. Kristiansand: HoyxkoleForlaget; 2001.
- \* Boada JJ. Manual práctico de electroterapia. Barcelona: EUNIBAR; 1982.
- \* Bragard D, Decruynaere C. Evaluación del dolor: aspectos metodológicos y uso clínico. Encycl Med-Chir. 2010; E-26-008-A-02.
- \* Buceta J, Koroutcheva E, Pastor JM. Temas de Biofísica. Madrid: UNED; 2006.
- \* Crépon F. Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle. 3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.
- \* Cromer AH. Física para las ciencias de la vida. 2ª ed. Barcelona: Reverté; 1985.
- \* Fodor L, Ullmann Y, Elman M. Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa. Caracas: AMOLCA; 2012.
- \* Fox J, Kitchen Sh. Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.
- \* Gutiérrez-Rivas E, Jiménez Hernández MD, Pardo Fernández J, Romero Acebal M. Manual de electromiografía básica para neurólogos. Madrid: Ergon; 2012.
- \* Hernando Grande A, Úbeda Maeso A. Radiofrecuencias y salud. Madrid: CSIC; 2010.
- \* Khan J. Principios y práctica de electroterapia. Barcelona: Jims; 1991.
- \* Kitchen Sh (coordinadora). Electrotherapy: evidence-based practice. 12ª ed. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2008.
- \* Kitchen Sh. Eletroterapia. Prática baseada em evidências. 2ª ed. Barueri, SP: Manole; 2003.
- \* Krussen FH, Kotthe FJ, Lehmann JF. Medicina física y rehabilitación. 4ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 1997.
- \* López Miedes JL. Electroestética aplicada a estética integral. Madrid: Videocinco; 2005.
- \* Martín Cordero JE. Agentes físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008.
- \* Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F. Manual de Medicina Física. Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.
- \* Nalty T. Electrotherapy clinical procedures manual. New York: McGraw-Hill; 2001.
- \* Nanda BK. Electrotherapy Simplified. New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers; 2008.
- \* Nelson RM, Currier DP. Clinical electrotherapy. 2ª de. Connecticut: Appleton & Lange; 1991.
- \* Nelson RM, Hayes KW, Currier DP (coordinadores). Clinical electrotherapy. 3ª ed. Connecticut: Appleton & Lange; 1999.
- \* Nicolau MC, Burcet J, Rial RV. Manual de técnicas en electrofisiología clínica. Palma: Universitat de les Illes Balears; 1995.
- \* Pombo Fernández M, Rodríguez Barnada J, Brunet Pàmies X, Requena Sánchez B. Electroestimulación: entrenamiento y periodización. Aplicación práctica al fútbol y 45 deportes. Barcelona: Paidotribo; 2004.
- \* Plaja J. Manual de ultrasonoterapia. Barcelona: Masson; 1988.
- \* Prentice WE. Técnicas terapéuticas: medicina deportiva. Madrid: Mosby-Year Book; 1993.

- \* Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \* Robertson V, Ward A, Low J, Reed A. Electrotherapy explained. Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth Heinemann Elsevier; 2006.
- \* Robinson AJ, Snyder-Mackler L. Clinical electrophysiology: electrotherapy and electrophysiologic testing. 3rd ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health-Lippincott Williams & Wilkins; 2008.
- \* Rodríguez Martín, JMª. Electroterapia de baja y media frecuencia. Madrid: Mandala; 1994.
- \* Schmid F. Aplicación de corrientes estimulantes. Barcelona: Jims; 1987.
- \* Serratrice G. Contracturas musculares. Encycl Med-Chir. 2011;26-088-A-10.
- \* Simpson BA (coordinador). Pain Research and Clinical Management (volume 15). Electrical Stimulation and the Relief of Pain. Amsterdam: Elsevier Science; 2003.
- \* Snyder -Mackler L, Schimtt L, Rudolph K, Woodzell W. Medios electrofísicos para el tratamiento de las lesiones deportivas. En: Kolt GS, Snyder-Mackler L (Ed.). Fisioterapia del deporte y el ejercicio. Madrid: Elsevier España; 2004.
- \* Valera Garrido F, Minaya Muñoz F. Fisioterapia invasiva. Madrid: Elsevier; 2013.
- \* Walsh DM. TENS: Clinical applications and related theory. New York: Churchill Livingstone; 1997.
- \* Watson T. Electroterapia. En: Porter S, coordinador. Tidy Fisioterapia. 14ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009. p. 451-84.
- \* Yamaguchi Ch. Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual. Caracas: AMOLCA; 2012.
- \* Zaragoza JR. Física e instrumentación médicas. 2ª de. Barcelona: Masson-Salvat Medicina; 1992.
- \* Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestética y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.
- \* Zauner A. Fisioterapia actual. Barcelona: Jims; 1980.
- \* Zauner A. Recientes avances en Fisioterapia. Barcelona: Jims; 1993.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de “enlaces” ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

## **Recomendacións**

### **Materias que continúan o temario**

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906  
 Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907  
 Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Fisioterapia xeral/P05G170V01304  
 Radioloxía/P05G170V01403

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201  
 Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101  
 Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102  
 Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103  
 Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104  
 Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

## **Outros comentarios**

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar

rapidamente en caso de urxencia, normalmente o m3bil) e subir unha fotograf3a (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificaci3n do alumnado).

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia manipulativa articular**

Materia	Fisioterapia manipulativa articular			
Código	P05G170V01402			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Gutiérrez Nieto, Manuel Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	mgnieto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Explicar o concepto de Terapia Manual	CG2 CG3 CE7 CE19

Realizar a clasificación e descripción das técnicas de Terapia manual	CG3 CE19 CE20
Identificar as indicacions e contraindicacions das técnicas de Terapia Manual	CG1 CE7 CE16
Explicar o concepto de disfunción somática e as teorías que a sustentan	CG1 CG2 CE7
Identificar as diferencias entre síndrome radicular e pseudorradicular, así como as súas manifestacións e tratamentos	CG1 CG3 CG5 CE7 CE16 CE19 CE20 CT2 CT4 CT5 CT12
Describir as lesións sacroilíacas e iliosacras e as restricións da columna	CG2 CE7
Describir os protocolos de valoración das restricións a nivel da pelvis e da columna	CG7 CG15 CE37
Describir os protocolos de manipulación con impulso, lumar roll, dog tecnic e manipulación cervical en decúbito supino e en sedestación	CG7 CG15 CE37
Realizar a valoración da pelvis, interpretar os resultados, determinar e aplicar o tratamento con técnicas de Mitchell, avaliar os resultados	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Realizar a valoración da vertixe, Insuficiencia vertebrobasilar e pares cranais e interpretar os resultados

CG5  
CG7  
CE35  
CE37  
CE49  
CE52  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT12  
CT15  
CT17  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29

---

Realizar a valoración da columna lumbar dorsal e cervical, interpretar os resultados e aplicar o tratamento de manipulación con impulso. Avaliar os resultados do tratamento.

CG5  
CG7  
CG8  
CG9  
CG14  
CG15  
CG19  
CE35  
CE37  
CE38  
CE39  
CE49  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Extraer información relevante de artículos científicos sobre a terapia manual, expoñendo e defendendo o resultado	CG2 CG3 CG14 CG15 CG19 CE16 CE19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
---	--

<b>Contidos</b>	
Tema	
TEMA 1: TERAPIA MANUAL	1.1.Terapia manual. Concepto. 1.2.Principios biomecánicos, leis de Freette, eixos teóricos da pelve.
TEMA 2: DISFUNCIÓN SOMÁTICA	2.1. Disfunción somática. Concepto. 2.1.2. Receptores sensitivos capsuloligamentosos. 2.1.3. Inervación da cápsula articular. 2.1.4. Interacción central dos mecanorreceptores e os impulsos nociceptivos. 2.1.5. Facilitación medular. 2.2. Teoría do mecanismo lesional. 2.2.1. Mecanismo dos receptores capsuloligamentosos. 2.2.2. Mecanismo dos fusos neuromusculares. 2.3. Tipos de disfuncións, características. 2.3.1. Disfunción primaria e disfunción secundaria. 2.4. Repercusións das disfuncións somáticas. 2.5. Acción das manipulacións. Acción mecánica e acción reflexa.
TEMA 3: CLASIFICACIÓN E DESCRIPCIÓN DAS TÉCNICAS. INDICACIÓNS.	3.1. Clasificación e descripción das técnicas de terapia manual. 3.1.2. Técnicas estruturais. 3.1.3. Técnicas funcionais. 3.2 Indicacións e contraindicacións.
TEMA 4: AVALIACIÓN DO PACIENTE	4.1. Anamnese. Valoración estática. Palpación. Valoración dinámica. Exame neurolóxico.
TEMA 5: TERAPIA MANUAL EN PELVE.	5.1. Exploración. Test para descartar patoloxías. 5.1.1. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado. Lesións de pube, valoración e tratamento. 5.1.2. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral.



TEMA 6: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA LUMBAR.	<p>6.1. Introducción.</p> <p>6.1.1. Fixacións articulares e hipermovilidade do raque lumbar.</p> <p>6.1.2. Lesións discais.</p> <p>6.2. Exploración da columna lumbar. Probas específicas.</p> <p>6.3. Protocolo de manipulación lumbar. 6.3.1 Lumbar roll.</p> <p>6.3.2. Técnica semidirecta en sedestación.</p> <p>6.3.3. Técnica en decúbito supino para zona dorso lumbar.</p>
TEMA 7: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA DORSAL.	<p>7.1. Introducción.</p> <p>7.2. Exploración da columna dorsal. Probas específicas.</p> <p>7.3. Protocolo de tratamento.</p> <p>7.3.1. Dog- tecnic.</p> <p>7.3.2. Técnica Lift.</p> <p>7.3.3. Técnica para números altas. Decúbito prono e sedestación.</p> <p>7.4. Lesións costais. Valoración e tratamento.</p>
TEMA 8: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA CERVICAL	<p>8.1. Introducción.</p> <p>8.2. Exploración. Probas específicas.</p> <p>8.2.1. Valoración da vertixe.</p> <p>8.2.2. Insuficiencia vertebrobasilar.</p> <p>8.2.3. Valoración pares craneais.</p> <p>8.3. Protocolo de tratamento.</p> <p>8.3.1. Técnica en decúbito supino.</p> <p>8.3.2. Técnica en sedestación.</p>
TEMA 9: TERAPIA MANUAL NA SINDROME RADICULAR E PSEUDORADICULAR	<p>9.1. Características do Síndrome radicular e pseudorradicular ou espondíleo. Diferenzas entre a dor radicular e pseudoradicular.</p> <p>9.2. Síndrome pseudorradicular segundo Brúgger. Síndrome espondíleo reflexo.</p> <p>9.3. Dor referido. Punto doloroso. Punto gatillo miofascial. Características e tratamento.</p>
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 1	<p>Localizar en sedestación EIPS</p> <p>Localizar en decúbito prono EIPS, AIL, Surco Sacro, Lig. Iliolumbares, Cóccix, Lig. Sacrococcígeos y Tuberosidad isquiática</p>
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 2	<p>Localizar en Bipedestación: EIPS.</p> <p>En Decúbito Supino: EIAS y Tubérculos púbicos.</p> <p>Localizar Apófisis en Columna</p> <p>Repaso de localizac. en Pelvis</p>
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 3	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 4	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 5	<p>Valoración e tratamento de piramidal e psoas. Realizar os test de: compresión de ás ilíacas. Rotes Querolle, Gaenslen, Patrick. Test de flexión en bipedestación e en sedestación. Test de cadeira de Gillet.</p>
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 6	Test de flexión en bipedestación. Test de flexión en sedestación. Localizar lesións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 7	Realizar protocolo de tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado, pube superior, pube inferior.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 8	Realizar protocolo de tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral. Técnica do fusilado.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 9	Localizar lesións na pelve e tratar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 10	Repaso de todos os protocolos de valoración e tratamento de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 11	Columna lumbar: protocolos de valoración e tratamento (lumbar roll). Repaso: protocolos de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 12	Columna lumbar: Protocolos de valoración e tratamento (Lumbar roll). Repaso: Protocolos de Pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 13	Columna dorsal media-baixa: protocolos de valoración e tratamento. (Dog Technique). Repaso: protocolos de C. Lumbar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 14	Repaso protocolos de pelve, C. Lumbar e C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 15	Columna dorsal alta: protocio de valoración e tratamento en decúbito prono. Repaso: protocolos de C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 17	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. protocolo de tratamento en decúbito supino. Repaso protocolos anteriores.

PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 16	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en sedestación. Repaso de protocolo de C. Número alta en decúbito prono.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 18	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. Protocolo de tratamento en decúbito supino ( Técnica de Ashmore) Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 19	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 20	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 21	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 22	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	42	56	98
Traballos tutelados	1	23	24
Sesión maxistral	30	68	98
Actividades introductorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica. Utilizarase a plataforma Tema.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

### Atención personalizada

	Descrición
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es  Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Sesión maxistral O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.

**TITORÍAS**

Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es

**Organización social do traballo:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos.

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos.

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio.

Pequeno grupo: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

Actividades introductorias O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.

**TITORÍAS**

Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es

**Organización social do traballo:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos.

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos.

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio.

Pequeno grupo: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

Prácticas de laboratorio O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.

**TITORÍAS**

Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS mgnieto@uvigo.es

**Organización social do traballo:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos.

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos.

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio.

Pequeno grupo: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

**Avaliación**

Descrición

Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a exposición e defensa, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10	CG2 CG3 CG14 CG15 CG19 CE16 CE19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	45	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE35 CE37 CT2 CT4 CT5 CT12

Prácticas de laboratorio

Exame práctico:  
Realizar o protocolo de valoración de pelve e o seu tratamento. O protocolo de valoración e tratamento en columna.

45

CG5  
CG7  
CG8  
CG9  
CG14  
CG15  
CG19  
CE35  
CE37  
CE38  
CE39  
CE49  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as convocatorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Hoppenfeld S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades, México: El Manual Moderno;1997,

Parsons J, Marcer N., Osteopatía. Modelos de diagnóstico, tratamiento y práctica, Madrid: Elsevier; 2007,

Ricard F, Salle J. , Tratado de osteopatía., 3ª ed. Madrid: Panamericana; 2003,

Dvorak J, Dvorak V., Medicina manual. Diagnostico, Barcelona: Scriba S.A; 1993,

Gibbons P, Tehan P. , Manipulación de la columna, el torax y la pelvis , Madrid: Mc Graw-Hill Interamericana; 2002,

Le Corre F, Raegot E. , Manipulaciones vertebrales. , 2ª ed. Barcelona: Masson; 1995,

ChaitowL, Fritz S., Cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales. , Barcelona: Elsevier; 2008,

---

Petty N, Moore G., Exploración y evaluación neuromusculoesquelética. , 2ªed. Madrid: McGraw-Hill Interamericana; 2003 ,

---

Meadows J.T. , Diagnóstico diferencial en Fisioterapia. , Madrid: Interamericana Mc Graw-Hill; 2000,

---

Torres Cuelco R., La Columna Cervical síndromes clínicos y su tratamiento manipulativo, Madrid: Ed Medica Panamericana; 2008,

---

Seco J. [Dir.], Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-Esquelético, Volumen I. Ed. Panamericana. Madrid. 2015.,

---

---

---

## **Recomendaciones**

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Radioloxía**

Materia	Radioloxía			
Código	P05G170V01403			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	García Pomar, Dionisio			
Profesorado	García Pomar, Dionisio			
Correo-e	radioloxia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE2	Coñecer a estrutura do corpo humano dende o punto de vista dos medios de diagnóstico por imaxe	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as diferentes bases físicas nas que se fundamentan as técnicas de diagnóstico pola imaxe e dos tratamentos de intervencionismo guiados pola imaxe. Describir as nocións básicas (propiedades, principios, interacción, efectos biolóxicos) coas distintas aplicacións clínicas de diagnóstico.	CG1 CE14 CE21 CT15
Explicar a validez dun test diagnóstico nos termos de sensibilidade e especificidade. Definir os binomios risco/beneficio e coste/eficacia que sirven de base para establecer os criterios para as indicacións das diversas técnicas de diagnóstico pola imaxe.	CG5 CE14 CE21 CE45 CT2 CT15
Coñecer o entorno clínico dos servizos de diagnóstico pola imaxe e de radioloxía intervencionista nos diferentes ámbitos asistenciais.	CG19 CE14 CE20 CT7 CT11 CT20 CT25 CT30
Manexar, tras a sistemática da historia clínica e a exploración física, a incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento evolutivo. Coñecer como plantexar hipótesis no proceso diagnóstico. Valorar o impacto dos resultados das técnicas de diagnóstico pola imaxe no plan de intervención sobre o paciente.	CG5 CG19 CE14 CE35 CE36 CE45 CE49 CE50 CT2 CT3 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer as posibilidades e limitacións das técnicas radiolóxicas básicas e as súas indicacións fundamentais.	CG5 CE14 CT2 CT5 CT15 CT17 CT19
Coñecer os efectos biolóxicos e os riscos derivados do uso das radiacións ionizantes. Coñecer os principios e procedementos básicos da protección radiolóxica do paciente. Valorar a xustificación de someter ao paciente a procedimientos radiolóxicos.	CG1 CE21 CE35 CE36 CE49 CE50 CT6 CT12 CT23



Recoñecer, ante unha imaxe radiolóxica, a técnica empregada, as características de proxección ou corte, a utilización de contrastes e procesados básicos da imaxe. Identificar as estruturas anatómicas observables nestas imaxes. Valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais.	CG1 CG5 CE2 CE35 CE36 CE57 CT2 CT3 CT15
Coñecer a terminoloxía radiolóxica habitual. Diferenciar, seguindo análise semiolóxico aportado polo especialista, a existencia de alteracións na forma, estrutura ou relacións de algúns elementos que indican a existencia de patoloxía.	CG19 CE14 CE20 CE36 CE57 CT12
Comprender como se plantexan outras opcións terapéuticas en función da patoloxía diagnósticada que complementan ou están asociadas aos tratamentos da fisioterapia.	CG19 CE2 CE14 CE16 CE57 CT5 CT6 CT18
Elaborar e exponer un traballo sobre un caso clínico no que se demostre a consecución das habilidades citadas e discutir os resultados.	CG5 CE2 CE14 CE21 CE36 CE45 CT6 CT7 CT18 CT19
Adquirir a sensibilidade humana e o sentido deontolóxico preceptivos para a relación co paciente e os seus familiares, respecto á utilización de técnicas diagnósticas incluídas na Radioloxía.	CG1 CG5 CG19 CE36 CT1 CT6 CT11 CT13 CT20 CT23

---

## Contidos

Tema

---

Contido Teórico I:

Tema 1.- Introducción á Radioloxía

Tema 2.- O diagnóstico. Ámbito clínico dun servizo de diagnóstico pola imaxe.

Tema 3.- A radiación electromagnética.

Conceptos básicos.

Tema 4.- Interacción da radiación co organismo humano.

Tema 5.- Detección e medida da radiación.

Radioprotección. Xustificación dunha exploración.

Tema 6.- A imaxe radiolóxica. Medios de contraste. Técnicas radiolóxicas.

Tema 7.- Interpretación radiolóxica. Semioloxía básica.

Tema 8.- Ecografía. Xeneralidades.

Instrumentación. Modalidades.

Tema 9.- Ultrasonografía Döppler: tipos.

Semioloxía e indicacións.

Tema 10.- Tomografía Axial Computerizada.

Bases do TAC. Tipos.

Tema 11.- Tomografía Axial Computerizada.

Semioloxía básica e indicacións.

Tema 12.- Resonancia Magnética (RM):

Xeneralidades.

Tema 13.- Resonancia Magnética. Semioloxía

básica e indicacións.

Tema 14.- Medicina Nuclear. Radiotrazadores e radiofármacos.

Tema 15.- Medicina Nuclear. Estudos morfolóxicos e funcionais con isótopos dos principais órganos e aparatos.

Tema 16.- Medicina Nuclear. Estudos isotópicos.

SPECT, PET e outras técnicas. Indicacións e semioloxía básica.

Tema 17.- Densitometría ósea.

Tema 18.- Radioloxía intervencionista.

---

Contido Teórico II:

Tema 19.- Estudos de imaxe no tórax: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 20.- Estudos de imaxe no abdome e aparato dixestivo: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 21.- Estudos de imaxe no aparato locomotor: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 22.- Estudos de imaxe no aparato locomotor: semioloxía básica.

Tema 23.- Estudos de imaxe no ril e vías urinarias: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 24.- Estudos de imaxe no sistema nervioso: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 25.- Estudos de imaxe no sistema circulatorio: Técnicas, indicacións, semioloxía básica.

---

**Contido Práctico:**

Práctica 1.- Xeneralidades. A imaxe como portadora de información.

Práctica 2.- A radiación ionizante. Uso de equipos para a detección e medida da radiación.

Práctica 3.- Radioloxía simple. Formatos de radiografías.

Práctica 4.- Radiografía dixital.

Práctica 5.- Análise e identificación de imaxes ecográficas.

Práctica 6.- Análise e identificación de imaxes de TAC

Práctica 7.- Análise e identificación de imaxes de RM

Práctica 8.- Análise e identificación de imaxes de Medicina nuclear

Práctica 9.- Análise e identificación de imaxe en tórax e abdome.

Práctica 10.- Análise e identificación de imaxe en aparato locomotor, sistema nervioso e circulatorio

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	45	73
Prácticas de laboratorio	16	40	56
Presentacións/exposicións	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	5	5
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias.
Prácticas de laboratorio	O profesor presenta as imaxes, guía na observación, apoia co ámbito clínico, axuda na valoración. O alumno observa, valora, participa, asimila e elabora un catálogo de casos estudados.
Presentacións/exposicións	O profesor proporciona instrucións, asesora na elección dun tema, facilita bibliografía, realiza un seguimento individualizado, aclara dúbidas, valora resultados. O alumno afonda nun tema, realiza revisión bibliográfica en publicacións clínicas, prepara un resumo e expoñe en PWP.
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor proporciona tres programas de bancos de imaxes radiolóxicas normais que permiten ao alumno interaccionar coa orientación espacial e as referencias de radioanatomía. Explica o seu funcionamento. O alumno usa os programas no seu ordenador persoal.
Actividades introdutorias	Expóñense os contidos da materia distribuídos en seis bloques: <ul style="list-style-type: none"> <li>-Introdución xeral.</li> <li>-Bases da Radioloxía.</li> <li>-Diagnóstico por imaxe segundo os diversos procedementos radiolóxicos.</li> <li>-Radioloxía aplicada a Fisioterapia.</li> <li>-Radiobioloxía e Protección radiolóxica.</li> <li>-Radioterapia. Os obxectivos establecidos. Os créditos asignados e a súa distribución. A bibliografía dispoñible. A forma de avaliación final e a súa ponderación.</li> </ul>

**Atención personalizada**

	Descrición
Prácticas de laboratorio	O profesor resolve dúbidas a tempo real durante as clases maxistras así como durante as prácticas. As titorías son individualizadas para aclarar tamén dúbidas dos alumnos pero a atención personalizada está orientada fundamentalmente a asesorar no traballo individual do alumno do que se realiza un seguimento individualizado.
Presentacións/exposicións	O profesor resolve dúbidas a tempo real durante as clases maxistras así como durante as prácticas. As titorías son individualizadas para aclarar tamén dúbidas dos alumnos pero a atención personalizada está orientada fundamentalmente a asesorar no traballo individual do alumno do que se realiza un seguimento individualizado.

## Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Un exame escrito de desenvolvemento de 6-10 preguntas do temario. Un exame tipo «test» con 30-40 preguntas de catro opcións das cales só unha é válida. As respostas erróneas restan 1/3.	60	CG1 CG5 CE2 CE14 CE16 CE20 CE21 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT24 CT30

Prácticas de laboratorio	Control de asistencia. Prácticas autónomas a través de TIC Control seguimiento de casos. Exame: descripción de 6 imaxes de diversas técnicas radiolóxicas sen patoloxía, que se explicaron en prácticas e nos programas de TIC.	30	CE2 CE35 CE36 CE49 CE50 CE57 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT20 CT23 CT24 CT25
--------------------------	--	----	---

Presentacións/exposicións	Valoración do traballo do alumno realizado sobre a revisión dun tema, a súa revisión bibliográfica, a calidade das imaxes, a súa descripción, a discusión sobre os resultados, a calidade da súa exposición en PWP.	10	CG1 CG5 CG19 CE2 CE14 CE16 CE35 CE36 CE45 CE49 CE50 CE57 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT12 CT18 CT19 CT25 CT30
---------------------------	---	----	---

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

José Luis del Cura, Radiología Esencial, Editorial Panamericana, , 2010

Adam Greenspan, Radiología de huesos y articulaciones, MARBAN Libros S.L., 4ª edición, 2006

Nigel Raby, Laurance Berman, Gerald de Lacey , Radiología de Urgencias y Emergencias, Manual de supervivencia, Elsevier, Madrid, 2ª edición, 2006

Fleckenstein P., Trantum-Jensen J., Bases anatómicas del diagnóstico por imagen, Harcourt, ELSEVIER Madrid España, 2006

González J., Delabat R.G., Tecnología radiológica, Paraninfo, Madrid, 1996

Monnier J.P., Manual de Radiodiagnóstico, Masson, S.A. Barcelona 3ª edición, 1994

A maior parte dos libros recomendados encóntranse a disposición do alumno para a súa consulta na biblioteca da Facultade de Fisioterapia.

Establecéronse unhas preferencias en canto á consulta para facilitar a posible adquisición, por parte do alumno, dalgún dos libros incluídos como bibliografía básica. O resto dos libros inclúense como bibliografía ampliada., aínda que moitos tamén puidesen considerarse básicos. A este fin consideráronse como factores de prioridade:

- Textos de carácter xeral que desenvolven dunha forma clara e concisa en algúns dos diferentes puntos das leccións do programa.
- Contidos clásicos e simples. Extensión.
- Esquemas, imaxes e táboas.
- Idioma castelán. Prezo.

Nalguns dos temas escritos facilítanse direccións de internet para que o alumno se familiarice coa consulta por este medio. Os alumnos poden consultar na plataforma FAITIC os traballos doutros alumnos realizados en anos anteriores. Nos devanditos traballos hai referencias bibliográficas e enlaces ás fontes con moitas direccións de internet nas que obtiveron información.

---

## **Recomendacións**

### **Outros comentarios**

É fundamental un coñecemento da estrutura e función do corpo humano como punto de partida para poder valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais. É necesario un coñecemento de patoloxía xeral en fisioterapia para guiar a identificación polo alumno das alteracións estruturais e funcionais que se reflicten nas imaxes radiolóxicas. É desexable que o alumno estea introducido na sistemática da historia clínica e no ámbito da incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento para que poida valorar o impacto dos resultados das técnicas radiolóxicas no plan de intervención sobre o paciente.

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Saúde pública e fisioterapia comunitaria**

Materia	Saúde pública e fisioterapia comunitaria			
Código	P05G170V01404			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	González Norés, José Carlos Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es lurdesmg@uvigo.es			
Web	<a href="http://mbsp.webs.uvigo.es">http://mbsp.webs.uvigo.es</a>			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	- saber - saber facer
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber - saber facer
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	- saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos traballo	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	- saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional	- saber
CE28	Coñecer e comprender os factores que interveñen nos problemas de desigualdade social e nas necesidades de saúde dos diferentes grupos sociais	- saber
CE29	Coñecer e comprender as condicións éticas, legais e profesionais que conforman a práctica da Fisioterapia	- saber
CE30	Coñecer e comprender os códigos deontolóxicos da profesión	- saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional	- saber
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer

CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	- saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Recoñecer os determinantes da saúde da poboación, tanto os dependentes do estilo de vida, como os demográficos, xenéticos, ambientais, sociais, económicos, psicolóxicos e culturais.	CG12 CG14 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27



Descibir e analizar os indicadores de mortalidade, enfermidade, lesións e discapacidade na comunidade. CG12  
CG14  
CE21  
CE26  
CE27  
CE28  
CE42  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT12  
CT13  
CT15  
CT17  
CT18  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27

---

Recoñecer o seu papel, tanto a nivel individual como en equipos multiprofesionais, en accións de promoción e protección da saúde, e de prevención de enfermidades, así como de diagnóstico, tratamento e rehabilitación, de cara a manter a saúde a nivel individual e comunitario. CG12  
CG14  
CE12  
CE13  
CE21  
CE26  
CE27  
CE28  
CE42  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT12  
CT13  
CT15  
CT17  
CT18  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27

---

Coñecer as organizacións internacionais de saúde e o marco xeral no que se desenvolven as intervencións orientadas á mellora da saúde da poboación.

CG12  
CG14  
CE12  
CE13  
CE21  
CE26  
CE27  
CE28  
CE42  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT12  
CT13  
CT15  
CT17  
CT18  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27

---

Coñecer os programas de saúde na atención primaria e a tarefa dos fisioterapeutas no desenvolvemento destes.

CG12  
CG15  
CE13  
CE27  
CE28  
CE29  
CT16  
CT28  
CT29

---

Coñecer os protocolos de fisioterapia en atención primaria.

CG12  
CG15  
CE13  
CE25  
CT2  
CT3  
CT4  
CT10  
CT28

---

Coñecer o marco legislativo en atención primaria.

CG14  
CG15  
CG18  
CE23  
CE25  
CE26  
CE27  
CE29  
CE30  
CE31  
CT9

---

Saber como se xestiona un servizo de fisioterapia en atención primaria.

CG12  
CG15  
CG18  
CE23  
CE24  
CE25  
CE26  
CE31  
CT3  
CT19  
CT20  
CT30

A promoción da saúde e prevención da enfermidade na atención primaria dende o punto de vista da fisioterapia.

CG12  
CE12  
CE13  
CE27  
CE42  
CT9  
CT17  
CT18  
CT24  
CT25  
CT28

<b>Contidos</b>	
Tema	
Unidade I:	SAÚDE PÚBLICA
Concepto de saúde	Evolución histórica. Determinantes da saúde. Historia natural da enfermidade; niveis de prevención.
Saude pública	Concepto e evolución histórica.
Sistema sanitario español	Evolución do sistema sanitario. Sistemas de Información Sanitaria. Índices e indicadores. Planificación e xestión sanitaria.
Educación para a saúde (EpS)	Concepto de EpS. Modelo de aprendizaxe do comportamento. Medición dos fenómenos de saúde e enfermidade. Promoción da saúde.
Dereitos fundamentais e de igualdade de oportunidades. Dereito á saúde.	Determinantes sociais da saúde. Desigualdades en saúde. Valores propios dunha cultura de paz e democracia. Organismos sanitarios internacionais. Organizacións non gobernamentais e saúde.
Unidade II	FISIOTERAPIA COMUNITARIA
A Fisioterapia no sistema sanitario español.	A fisioterapia no ámbito da atención primaria, hospitalaria e saúde laboral. Programas de saúde.
Bases éticas e xurídicas da profesión.	Os principios da bioética. Marco lexislativo en España.
Xestión dun servizo de Fisioterapia.	Organización e xestión.
Criterios de calidade.	Calidade asistencial.
SEMINARIOS de Saúde Pública	Técnicas cualitativas de planificación.
SEMINARIOS de Fisioterapia Comunitaria	Bioética.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	8	20	28
Traballos tutelados	1	23	24
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	62	103	165
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten aprofundar ou complementar os contidos da materia.

Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo en grupo sobre algún dos contidos da materia de acordo co profesorado.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais, por parte do alumnado, ante o profesorado e o alumnado, do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas, cunha aprendizaxe activa.

### **Atención personalizada**

	Descrición
Sesión maxistral	<p>O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: Grupo grande: clases teóricas e exposicións de traballos. Grupo mediano: seminarios. Grupo pequeno: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Seminarios	<p>O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: Grupo grande: clases teóricas e exposicións de traballos. Grupo mediano: seminarios. Grupo pequeno: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.</p> <p>TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.</p> <p>Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: Grupo grande: clases teóricas e exposicións de traballos. Grupo mediano: seminarios. Grupo pequeno: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>

Presentacións/exposicións O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

**TITORÍAS:**

Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

**Organización social do traballo do alumnado:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos:

Grupo grande: clases teóricas e exposicións de traballos.

Grupo mediano: seminarios.

Grupo pequeno: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

Actividades introdutorias O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

**TITORÍAS:**

Ademais das titorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

**Organización social do traballo do alumnado:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos:

Grupo grande: clases teóricas e exposicións de traballos.

Grupo mediano: seminarios.

Grupo pequeno: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

**Avaliación**

Descrición

Cualificación Competencias Avaliadas

Haberá un exame final da materia, con preguntas de tipo test e 5 opcións de respostas, das que só unha será válida; cada pregunta ben respondida contará un punto, e cada cinco preguntas mal respondidas restarán un punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación.

Unidade de Fisioterapia Comunitaria:

Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Non se pode deixar ningunha pregunta sen contestación efectiva.

CG12  
CG14  
CG15  
CE12  
CE13  
CE21  
CE23  
CE24  
CE25  
CE26  
CE27  
CE28  
CE29  
CE30  
CE31  
CE42  
CT2  
CT4  
CT9  
CT12  
CT15  
CT16  
CT18  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT29

---

Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG12 CG14 CG15 CG18 CE12 CE13 CE21 CE25 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
------------	---	----	---

---

Traballos tutelados	A asistencia ás titorías, realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG12 CG15 CG18 CE12 CE21 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
---------------------	--	---	--

---



Presentacións/exposicións Valorarase a presentación do traballo con medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.

5

CG12  
CG15  
CG18  
CE12  
CE21  
CE42  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio asistir aos seminarios e realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Saúde Pública e Unidade II: Fisioterapia Comunitaria. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, ás titorías do traballo, e realizar, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica, seminarios e práctica).

A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Louro González A, Serrano Peña J, González Guitian C., Guías para la consulta de atención primaria. Gestión de la información y el conocimiento en el punto de atención., 3ª ed. A Coruña: Casitérides; , 2008.

Martín Zurro A, Cano Pérez JF., Atención Primaria. Conceptos, Organización y Práctica Clínica., 6ª ed. Madrid: Elsevier; , 2008.

Martínez Navarro F, Antó JM, Castellanos PL, Gili M, Marset P, Navarro V. , Salud Pública., Madrid: MacGraw Hill / Interamericana; , 1998.

Medina F., Bases para la incorporación de fisioterapia en los equipos de atención primaria., Fisioterapia. 14: 125 - 153, 1992.

Pineault R, Daveluy C., La planificación sanitaria. Conceptos, métodos y estrategias., 2ª ed, 3ª reimp. Barcelona: SG / Masson; , 1994.

Salleras Sanmartí L., Educación Sanitaria. Principios, métodos y aplicaciones., 1ª ed, 2ª reimp. Madrid: Díaz de Santos; , 1990.

---

Sierra A, Sáenz MC, Fernández-Crehuet J, Salleras LI, Cueto A, Gestal JJ, Domínguez V, et al., Piédrola Gil. Medicina Preventiva y Salud Pública., 11ª ed. Barcelona: Masson; , 2008.

---

Varela J, Galego P., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud., Santiago de Compostela: Xunta de Galicia; , 2000.

---

---

## **Recomendacións**

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia neurolóxica e especial**

Materia	Fisioterapia neurolóxica e especial			
Código	P05G170V01501			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Norés, José Carlos			
Profesorado	González Norés, José Carlos			
Correo-e	nores@uvigo.es			
Web	http://nores@uvigo.es			
Descrición xeral	Sería aconsellable que o alumno tivese coñecementos de Fisioloxía humana e Anatomía humana.			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
- DEFINIR A FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA CENTRAL E NA ESCOLIOSIS	CG2 CE20
-COÑECER OS PRINCIPIOS BASICOS DA MECANICA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E DA ESCOLIOSE	CG2 CE16
DESCRIBIR OS PRINCIPIOS DA RELAXACION E DA PROPIOCEPCION	CG2 CE16
COÑECER,EXECUTAR E REXISTRAR A VALORACION DUN PACIENTE NEUROLÓXICO CENTRAL E NA ESCOLIOSE	CG2 CG5 CG8 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52
NOMBRAR E APLICAR TECNICAS TERAPEUTICAS E METODOS ESPECIAIS PARA AS ENFERMEDADES DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E NA ESCOLIOSE	CG5 CG8 CG14 CG19 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT16 CT18 CT27 CT29
RELATAR AS BASES FISIOLÓXICAS E TERAPEUTICAS DOS METODOS DE FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA: BOBATH,PERFETTI,BRUMMSTRONG,VOJTA, LE METAYER, ASI COMO DA ESCOLIOSE: SCHROTH, NIEDERHÖFFER, F.E.D., KLAPP.	CG2 CE16
EXECUTAR AS MANIOBRAS DOS METODOS DE FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA: BOBATH,PERFETTI,BRUMMSTRONG,VOJTA, LE METAYER, ASI COMO DA ESCOLIOSE: SCHROTH, NIEDERHÖFFER, F.E.D., KLAPP.	CG8 CE16 CE20 CE35 CE38 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT13 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29

**Contidos**

Tema

1.- FACILITACIÓN NEUROMUSCULAR PROPIOCEPTIVA	1A- Concepto de patrón neuromuscular. Aferencias utilizadas. Principios de realización. Técnicas específicas.
	1B- Patróns de facilitación de membro superior. Diagonais e quebrados.
	1C.- Patróns de facilitación de membro inferior. Diagonais e quebrados.
2.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NA ESCOLIOSE	2A- Actitude escoliótica.
	2B- Introducción á patoloxía e signos clínicos dende o punto de vista do fisioterapeuta: Alteracións óseas, musculares, signos externos, etc. Métodos de medición. Avaliación da progresión da curva escoliotica. Realización da historia de fisioterapia. Valoración de Fisioterapia
	2C- Introducción ao método de Schroth.
	2D- Introducción ao método Niederhooffer.
	2E-- Introducción ao método F.E.D.
	2F- Introducción ao método de Klapp (prácticas de laboratorio).
3.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NO TRATAMENTO DA HEMIPLEXÍA	3A.- Movemento normal. Requisitos básicos.
	3B.- Introducción á hemiplexía: signos clínicos máis importantes dende o punto de vista do fisioterapeuta.
	3C.- Valoración de fisioterapia dun paciente hemipléxico.
	3D- Introducción aos principios do método de Bobath.
	3E- Introducción ao método Perfetti.
	3F- Introducción ao método Brummstrong. Prácticas de laboratorio: tratamento postural e transferencias tratamento xeral do paciente hemipléxico en cada fase da súa evolución.
4.-A PROPIOCEPCIÓN	4A- Principios básicos de propiocepción.
	4B- A reeducación propiocéptica na escordadura de nocello.
5.- TÉCNICAS DE RELAXACIÓN	5a- Introducción ás distintas técnicas de relaxación. Prácticas de laboratorio: exercicio guiado dunha técnica de relaxación.

6.- INTRODUCCIÓN Á PARÁLISE CEREBRAL INFANTIL

6A- Ontoxénese humana.

6B- Reflexos neonatais.

6C- Parálise cerebral infantil. Recordo introdutorio. Evolución funcional de cada tipo de P.C.I.

6E- Introducción ao método de Bobath.

6F- Introducción ao método Vojta.

6G- Introducción ao método Le Metayer.

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	38	66
Traballos tutelados	3	6	9
Prácticas de laboratorio	42	65	107
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	40	41

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

	Descrición
Sesión maxistral	Clases teóricas por parte do profesor.
Traballos tutelados	Distintos traballos en relación coa materia.
Prácticas de laboratorio	O profesor realiza a práctica e o alumno repíteo baixo a supervisión do profesor.

**Atención personalizada**

	Descrición
Traballos tutelados	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula de teoría ou no laboratorio de prácticas, nos horarios de mañán ou de tarde adxudicados para a materia.
Sesión maxistral	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula de teoría ou no laboratorio de prácticas, nos horarios de mañán ou de tarde adxudicados para a materia.
Prácticas de laboratorio	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula de teoría ou no laboratorio de prácticas, nos horarios de mañán ou de tarde adxudicados para a materia.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula de teoría ou no laboratorio de prácticas, nos horarios de mañán ou de tarde adxudicados para a materia.
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Traballos tutelados: Descrición: os traballos e casos clínicos diríxense e expóñense na aula de teoría ou no laboratorio de prácticas, nos horarios de mañán ou de tarde adxudicados para a materia.

**Avaliación**

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Traballos tutelados	Distintos traballos a realizar polo alumno en grupo.	10	CG19 CE20 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT13 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación da practica: en grupos de 2 alumnos, o profesor pregunta supostos aprendidos en clase.  Serán tres bloques separados, o alumno deberá aprobar cada un deles para aprobar a materia.	50	CG2 CG5 CG8 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52 CT6 CT13 CT16 CT18 CT24 CT27 CT29
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Consta de 5 a 8 preguntas de resposta longa sobre o temario exposto na sesión maxistral e nos traballos entregados polos alumnos.	40	CG2 CG19 CE16 CE20 CE44 CT2 CT4 CT18

#### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Valoración do exame teórico: 40%: consta de 5 a 8 preguntas de resposta longa. o alumno debe demostrar un coñecemento global do temario, non cuantificándose por número de preguntas respondidas, senón por concepción xeral de todas as respostas dadas. é imprescindible aprobar o exame teórico para aprobar o práctico.

Valoración do exame práctico: 50%: o alumno deberá aprobar cada un dos tres bloques separados nos que se divide o exame: neuroloxía, columna e f.n.p. é imprescindible aprobar os tres bloques por separado.

Valoración traballo de aula: 10%. É obrigatorio presentar os traballos de aula solicitados.

---

**Bibliografía. Fuentes de información**

---

Voss D, Facilitacion Neuromuscular Propioceptiva, PANAMERICANA BUENOS AIRES 3ª edicion,

JAMES,J, Escoliosis, JIMS Barcelona,

bobath, B, desarrollo infantil en distintos tipos de p.c.i., panamericana Buenos Aires,

le metayer, M, reeducacion cerebro motriz del niño, masson, Barcelona,

vojta, V, el principio vojta, springer-velag iberica barcelona,

perfetti, C, el ejercicio terapeutico cognoscitivo, edika med. barcelona,

Downie, P. , Neurologia Para Fisioterapeutas, Panamericana. Buenos Aires.,

Rainaut,J., Les Escolioses., Ellipses. Paris ,

Viel,E, El Metodo Kabat., Masson. Barcelona,

Callet,R, Escoliosis, Ed: El Manual Moderno. Mexico,

Klapp,B, Le Méthode Quadrupédique., 3ª Ed. Maloine. Bruselas,

Martinez Ruiz, F, Biomecanica De La Columna Vertebral Y Sus Implantes, Nueva Imprenta S.A. Madrid,

Bobath, B, Hemiplegia Del Adulto, Panamericana. Buenos Aires,

Brunnstrom, S, Reeducacion Motora En La Hemiplegia, Jims. Barcelona.,

Plas, F. Viel,E, La Marcha Humana, Masson. Barcelona,

Instituto Biomecanico De Valencia, Bbiomecanica De La Marcha Humana Normal Y Patologica, Ed: I.B.M. Valencia.,

Bobath,B, Actividad Postural Refleja Anormal Causada Por Lesiones Cerebrales, Panamericana. Buenos Aires.,

Zemach-Bersin,D, Ejercicios De Relajacion, Paidos. Buenos Aires.,

Paeth, Bettina, Experiencias en el concepto Bobath, panamericana Madrid,

Davies, Patricia M., Pasos a seguir: tratamiento integrado en pacientes con hemiplegia, panamericana Madrid,

Macias Merlo, L, Fisioterapia en pediatria, Mac graw-hill-interamericana Madrid,

Levitt, Sophie, Tratamiento de la paralisis cerebral y del retraso motor, panamericana,

---

---

**Recomendaciones**

---



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial**

Materia	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial			
Código	P05G170V01502			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Lantarón Caeiro, Eva María Soto González, María Mercedes			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a Fisioterapia Respiratoria e identificar seus antecedentes.	CG2 CE20

Enunciar os principios básicos da mecánica respiratoria	CG1 CE16
Analizar, executar e rexistrar a valoración do paciente respiratorio	CG1 CG2 CG5 CG9 CE7 CE16 CE20 CE35 CE36 CE39
Coñecer e aplicar exercicios terapéuticos, métodos especiais para as enfermidades e lesións cardiorespiratorias.	CG3 CG7 CG8 CE19 CE38 CE52 CT9 CT16 CT18 CT23 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e analizar o plan de intervención de fisioterapia respiratoria.	CG7 CG14 CG15 CE36 CE37 CE44 CE45 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT23
Definir e describir as bases fisiolóxicas e terapéuticas dos métodos de masoterapia especial: Ciri-ax, maxase do tecido conxuntivo, Drenaxe linfático manual.	CG1 CG2 CG3 CE19
Executar as maniobras dos métodos de masoterapia especial: Ciri-ax, maxase do tecido conxuntivo, Drenaxe linfático manual.	CG8 CE7 CE38 CE52 CT13 CT23 CT27 CT28 CT29

Desenvolver, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia.

CG19  
CE21  
CE45  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT10  
CT11  
CT16  
CT17  
CT19  
CT20  
CT24  
CT25

**Contidos**

Tema

TEMARIO TEÓRICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	<p>Introdución á Fisioterapia respiratoria.</p> <p>Valoración do paciente respiratorio.</p> <p>Métodos de fisioterapia respiratoria:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Técnicas de permeabilización da vía aérea:</li> </ul> <p>Técnicas basadas en vibracións.</p> <p>Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo.</p> <p>Técnicas de presión positiva espiratoria.</p> <p>Técnicas de aerosolterapia.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Reeducación do patrón ventilatorio.</li> <li>- Técnicas de reacondicionamento muscular:</li> </ul> <p>Específicas.</p> <p>Xeralizadas.</p>
UNIDADE II: MASOTERAPIA ESPECIAL	<p>Métodos especiais de Masoterapia:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Masaxe transversa profunda.</li> <li>- Drenaxe linfática manual.</li> <li>- Masaxe de tecido conxuntivo.</li> </ul>

TEMARIO PRÁCTICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA

Valoración física	<p>Práctica 1: Valoración física do paciente respiratorio.</p> <p>Práctica 2: Valoración dos ruidos respiratorios.</p> <p>Práctica 3: Exploración funcional respiratoria en reposo.</p> <p>Práctica 4: Exploración funcional respiratoria durante o exercicio.</p>
Técnicas de permeabilización da vía aérea.	<p>Práctica 5: Técnicas basadas en vibracións. Utilización de Flutter, R.C. Cornet, Acapella.</p> <p>Práctica 6: Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- AFE e EI.</li> <li>- ELTGOL, ELPr, EDIC.</li> <li>- Ciclo activo de técnicas respiratorias.</li> <li>- Reeducación da tos e expectoración asistida (Ambú e Coach assist).</li> </ul> <p>Práctica 7: Técnicas Basadas en presión positiva espiratoria.</p> <p>Práctica 8: Aerosolterapia.</p>
Reeducación patrón ventilatorio	<p>Práctica 9: Ventilación dirigida</p>

Reacondicionamiento muscular	Práctica 10: Protocolo de adestramento muscular (Troshold, P-flex e cicloergómetro).
UNIDAD II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Práctica 11: Masaxe transversa profunda.
	Práctica 12: Drenaxe linfática manual.
	Práctica 13: Masaxe de tecido conxuntivo.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	28	55	83
Prácticas de laboratorio	42	56	98
Traballos tutelados	1	16	17
Presentacións/exposicións	3	0	3
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases teórico-participativas, onde se fomente a participación activa do alumnado. Utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre unha temática da materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... Utilizarase a plataforma tem@.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto,  Titorías de grupo pequeno: faranse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo:  Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

Prácticas de laboratorio	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto,</p> <p>Titorías de grupo pequeno: faranse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo:</p> <p>Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto,</p> <p>Titorías de grupo pequeno: faranse dun máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 30 minutos. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en Asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es Organización social do traballo:</p> <p>Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	1. Exame teórico. Ao lado das preguntas indicárase o valor destas. Non se poderá deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE36 CE37 CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12 CT15

Prácticas de laboratorio	2. Un exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 2- 3 supostos. Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de métodos de valoración e técnicas de tratamento que se fixeron ao longo do curso. Sacarase un listado no seu momento co horario de exame de cada alumno matriculado na materia. Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno ten que presentarse primeiro ao exame teórico.	50	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE44 CE49 CE52 CT1 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
--------------------------	---	----	--

---

Traballos tutelados	3. A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG14 CG19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT16 CT20 CT23 CT25 CT30
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CG14 CE19 CE20 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT16 CT17 CT20 CT23 CT25 CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

---

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

O sistema de cualificacións exprésase mediante cualificación numérica de acordo co establecido no art.5 do Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro (BOE 18 de setembro).

---



---

**Bibliografía. Fuentes de información**

---

\* Giménez, M., Servera, E., Vergara, P., Prevención y Rehabilitación en Patología Respiratoria Crónica. Fisioterapia, entrenamiento y cuidados respiratorios., Médica Panamericana. 2ª Edic. ,

\* Postiaux, G. , Fisioterapia respiratoria en el niño. , McGraw-Hill/Interamericana de España.,

\* Leduc, A. Leduc, O. , Drenaje Linfático Teoría y Práctica. , Masson .,

, www.separ.es, ,

Asociación Española de Fisioterapeutas, Fisioterapia. Monográfico 2 Masaje. , 1.999. Volumen 21.,

\* Ferrandez Jean-Claude. , El Sistema linfático., Panamericana. ,

\* Antonello M, Delplanque D., Fisioterapia respiratoria: del diagnóstico al proyecto terapéutico. , Masson. Barcelona. 2002,

\* Calderon, F.J., Fisiología Humana. Aplicación a la actividad física, Madrid: Médica Panamericana, 2012,

Millán Casas, Laura , Linfedema : estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012 ,

---

---

**Recomendaciones**

---

**Materias que continúan o temario**

---

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

---

**Materias que se recomienda ter cursado previamente**

---

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde**

Materia	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01701			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	1c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Novegil Souto, José Vicente			
Profesorado	Novegil Souto, José Vicente			
Correo-e	vnovegil@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia ten un marcado carácter instrumental estando moi ligada ao proxecto fin de grao. A súa situación no plano de estudos favorece este obxectivo. Os Métodos de Investigación en Fisioterapia son unha materia básica para o exercicio profesional no que respecta á análise cuantitativa e cualitativa da información. Así mesmo como ferramenta para comprender aspectos de investigación en Fisioterapia.			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer

CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

---

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e identificar os distintos métodos e modelos de Investigación cualitativa e cuantitativa	CE21 CE22 CE45 CE46 CT3 CT4 CT12 CT15
Saber analizar de forma crítica a evidencia científica actualizada	CG15 CE21 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT13 CT16 CT17 CT24
Saber realizar unha revisión da literatura científica sobre un tema de saúde	CG15 CG19 CE21 CE22 CE45 CE46 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT16 CT17 CT23 CT24 CT25 CT30

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia

CG14  
CE22  
CE45  
CE46  
CE49  
CT3  
CT4  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT13  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT25  
CT30

### Contidos

Tema	
Tema 1: Método de investigación científica en Ciencias da saúde.	Principios xerais dunha investigación Deseños de investigación. Clasificación dos tipos de estudo Estudos experimentais Estudos de cohortes Estudos de casos e controis Estudos descritivos Revisións Sistemáticas e Metaanálises
Tema 2: Elaboración do marco de investigación	O marco teórico Definición e alcance da investigación: hipótesis e fases do deseño As fontes de documentación Búsquedas e recuperación de información científica.
Tema 3: Métodos e Modelos de Investigación Cualitativa	Metodoloxía cualitativa en Ciencias da Saúde Deseño de Estudos Cualitativos: Os Cuestionarios
Tema 4. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa I	Técnicas exploratorias e descritivas
Tema 5. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa II	Potencia dun Estudo. Sesgos. Inferencia causal. Contrastes de hipóteses. Modelos Experimentais
Tema 6. Elaboración do informe de investigación.	O informe de investigación científica.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	30	67	97
Traballos tutelados	1	24	25
Sesión maxistral	40	52	92
Probas de resposta curta	1	4	5
Traballos e proxectos	1	0	1
Cartafol/dossier	3	0	3

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor dirixe, orienta e resolve dúbidas. O alumno resolve exercicios prácticos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Traballos tutelados	O profesor titora, orienta, resolve dúbidas e valora. O alumno elabora un traballo en grupos pequenos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. Resolve dúbidas. Avalía. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias. Examínase. Aprendizaxe baseada en proxectos.

## Atención personalizada

	Descrición
Prácticas autónomas a través de TIC	<p>A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual).</p> <p>Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado.</p> <p>A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo.</p> <p>A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.</p>
Sesión maxistral	<p>A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual).</p> <p>Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado.</p> <p>A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo.</p> <p>A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.</p>
Traballos tutelados	<p>A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual).</p> <p>Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado.</p> <p>A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.</p> <p>A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo.</p> <p>A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.</p>

Cartafol/dossier

A atención pode ser individual ou en grupos reducidos e ten lugar normalmente no gabinete do/a docente e mediante as TIC (Rede Social e Materia Virtual).  
Nestas actividades o/a docente ten como función orientar e guiar o proceso de aprendizaxe do alumnado.

A atención da sesión maxistral realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.

A atención das prácticas a través das TIC realizarase normalmente no gabinete do docente e/ou con medios virtuais (Rede Social e Materia Virtual), de forma individual ou grupal.

A atención dos traballos tutelados en pequenos grupos farase de forma grupal na aula, nos períodos asignados. Proporcionarase a retroalimentación necesaria para a elaboración do traballo en pequeno grupo.

A atención do caderno/informe ten por obxectivo titorar a elaboración do caderno de prácticas que servirá de avaliación para as prácticas a través das TIC.

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumno fará unha demostración práctica de estratexia de busca en diferentes bases de datos sobre un tema de ciencias da saúde asignado aleatoriamente.	15	CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT15
Probas de resposta curta	Exame final: preguntas resposta curta correspondentes aos contidos teóricos traballados na sesión maxistral.	45	CG15 CE21 CE22 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT24

Traballos e proxectos	Defensa do traballo de aplicación práctica sobre Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde aplicado a un caso concreto de revisión bibliográfica. Utilizarase un sistema de rúbricas para a avaliación por pares do traballo realizado en grupo.	10	CG14 CG15 CG19 CE22 CE45 CE46 CE49 CT1 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30
Cartafol/dossier	Elaboración dun caderno/informe das prácticas realizadas a través das TIC.  Utilizarase un sistema de rúbricas para a súa avaliación continuada por pares unha vez finalizada cada práctica.	30	CE45 CE46 CT1 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT16

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar a materia deberá ser superada cada parte de forma independente. A nota final, unha vez superada cada parte con un mínimo de 5 sobre 10, será un promedio ponderado segundo as porcentaxes indicadas.

Avaliación Continuada. Optativamente ao exame final ( preguntas resposta curta) o alumno terá a opción de ser avaliado mediante o seu traballo continuado dos contidos teóricos. E requisito que teña realizadas e superadas todas as actividades propostas nos diferentes temas nos prazos indicados para cada actividade. Estas actividades se avaliarán mediante cartafol.

### Bibliografía. Fontes de información

- Argimón Pallás, J.M. y Jiménez Villa, J. (1993), Métodos de Investigación, Ed. Dogma,
- Dawson-Sauders, B. y Trapp, R.G. (1993), Bíoestadística Médica, Ed. Manual Moderno,
- Castro Rey, H. (2010). , Recursos de Información para Fisioterapeutas, , <http://www.netvibes.com/referenciapo#Principal>
- Hulley, S.B. y Cummings, S.R. (1993), de la Investigación Clínica, Ed. Dogma,
- Novegil Souto, J. V. (2009), Metodología de la Investigación, , <http://sites.google.com/site/researchmethodsfsiot>
- Novegil Souto, J.V. (2009), Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, , <http://faitic.uvigo.es/>
- Novegil Souto, J.V. (2010), , Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, , ; <http://redesocial.uvigo.es/pg/groups/8717/metodo>
- William, J.V (2005), Statistics in Kinesiology, Ed. Human Kinetics,

Berenguera A, Fernández de Sanmamed MJ, Pons M, Pujol E, Rodríguez D., Escuchar, observar y comprender. Recuperando la narrativa en las, Barcelona,;

---

Diaz Portillo, J,; Orgaz Morales, T e Roviralta Arango, J.E., Guía del Curso de Metodología de Investigación en Ciencias de la Salud, , Accesible en: <http://www.ingesa.msssi.gob.es/esta>

---

Héctor Bayarre Vea. Rubén Hosford Saing, Métodos y Técnicas Aplicadas a la Investigación en Atención Primaria de Salud., , Accesible en: <http://www.sld.cu/galerias/pdf/siti>

---

---

## **Recomendacións**

### **Materias que continúan o temario**

Traballo de Fin de Grao/P05G170V01991

---



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Prácticas externas: Estadías clínicas**

Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01801			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	42	OB	4	An
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Aboal Quintás, Sebastián Jesús Álvarez Groba, María del Rocío Amate Lens, María Aroco Zaballos, Maria del Pilar Bernárdez Pérez, Antonia María Bilbao Ogando, Guillermo Bouzas López, María Esther Caamaño del Castillo, Óscar Carreiro Carballal, Susana Crespo Pouso, Ana Isabel del Río López, Sara Ferreiro Rodríguez, Susana Fortes Alvarez, Carmen Frieiro Novoa, Alfonso González Dopazo, Lois Gutiérrez Nieto, Manuel Hernández Lucas, Pablo Lantarón Caeiro, Eva María Lorenzo Salgado, Amalia Moleiro Rodríguez, Flora Nóvoa Blanco, Silvia Pazos Gomez, Aitor Luis Pazos Rosales, José Manuel Pereira Rodríguez, María Trinidad Pérez Mariño, Pablo Rodrigo Rodrigues Gomes, Ricardo Miguel Rovira García, Ana			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer

CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG10	Elaborar o informe de alta dos coidados de Fisioterapia unha vez cubertos os obxectivos propostos.	- saber facer
CG11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.	- saber facer - Saber estar / ser
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	- saber facer
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	- saber - Saber estar / ser
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer

CE40	Elaborar o informe ao alta de Fisioterapia. Cando considere que se cubriron os obxectivos propostos, ben por curación do proceso ou ben porque se esgotaron as posibilidades de recuperación coas medidas terapéuticas ao alcance, propoñerase a alta de Fisioterapia e elaborárase o informe pertinente	- saber - saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE43	Relacionarse de forma efectiva con todo o equipo pluridisciplinar. Iso inclúe: establecer os obxectivos de Fisioterapia no seo do equipo; recoller, escoitar e valorar as reflexións do resto do equipo pluridisciplinar cara ás súas actuacións; aceptar e respectar a diversidade de criterios do resto dos membros do equipo; recoñecer as competencias, habilidades e coñecementos do resto dos profesionais sanitarios; participar e integrarse nos traballos do equipo nas súas vertentes científicas e profesionais, así como de relación cos familiares, grupos de interese e institucións; facer da comunicación e o respecto aos profesionais as ferramentas de superación dos conflitos interprofesionais e de competencias	- saber facer - Saber estar / ser
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE47	Desenvolver actividades de planificación xestión e control dos servizos de Fisioterapia	- saber facer
CE48	Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe	- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	
CT8	Comunicación a persoal cualificado como a non cualificado	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser

CT14	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar	- saber facer - Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	- saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT26	Colaborar e cooperar con outros profesionais	- saber facer - Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Valorar o estado funcional do paciente en todos os seus aspectos, establecendo un diagnóstico dos coidados de fisioterapia	CG1 CG4 CG5 CG6 CG14 CG17 CG19 CE34 CE35 CE36 CE44 CE49 CE50 CE52 CE57 CT1 CT2 CT5 CT6 CT8 CT9 CT11 CT12 CT13 CT19 CT21 CT27 CT29

Diseñar o plan de intervención en fisioterapia

CG1  
CG3  
CG4  
CG7  
CG12  
CG13  
CG14  
CG15  
CG17  
CG18  
CG19  
CE13  
CE18  
CE19  
CE20  
CE25  
CE34  
CE37  
CE42  
CE43  
CE44  
CE45  
CE46  
CE47  
CE48  
CE49  
CE50  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT8  
CT9  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT26  
CT28  
CT29  
CT30

---

Executar o plan de intervención

CG3  
CG4  
CG8  
CG11  
CG12  
CG13  
CG14  
CG16  
CG19  
CE18  
CE19  
CE38  
CE41  
CE42  
CE43  
CE44  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT5  
CT6  
CT9  
CT10  
CT11  
CT14  
CT17  
CT18  
CT21  
CT23  
CT25  
CT26  
CT27  
CT29  
CT30

---

Avaliar os resultados do plan de intervención

CG1  
CG3  
CG4  
CG5  
CG6  
CG9  
CG14  
CG19  
CE34  
CE35  
CE39  
CE44  
CE46  
CE49  
CE50  
CE52  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT6  
CT8  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT19  
CT21  
CT27  
CT29

---

Elaborar informes.

CG10  
CG13  
CG14  
CG19  
CE34  
CE40  
CE44  
CE46  
CE47  
CE48  
CT1  
CT2  
CT4  
CT6  
CT7  
CT8  
CT9  
CT12  
CT16  
CT23  
CT26  
CT27  
CT29

---

### Contidos

Tema

Fisioterapia neurolóxica adultos

Fisioterapia neurolóxica infantil

Fisioterapia osteoarticular

Fisioterapia noutras especialidades

---

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	18	57	75
Estudo de casos/análises de situacións	54	96	150
Prácticas clínicas	596	190	786
Cartafol/dossier	24	15	39
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	3	6

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

---

### Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun caso clínico, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e marcar obxectivos e o plan de tratamento.
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve actividades nun contexto clínico relacionado co exercicio profesional do fisioterapeuta.

---

### Atención personalizada

Descrición

Prácticas clínicas	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que darse de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas clínicas. Individual: exame.</p>
Seminarios	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que darse de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas clínicas. Individual: exame.</p>
Estudo de casos/análises de situacións	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que darse de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>TITORÍAS As titorías levaranse a cabo no lugar de traballo do profesor. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección de cada profesor indicando en asunto: TITORÍAS</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Mediano grupo: seminarios e sesións clínicas. Pequeno grupo: prácticas clínicas. Individual: exame.</p>

<b>Avaliación</b>		
	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas



CG1  
CG3  
CG4  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG9  
CG10  
CG11  
CG12  
CG13  
CG14  
CG15  
CG16  
CG17  
CG18  
CG19  
CE13  
CE18  
CE19  
CE20  
CE25  
CE34  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE39  
CE40  
CE41  
CE42  
CE43  
CE44  
CE45  
CE46  
CE47  
CE48  
CE49  
CE50  
CE51  
CE52  
CE57  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT8  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT14  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT26  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

Seminarios	Realizárase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste.	5	CG3 CG15 CE45 CT4 CT10 CT15 CT24
Estudo de casos/análises de situacións	Valorárase a análise realizada sobre a base do diagnóstico, obxectivos e o plan de tratamento, así como a exposición e defensa do mesmo.	20	CG3 CG17 CG19 CE20 CE25 CE34 CE45 CE46 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT24 CT25 CT27 CT29
Cartafol/dossier	O estudante recolle información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación das estancias clínicas.	5	CG19 CE20 CT1 CT2 CT9 CT27

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas. O alumno realizará a valoración, sobre a base desta marcará os obxectivos, o plan de tratamento, e executará o tratamento.

21

CG1  
CG3  
CG4  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG9  
CG10  
CG11  
CG12  
CG13  
CG14  
CG15  
CG16  
CG17  
CG18  
CG19  
CE13  
CE18  
CE19  
CE20  
CE25  
CE34  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE39  
CE40  
CE41  
CE42  
CE43  
CE44  
CE45  
CE46  
CE47  
CE48  
CE49  
CE50  
CE51  
CE52  
CE57  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT8  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT14  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT21  
CT22  
CT23  
CT24  
CT25  
CT26  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA: Para superar a materia o alumno debe realizar as prácticas clínicas, seminarios, sesións clínicas e o caderno.

Realizarase control de asistencia mediante firma nas prácticas clínicas.

Nos seminarios e sesións clínicas pasarase lista.

O alumno que suspenda dúas ou máis probas prácticas terá opción de recuperalas na segunda convocatoria do mesmo ano académico conservando as notas das outras partes da materia.

DEBERÁ CURSAR DE NOVO A MATERIA:

- Se ten máis dun 15% de faltas nos rotatorios debidamente xustificadas.
- Se ten 3 faltas nos rotatorios sen xustificar.
- Se ten máis dun 15% de faltas nos seminarios e sesións clínicas.
- Se ten dúas ou máis observacións sistemáticas non superadas.
- Se ten o caderno de dous ou máis rotatorios sen entregar.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Meadows, JT., Diagnostico diferencial en Fisioterapia, Madrid: Interamericana. Mc Graw-Hill; 2000,

Porter S., Tidy. Fisioterapia., 14 Ed. Barcelona: Elsevier;2009,

, Enciclopedia Medicoquirúrgica. Fisioterapia, Elsevier France; 2003,

Seco J.[Dir.], Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-esquelético. Volúmen I, Madrid: Ed. Panamericana; 2015,

Seco J. [Dir.], Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen II, Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

Seco J. [Dir.], Afeccións Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

Saúde pública e fisioterapia comunitaria/P05G170V01404

Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501

Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

---

### **Outros comentarios**

Para poder matricularse de Estancias clínicas, o alumno ten que ter cursado previamente as materias de Fisioterapia en especialidades clínicas I e Fisioterapia en especialidades clínicas II.

Entendese por cursar a materia ter consumida unha convocatoria

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01802			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código	Tipoloxía
--------	-----------

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

**Contidos**

Tema
------

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

Descrición
------------

**Atención personalizada**

Descrición
------------

**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

**Outros comentarios e avaliación de Xullo****Bibliografía. Fontes de información****Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01803			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código	Tipoloxía
--------	-----------

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

**Contidos**

Tema
------

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

Descrición
------------

**Atención personalizada**

Descrición
------------

**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

**Outros comentarios e avaliación de Xullo****Bibliografía. Fontes de información****Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01804			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	21	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código	Tipoloxía
--------	-----------

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

**Contidos**

Tema
------

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

Descrición
------------

**Atención personalizada**

Descrición
------------

**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

**Outros comentarios e avaliación de Xullo****Bibliografía. Fontes de información****Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01805			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	30	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código	Tipoloxía
--------	-----------

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

**Contidos**

Tema
------

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

Descrición
------------

**Atención personalizada**

Descrición
------------

**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

**Outros comentarios e avaliación de Xullo****Bibliografía. Fontes de información****Recomendacións**



**DATOS IDENTIFICATIVOS****Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01806			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	33	OB	4	An
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a				
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código	Tipoloxía
--------	-----------

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

**Contidos**

Tema
------

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

Descrición
------------

**Atención personalizada**

Descrición
------------

**Avaliación**

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

**Outros comentarios e avaliación de Xullo****Bibliografía. Fontes de información****Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioloxía do exercicio e do esforzo**

Materia	Fisioloxía do exercicio e do esforzo			
Código	P05G170V01901			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Idioma	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	García Soidan, José Luís			
Profesorado	García Soidan, José Luís Silva Alonso, Telmo			
Correo-e	jlsoidan@uvigo.es			
Web	<a href="http://www.webs.uvigo.es/jlsoidan">http://www.webs.uvigo.es/jlsoidan</a>			
Descrición xeral	Fisioloxía adaptada á actividade física e ao deporte. A alimentación do deportista. Deseño de probas de esforzo. Aprendizaxe das medidas urxentes de primeiros auxilios, RCP e Heimlich, aplicables ao deporte.			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber - saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber - saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT5	Resolución de problemas	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT6	Toma de decisións	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT9	Compromiso ético	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT20	Liderado	- saber - saber facer - Saber estar / ser

## **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

1D Coñecer e comprender a anatomía e fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardiorrespiratorio.

CB1  
CG1  
CG19  
CE1  
CE4  
CE21  
CE53  
CE54  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT10  
CT12

---

4D Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas, dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións.

CB1  
CG1  
CE4  
CE8  
CE21  
CE53  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17

---

8D Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía.

CB2  
CG1  
CE8  
CE20  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT17

---

12P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	CB4 CE21 CE45 CE53 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
16P Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar o ámbito en situacións de tensión.	CB4 CE49 CT1 CT2 CT3 CT5 CT9
20P Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparatos básicos para o estudo experimental.	CB1 CE21 CE53 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT10 CT12 CT17
21P Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas.	CB1 CE1 CE21 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12
1A Traballar con responsabilidade.	CB2 CT2 CT3 CT5 CT9 CT10 CT11 CT16 CT18
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	CB1 CT4
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	CB4 CT3
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	CT1
2TI Capacidade de análise e síntese.	CT2
3TI Capacidade de organización e planificación.	CT3

4TI Capacidade de xestión da información.	CT4
5TI Resolución de problemas.	CT5
6TI Toma de decisións.	CT6
7TI Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	CT7
1TP Compromiso ético.	CT9
2TP Traballo en equipo.	CT9
3TP Habilidades nas relacións interpersoais.	CT10 CT11
4TP Razoamento crítico.	CT12
5TP Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	CT13
1TS Aprendizaxe autónoma.	CT15
2TS Motivación por a calidade.	CT16
3TS Adaptación a novas situacións.	CT17
4TS Creatividade.	CT18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	CG19 CT19
6TS Liderado.	CT20

### Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción á fisioloxía do exercicio e do esforzo.	Conceptos clave da fisioloxía do exercicio. Sistemas enerxéticos, umbrais aeróbico e anaeróbico.
Tema 2. A nutrición deportiva.	Nutrientes enerxéticos. Outros nutrientes. Hidratación Dietas.
Tema 3. Adaptacións orgánicas fisiolóxicas ao esforzo físico.	Respostas dos distintos órganos e sistemas o exercicio.
Tema 4. Probas de esforzo.	Adaptación do organismo a esforzos crecentes. Distintos tipos de probas de esforzos, para cada deporte.
Tema 5. Medidas de intervención urxente anteaccidentes realizando probas de esforzo. Primeiros auxilios.	Primeiros auxilios inmediatos. Soporte Vital Básico. Cadea de Supervivencia.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	1	1	2
Sesión maxistral	20	56	76
Prácticas de laboratorio	12	14	26
Probas de tipo test	2	40	42
Informes/memorias de prácticas	2	2	4

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios, aulas informáticas etc).

### Atención personalizada

Descrición

Traballos tutelados Actividade académica desenvolta polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas con estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Selección e desenvolvemento en grupos de 4 alumnos, dun tema asignado polo profesor a cada grupo de alumnos.	10	CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20
Probas de tipo test	Exame tipo test de 40 preguntas.	50	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15

Informes/memorias de prácticas	Recollida diaria individualizada e grupal dos datos obtidos no laboratorio, en cada práctica realizada no laboratorio.	40	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT17
--------------------------------	--	----	---

---

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na segunda e seguintes convocatorias teránse en conta os mesmos criterios que na primeira convocatoria, para aprobar a materia.Â

As prácticas aprobadas conservaranse durante dúas convocatorias. Para aprobar a materia entre todas as probas debера acadarse o 50% ou máis para aprobala materia.A asistencia ás prácticas é obrigatoria, so se permite un 10% de faltas xustificadas durante o curso.

---

### Bibliografía. Fontes de información

- López Chicharro J., FISIOLÓGÍA DEL ENTRENAMIENTO AERÓBICO, 2013,  
 Calderón Montero F., Fisiología Humana aplicada a la actividad física., 2012,  
 Powers S., Exercise Physiology: Theory and Application to Fitness and Performance., 2012,  
 Kraemer W., Exercise Physiology, 2011,  
 Vivian H. Heyward, EVALUACIÓN DE LA APTITUD FÍSICA Y PRESCRIPCIÓN DEL EJERCICIO, 2008,  
 Mora Rodríguez Ricardo, Fisiología del deporte y el ejercicio : prácticas de campo y laboratorio ., 2010,  
 D. Bernadot, Nutrición deportiva avanzada., 1ª. 2007,  
 N. Clark, La guía de nutrición deportiva., 1ª. 2006.,  
 J. Wilmore y D. Costill, Fisiología del esfuerzo y del deporte., 5ª. 2004.,  
 Mac. Ardle y F. Katz, Fundamentos de Fisiología del ejercicio., 2ª. 2004.,  
 Guillén del Castillo, M. y Linares Girela D, Bases biológicas y fisiológicas del movimiento., 1ª. 2002.,  
 R. Barbany, Fisiología del ejercicio físico y del entrenamiento., 1ª. 2002.,

#### BIBLIOGRAFIA BASICA:

- 1.-López Chicharro J. Fisiología del Entrenamiento Aeróbico Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2013.
2. - Calderon Montero M. Fisiología Humana aplicada a la actividad física. Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2012.
- 3.- Lopez Chicharro J, Hernández Vaquero M. Fisiología del Ejercicio. Ed. Panamericana, 3ª edición, Madrid 2006.
- 4.- Wilmore JH, Costill DL. Fisiología del Esfuerzo y del Deporte. Ed. Paidotribo, 5ª Edición, Barcelona, 2004.
- 5.- Astrand PO, Rodahl K. Fisiología del trabajo físico. Ed. Panamericana, 3ª Edición. Buenos Aires, 1992.

#### BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

- 1.- Mora Rodríguez, Ricardo. Fisiología del deporte y el ejercicio: prácticas de campo y laboratorio. Ed. Médica Panamericana, Madrid, 2009.
- 2.- Villa JG., Córdova A., González J. Nutrición del Deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2000.



- 3.- Legido Arce JC., Segovia Martínez JC., L-Silvarrey Varela FJ. Manual de Valoración Funcional. Ediciones Eurobook. Madrid, 1996.
- 4.- George JD., Garth Fisher a., Vehrs PR. Test y Pruebas Físicas. Ed. Paidotribo. Barcelona 1996.
- 5.- López-Chicharro J, Legido JC. Umbral Anaeróbico. Ed. Interamericana, Madrid, 2004.
- 6.- López-Chicharro J. Transición Aeróbica-Anaeróbica. Ed. Master Line & Prodigio SL, Madrid, 2004.
- 7.- Terreros JL, Navas F. Valoración Funcional, Aplicaciones al entrenamiento deportivo. Ed. Gymnos. Madrid, 2003.
- 8.- Córdova Martínez A. La Fatiga muscular en el rendimiento deportivo. Ed. Síntesis, Madrid, 1997.
- 9.- Barbany JR. Fisiología del Ejercicio Físico y del Entrenamiento. Ed. Paidotribo, Barcelona, 2002.
- 10.- Fernández-García B., Terrados, N. La fatiga del deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2004.
- 11.- López-Chicharro J, López-Mojares LM. Fisiología Clínica del Ejercicio. Ed. Paramericana. Madris, 2008.
- 12.- Córdova A, Álvarez de Mon M. Inmunidad en el Deporte. Ed. Gymnos, Madrid, 2001.
- 13.- Bernadot D. Nutición deportiva avanzada. Ed. Tutor: Madrid. 2007.
- 14.- Clark N. La guía de la nutrición deportiva. Ed. Paidotribo: Badalona. 2006.
- 15.- Burke L. Nutrición en el Deporte. Ed. Panamericana: Madrid. 2010.
- 16.-Cabañas MD, Esparza F. (Coords.) Compendio de Cineantropometría. CTO D.L.: Madrid. 2009.

---

## **Recomendaciones**

---

### **Materias que se recomienda ter cursado previamente**

---

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia ergonómica**

Materia	Fisioterapia ergonómica			
Código	P05G170V01902			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Machado de Oliveira, Iris			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris			
Correo-e	irismacoli@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer

CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Realizar en grupo, ou individualmente, expoñer e defender un traballo sobre un tema relacionado coa ergonómia no campo das ciencias da saúde.

CG1  
CG2  
CG5  
CG7  
CG12  
CG14  
CE6  
CE9  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE37  
CE42  
CE45  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT10  
CT12  
CT13  
CT17  
CT18  
CT20  
CT29

---

Definir as bases elementais da ergonómia e a súa relación coa biomecánica.

CG2  
CE6  
CE9  
CE20  
CE45  
CT12

---

Describir e diferenciar as principais alteración e particularidades dun ambiente de traballo, deportivo e domiciliario que poidan levar a alteracións ergonómicas.

CG1  
CG2  
CG5  
CE6  
CE9  
CE20  
CE22  
CE35  
CE42  
CT2  
CT5  
CT12  
CT15  
CT16  
CT17

---

Describir os principais recursos existentes (intrumental, temporal, actitudinal) para a modificación dun ambiente de cara a promover a ergonómia.

CG2  
CG7  
CG12  
CG14  
CE6  
CE9  
CE20  
CE21  
CE37  
CE42  
CE45  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT13  
CT19  
CT30

Plantexar e describir a abordaxe mais adecuada en situacións individuais ou grupais de cara a promover a ergonomia nun determinado ambiente (profesional, domiciliario ou deportiva).	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG19 CE6 CE9 CE20 CE21 CE37 CE38 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT24 CT25 CT29 CT30
---	--

Describir e diferenciar as principais formas de avaliación das modificacións realizadas e dos efectos logrados nun determinado ambiente de cara a promoción da saúde.	CG2 CG5 CG12 CG14 CG18 CG19 CE9 CE20 CE35 CE42 CE49 CE51 CT1 CT4 CT9 CT11 CT12 CT13 CT16 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30
---	--

**Contidos**

Tema	
Introdución á ergonomia.	Concepto de ergonomía e obxectivos xerais da ergonomía.
Metodoloxía ergonómica.	Metodoloxía ergonómica.
Principios ergonómicos aplicados á fisioterapia.	Principios ergonómicos aplicados á fisioterapia.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	41	70	111
Traballos tutelados	3	27	30
Actividades introductorias	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	9	10

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo relacionado co temario da materia. Este poderá ser individual ou en grupo e debe ser pactado co profesor. O alumnado realizará exposición do traballo ante o docente e os demais compañeiros do traballo tutelado.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

<b>Atención personalizada</b>	
	Descrición
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico. ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico. ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

<b>Avaliación</b>	
Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valoraranse a participación nas titorías do traballo, a formulación e a análise realizada, así como a redacción e a utilización de fontes bibliográficas. Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais e a súa exposición e defensa.	20	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CG14 CE6 CE9 CE20 CE21 CE22 CE35 CE37 CE42 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT12 CT13 CT17 CT18 CT20 CT29
---------------------	---	----	---

---

Sesión  
maxistral

Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 5 preguntas.

80

CG1  
CG2  
CG5  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE6  
CE9  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE37  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse ao exame teórico é obrigatorio realizar, asistir a titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder superar a materia é obrigatorio ter superado en un 50% cada bloque da avaliación, traballo por unha banda e exame teórico pola outra.À

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano



académico.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Falzón, P., Manual de Ergonomía, Modus Laborandi, 2009

Llaneza Álvarez, J., Ergonomía y psicología aplicada: manual para la formación del especialista., Lex Nova, 2009

Azcuenaga Linaza, L.M., Accidentes laborales y enfermedades profesionales: análisis, riesgos y medidas preventivas. , Fund. Confemetal, 2010

Llorca Rubio, J.L., Manual de ergonomía aplicada a la prevención de riesgos laborales., Piramide, 2015

Revista de Biomecánica, Instituto de Biomecánica de Valencia,

Journal of Biomechanics, Journal of Biomechanics, Elsevier,

---

### **Recomendaciones**

#### **Materias que continúan o temario**

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

---

#### **Materias que se recomienda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Movimiento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Cinesiterapia/P05G170V01303

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia na discapacidade e dependencia**

Materia	Fisioterapia na discapacidade e dependencia			
Código	P05G170V01903			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Machado de Oliveira, Iris			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris			
Correo-e	irismacoli@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber

CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o concepto de minusvalía e dependencia, ademais do seu contexto actual na sociedade.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE15 CE20 CT4 CT13 CT15
Describir o proceso natural do desenvolvemento psicomotor e en distintas situacións patolóxicas, as cales levan a unha alteración do proceso natural de desenvolvemento psicomotor.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE35 CE36 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15
Describir o proceso natural do envellecemento e as distintas situacións patolóxicas que concurren con esa etapa da vida.	CG1 CG5 CG6 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15 CT24

Describir as principais abordaxes de fisioterapia para a intervención con pacientes con algún tipo de minusvalía ou situación de dependencia.

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CE3  
CE7  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE45  
CE52  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT7  
CT12  
CT13  
CT15  
CT24  
CT25

---

Describir e diferenciar os principais recursos de axuda técnica dispoñibles para persoas con distintos graos de dependencia e minusvalía para facilitar as súas tarefas diarias, profesionais ou deportivas.

CG1  
CG2  
CG5  
CG6  
CG7  
CG15  
CE3  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE42  
CE45  
CE52  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT7  
CT12  
CT13  
CT15  
CT17  
CT24  
CT25  
CT29

---

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir cun protocolo de estimulación psicomotriz en poboación infantil.

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG15  
CG18  
CG19  
CE3  
CE7  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT5  
CT6  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29

---

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir con un programa de reeducación psicomotriz en poboación maior.

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE3  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE19  
CE20  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT23  
CT24  
CT28  
CT29

---

Realizar, expoñer e defender un traballo en grupo ou individual acerca dun tema relacionado cos contidos da materia.

- CG1
- CG2
- CG3
- CG5
- CG6
- CG7
- CG8
- CG12
- CG14
- CG15
- CG18
- CG19
- CE3
- CE9
- CE14
- CE15
- CE16
- CE18
- CE19
- CE20
- CE22
- CE42
- CE44
- CE45
- CE49
- CE51
- CE52
- CT1
- CT2
- CT3
- CT4
- CT5
- CT6
- CT7
- CT9
- CT10
- CT11
- CT12
- CT13
- CT15
- CT16
- CT17
- CT18
- CT19
- CT20
- CT23
- CT24
- CT25
- CT28
- CT30

### Contidos

Tema	
Minusvalía e dependencia.	A minusvalía e dependencia no contexto actual.
Proceso de desenvolvemento e envellecemento.	Proceso de desenvolvemento psicomotriz. Proceso de envellecemento.
Fisioterapia e dependencia.	Abordaxe fisioterapéutico na dependencia.
Fisioterapia e minusvalía.	Abordaxe fisioterapéutico na minusvalía.
Contido práctico	Reeducación psicomotriz Estimulación psicomotriz

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	52	74
Prácticas de laboratorio	14	36	50



Traballos tutelados	3	20	23
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo en grupo o individual relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Prácticas de laboratorio	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno para o traballo tutelado, considéranse as titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

### Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Sesión  
maxistral

Proba de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 5  
preguntas e non se deberá deixar ningunha sen contestación efectiva.

50

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG15  
CE3  
CE7  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE42  
CE45  
CE52  
CT1  
CT2  
CT4  
CT5  
CT7  
CT12  
CT13  
CT15  
CT17  
CT24  
CT25  
CT29

---

Prácticas de laboratorio

O alumno deberá responder (explicación e demostración práctica) dúas preguntas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.

40

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE3  
CE7  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT3  
CT5  
CT6  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29

Traballos tutelados

A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, a redacción e utilización de fontes bibliográficas, así como a exposición e defensa do traballo.

10

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE3  
CE9  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE22  
CE42  
CE44  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT30

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Timiras P., Bases fisiológicas del envejecimiento y geriatría, Barcelona: Masson, 1997

Mishara B L. , El proceso de envejecimiento, Madrid: Morata, 2000

INSERSO, Atención a las personas en situación de dependencia en España. Libro blanco, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid, 2005

Alcantud Marin J., Discapacidad, envejecimiento y dependencia: el papel de las tecnologías, Universitat de Valencia, 2009

Sanchez Fierro J. et al, Libro Verde sobre la Dependencia en España, Madrid: Fundación AstraZeneca, 2004

Querejeta González M., Discapacidad/dependencia: unificación de criterios de valoración y clasificación., Madrid:Insero, 2004

Technosite | Fundación ONCE, Discapnet, Technosite | Fundación ONCE, 2012

Centro Estatal de Autonomía Personal y Ayudas Técnicas (CEAPAT), Catálogo de Ayudas Técnicas, IMSERSO / Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 2015

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

---

#### **Materias que se recomenda cursar simultáneamente**

Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Radioloxía/P05G170V01403

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Inglés para ciencias da saúde**

Materia	Inglés para ciencias da saúde			
Código	P05G170V01904			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Idioma	Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	García de la Puerta, Marta			
Profesorado	García de la Puerta, Marta			
Correo-e	mpuerta@uvigo.es			
Web	http://Faitic			

**Descrición xeral**

1. Desenvolvemento da comprensión e expresión orais en inglés para as Ciencias da saúde. Adquisición dos coñecementos e utilización práctica dos termos, expresións e estruturas gramaticais específicas, esenciais, para o/a futuro/a fisioterapeuta na súa relación co/a paciente de fala inglesa. Adquirir competencia en comunicación non verbal coa fin de saber interpretar mensaxes non verbais na comunicación cara a cara.

2. Adquisición de destreza oral para expresar en lingua inglesa, mediante a axuda de medios tecnolóxicos, traballos previamente elaborados.

Mediante a utilización completa e fluída dos recursos lingüísticos adquiridos, o/a futuro/a fisioterapeuta terá unha maior e mellor competencia lingüística oral en inglés para a súa utilización práctica en situacións directamente relacionadas coas prestación de coidados fisioterapéuticos a pacientes estranxeiros. Deste modo, entenderaos cando necesite información sobre a súa saúde, minusvalía ou problema físico, informaraos concisa claramente acerca do tratamento e aplicación de medios físicos e técnicas manuais, e atenderaos, facendo uso, segundo cada caso, de ordes, instrucións, peticións amables e expresións de alento e ánimo.

3. Adquisición da destreza lectora que lle permita ampliar os seus coñecementos, coñecer os avances da investigación no estranxeiro, consultar bibliografía especializada no seu campo de estudo, acceder a documentación en xornais, artigos, revistas especializadas e libros de texto específicos, así como facilitar o manexo de equipos de alta tecnoloxía. Buscar e extraer información de textos en inglés para as ciencias da saúde.

4. Adquisición da destreza escrita de carácter científico, co obxecto de utilizala na elaboración de artigos e resumos destes («abstracts»), para a súa publicación en revistas especializadas.

5. Adquisición da destreza escrita de carácter epistolar, para a redacción de cartas formais, solicitudes de traballo, inscricións en cursos especializados, peticións de admisión de comunicacións ou conferencias en congresos, así como de cartas informais, coa fin de manter contacto con colegas ou profesionais foráneos.

6. Abordar aspectos interculturais relacionados coas Ciencias da saúde.

7. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, empresas e institucións estranxeiras relacionadas co ámbito das ciencias da saúde.

Estas destrezas adquiridas, xunto cunha revisión das estruturas esenciais da comunicación oral en inglés, permitiránlle, igualmente acceder a bolsas, ampliar estudos de posgrao, así como asistir a conferencias, cursos e congresos no estranxeiro.

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE33	Coñecer o vocabulario Inglés imprescindible para poder entender e realizar textos no ámbito de Ciencias da Saúde	- saber
CE58	Comprender e redactar textos en inglés no ámbito de Ciencias da Saúde	- saber - saber facer

CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Desenvolver as destrezas de comprensión oral e escrita, así como as destrezas de expresión oral e escrita en Inglés para as Ciencias da Saúde a nivel intermedio.	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT15 CT18
2. Fomentar o desenvolvemento da lingua inglesa no ámbito das Ciencias da Saúde co fin de aplicala en situacións profesionais e, particularmente, durante unha consulta.	CG19 CE20 CE33 CT3 CT4 CT6 CT7 CT10 CT11 CT13 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30

3. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, institucións e centros de fisioterapia nacionais e estranxeiros relacionados co ámbito das Ciencias da Saúde.	CG19 CE20 CE33 CE58 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11 CT13 CT17 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
--	--

### Contidos

Tema	
1. Introduction to communication	Recognising the different elements that make up communication. Understanding how good communication benefits the patient interview. Numerals.
2. Developing language and communications skills for the patient encounter	Receiving the patient. The presenting complaint. Past medical and family history. The social history and telephone consultations.
3. Taking past medical history, family history and carrying out the physical examination	Giving results. Planning treatment and closing the interview. Dealing with sensitive issues. Breaking bad news.
4. Interviewing different patient categories	Communicating with challenging patients. Communicating with the elderly. Communicating with children and adolescents
5. Professional Presentations	Key features of an effective presentation. Making a good introduction: Introducing yourself and your talk. Rapport building. Smooth structure: Identifying ways of organizing a presentation. Linking the parts. Non-verbal communication: Illustrating the importance of body language and voice power. Visual aids: Designing visual aids. Closing: Signalling the end, summarizing, thanking, Q&A session.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	22	47	69
Metodoloxías integradas	22	48	70
Probas de resposta curta	1	4	5
Traballos e proxectos	1	4	5

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia: obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación etc. Realización dunha enquisa de análise de necesidades para detectar os coñecementos previos de inglés e descubrir os intereses e motivacións do alumnado.
Seminarios	Fomentárase a competencia comunicativa do alumnado mediante a posta en práctica das catro destrezas lingüísticas. Formulación, análise, resolución e debate de exercicios relacionados coa materia. Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo relacionado coa materia. Utilización de vídeos e gravacións relacionados cos temas tratados como recurso metodolóxico importante. Actividades a través das TIC na aula de informática: busca de información en Internet, enciclopedias informáticas etc.



Metodoloxías integradas Polas características da materia, as clases teóricas e prácticas non se imparten por separado e van integradas no transcurso da clase. Por medio de textos relacionados coas súas materias curriculares e explicacións do profesor, o alumno adquire a terminoloxía específica e a base lingüística en lingua inglesa. A metodoloxía da materia consiste nun enfoque eminentemente comunicativo e interactivo, que permite manexar as destrezas lingüísticas básicas do inglés no futuro ámbito profesional do alumno.

### Atención personalizada

#### Descrición

Seminarios As titorías levaranse a cabo no lugar e horario indicados na guía. Tamén se poderán realizar por correo electrónico ao enderezo do profesor indicando en asunto: titorías Fisioterapia.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminarios	Recolleranse os resultados de traballos e actividades realizadas polo estudante ao longo do curso.	10	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT11 CT12 CT15 CT17 CT18 CT20 CT23
Probas de resposta curta	Análisis e resolución de exercicios prácticos relacionados coa materia.	50	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Traballos e proxectos	O/a alumno/a realizará a exposición oral en inglés dun traballo individual o en grupo.	40	CG19 CE20 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT15 CT19 CT23 CT25 CT30
-----------------------	--	----	---

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Existen dous sistemas de avaliación. A elección dun sistema exclúe ao outro.

Para poder acollerse ao sistema de avaliación continua é necesario asistir ao 80% das horas presenciais con aproveitamento e participación. Aquel/a alumno/a que non alcance dito porcentaxe, perderá esta opción.

Os alumnos que se acollan á avaliación continua se lles computarán un 60% da cualificación final cos traballos e probas do curso, e un 40% cunha proba final. Necesitarase un 50% de cada unha das partes para superar a materia.

Os traballos solicitados deberán entregarse ou presentarse nos prazos e datas marcados. A non realización dos traballos solicitados ao longo do curso computaranse cunha cualificación de cero puntos.

Valorarase a participación nas actividades de clase, realización de exercicios prácticos, preparación e entrega de traballos para completar a unidade didáctica abordada, exposicións orais e traballos extraordinarios.

A avaliación única (avaliación non continua) consistirá nunha proba global final que se realizará na mesma data que a proba oficial do alumnado que se acolla á avaliación continua. Consistirá nunha proba escrita (50%) e unha exposición oral (50%). A exposición oral terá lugar a continuación da proba escrita.

En relación coa convocatoria de xullo, manteranse como superadas as partes da materia que fosen previamente aprobadas na convocatoria anterior.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

#### **Manual de clase (texto obrigatorio):**

MCCULLAGH, M.Â *Good Practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner*. Student's Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

#### **Bibliografía complementaria:**

BLACK, A. & C. *Check your English Vocabulary for Medicine*. London, 2006.

GLENDINNING, E.H. y B. A.S. HOLMSTÖM. *English in Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

GLENDINNING, E.H. *Professional English in Use. Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

GOODMAN, N.W. y M.B. EDWARDS. *Medical writing: A prescription for clarity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

HULL, M. *Basic English for Health Care Workers*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2005.

HULL, M. *Dialogues and readings: an English language workbook for nurses and medical personnel*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2003.

LONGMORE, Murray et al. *Oxford Handbook of Clinical Medicine*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

MEIER PENN, E. *Anatomy and physiology for English Language Learners*. New York: Pearson Longman, 2006.

MILNER, M. *English for Health Sciences*. Thomson Paraninfo, S.A., 2007.

PARKINSON, J. *Manual of English for the Overseas Doctor*. Edinburgh: Churchill Livingstone, 1999.

POHL, A. *Test your professional English*. England: Penguin English, 2007.

RIBES, R. y P. Ros. *Medical English*. USA: Springer EDT, 2006.

VILLEMAIRE, D. y VILLEMAIRE, L. *Grammar and writing skills for the Health Professional*. New York: Delmar/Thomson Learning, 2005.

#### **Gramáticas:**

MURPHY, R. *English Grammar in Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

MURPHY, R. *Essential Grammar In Use: Spanish edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

SCHRAMPFER, A. *Understanding & Using English Grammar*. 3ª edición. New Jersey: Prentice Hall, 1999.

#### **Diccionarios:**

GARRIDO, J.A. *Diccionario de terminología médica inglés-español/español-inglés. Dictionary of medical terminology English-Spanish/Spanish-English*. 4ª edición. Barcelona: Espaxs, 2006.

McElroy, O.H. *Spanish-English-Spanish Medical Dictionary for PDA. Diccionario médico español-inglés-español para PDA (recurso electrónico)*. 3ª edición. Philadelphia: Lippincot Williams & Wilkins, 2006.

NOLTE-SCHLEGEL, I. *Medical Dictionary: English-Spanish-Portuguese. Diccionario de medicina: Inglés-Español-Portugués*. New York: Springer Verlag, 2004.

ROGERS, G.T. *English-Spanish, Spanish-English medical dictionary. Diccionario médico inglés-español, español-inglés*. 3ª edición. New York: McGraw-Hill, 2007.

*Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

*Gran Diccionario Oxford. Español-Inglés/Inglés-Español*. (3ª edición). Oxford: Oxford University Press, 2007.

#### **Recursos electrónicos:**

<http://www.thefreedictionary.com>

<http://www.englishmed.com>

<http://www.englishclub.com/english-for-work/medical.htm>

---

### **Recomendacións**

#### **Outros comentarios**

É conveniente que o alumno teña uns coñecementos previos de inglés equivalentes a un nivel intermedio de inglés (A2/B1 dentro do Marco Europeo de Referencia para as Linguas).

Lémbrase que é obrigatorio o Manual de Texto que aparece no apartado de bibliografía básica.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Rehabilitación cardíaca**

Materia	Rehabilitación cardíaca			
Código	P05G170V01905			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser

CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- saber facer - Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto da Rehabilitación Cardíaca	CG2 CG12
Describir a estrutura dos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG2 CG12 CG18
Describir a anatomía do corazón e dos grandes vasos	CG1
Explicar a fisiopatoloxía das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG1
Describir os tratamentos médico-cirúrxicos das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CE15
Describir e explicar os principais signos e síntomas das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG5 CE14
Describir as probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardíaca	CG5 CE14
Analizar e interpretar os resultados das principais probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardíaca	CG5
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos do exercicio nas cardiopatías máis frecuentes nos programas de rehabilitación cardíaca	CG3 CE7 CE16
Diseñar un programa de exercicio nas cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG3 CG7 CE18 CE19 CE37
Describir extratexias de prevención cardiovascular	CG3 CG12 CE42
Executar o protocolo de reanimación cardiorespiratoria	CG12
Executar o procedemento de valoración cardiovascular	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29
Executar un programa de exercicio en Rehabilitación Cardíaca	CG8 CG19 CT27 CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo de Rehabilitación Cardíaca

CG5  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE35  
CE36  
CE38  
CE44  
CE45  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT30

**Contidos**

Tema	
Temario teórico	I.1. Concepto de rehabilitación cardíaca. Indicacións e aplicacións da rehabilitación cardíaca I.2. Anatomía, fisioloxía e patoloxía cardíaca.
I. Introducción á rehabilitación cardíaca.	I.2.1. Patoloxía cardíaca en diferentes grupos poboacionais (nenos, embarazadas, deportistas, etc).
II. Procedementos de exploración - valoración cardiovascular.	II.1. Obxectivo da exploración cardíaca e de grandes vasos II.2. Métodos e técnicas de exploración cardíaca e de grandes vasos.
III. Tratamentos en patoloxía cardíaca	III.1. Tratamentos médico - cirúrxicos. III.2. Tratamentos farmacolóxicos. III.3. Fisioterapia no preoperatorio e postoperatorio.
IV. Recoñecemento físico orientado aos programas de exercicio terapéutico para a súa prescrición e seguimento.	IV. Protocolos de exploración cardíaca e interpretación das probas para o deseño de programas de exercicio terapéutico.
V. Programas de rehabilitación en patoloxía cardíaca.	V.1. Programas de rehabilitación cardíaca en fase I. V.2. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase II. V.3. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase III. V.4. Programas de Rehabilitación cardíaca en diferentes grupos poboacionais (nenos, embarazadas, deportistas).
VI. Programas de prevención de patoloxía cardíaca	VI.1. Estratexias para prevención de patoloxías cardíacas.
Temario Práctico	I.1. Realización de diferentes probas de exploración cardíaca. I.2. Interpretación de probas de exploración cardíaca.
I. Protocolos de exploración.	
II. Programas de rehabilitación cardíaca	II.1. Deseño de programas de rehabilitación cardíaca axustados aos parámetros de avaliación ou exploración cardíaca.
III. Parada cardiorespiratoria e reanimación cardiopulmonar	III.1. Actuación en caso de parada cardiorespiratoria. Protocolo de reanimación cardiopulmonar.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	20	21
Presentacións/exposicións	2	0	2
Prácticas de laboratorio	14	34	48
Sesión maxistral	22	51	73
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Traballos e proxectos	0	3	3
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

<b>Atención personalizada</b>	
	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi.  TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es  ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Indivudal: exame
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi.  TITORÍAS: Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es  ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio Pequeno grupo: elaboración de traballos Indivudal: exame



Prácticas de laboratorio

O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materi.

**TITORÍAS:**

Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS alicia@uvigo.es

**ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO:**

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio

Pequeno grupo: elaboración de traballos

Individual: exame

---

<b>Avaliación</b>			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	50	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE37 CE42

---

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG5 CG14 CG15 CG18 CG19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE44 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25

Prácticas de laboratorio	No exame, o alumno deberá realizar un protocolo de valoración cardíaca, interpretar os datos e deseñar un programa de rehabilitación cardíaca.	40	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29
--------------------------	--	----	---

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentar ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Antoni Bayes de Luna, Cardiología Clínica, Masson, 2002

Ricard Serra Grime, Prescripción de ejercicio físico para la salud, Paidotribo, 2004

American College of Sports Medicine, Manual ACSM para valoración y prescripción del ejercicio, 2Ed. Ed.Paidotribo, 2007

Sociedad Española de Cardiología, Revista Española de Cardiología online, <http://www.revespcardiol.org>,

Frank G. Yanowitz; Paul S. Fardy, Rehabilitación Cardíaca. La forma física del adulto y las pruebas de esfuerzo, Editorial Paidotribo , 2003

Juan Salvador Espinosa, Rehabilitación Cardíaca y Atención primaria, Panamericana, 2002

Paul S. Fardy, Insuficiencia Cardíaca, Panamericana , 2007

Juan Jose Rupilanchas Sanchez; Eduardo Otero Coto, Riesgo y complicaciones de Cirugía Cardíaca, Panamericana, 2004

---

### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia en especialidades clínicas I**

Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas I			
Código	P05G170V01906			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Dopazo, Lois			
Profesorado	González Dopazo, Lois			
Correo-e	loisgd@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber

CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorrespiratorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer

CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos neurolóxicos do Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades neurodexenerativas, lesións medulares e enfermidades pediátricas susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia.	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12

Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixe neurolóxico relacionadas co Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades Neurodexenerativas, Lesións medulares, e Enfermidades Pediátricas.

- CG1
- CG2
- CG3
- CG4
- CG5
- CG6
- CG7
- CG8
- CG12
- CG14
- CG15
- CE7
- CE14
- CE15
- CE16
- CE18
- CE19
- CE20
- CE34
- CE35
- CE36
- CE37
- CE38
- CE44
- CE50
- CE52
- CT2
- CT3
- CT4
- CT5
- CT6
- CT12
- CT13
- CT16
- CT17
- CT18
- CT19
- CT20
- CT23
- CT24
- CT25
- CT27
- CT28
- CT29
- CT30

---

Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguimento como o informe de alta do paciente.

- CG5
  - CG6
  - CG12
  - CG18
  - CG19
  - CE16
  - CE20
  - CE34
  - CE35
  - CE36
  - CT1
  - CT2
  - CT4
  - CT11
-

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a promoción e prevención da saúde, así como expoñer e defender o mesmo.

CG12  
CG19  
CE20  
CE21  
CE42  
CE46  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT24

## Contidos

### Tema

Temario teórico. Sen subtemas  
-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso central.  
-Métodos de Fisioterapia no tratamento das patoloxías pediátricas.  
-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso periférico.  
-Fisioterapia nas lesións medulares.  
-Fisioterapia nos procesos neuromusculares.  
-Fisioterapia en oncoloxía. Fisioterapia nos procesos dexenerativos (parkinson, esclerose múltiple, ELA...)

Temario práctico. Sen subtemas  
-Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento e corríxiranse os erros e as dúbidas.

## Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	34	81	115
Prácticas de laboratorio	38	54	92
Presentacións/exposicións	2	4	6
Traballos tutelados	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	6	7

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Demostración práctica de distintos supostos clínicos e repetición destes cos compañeiros.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Traballos tutelados	O alumno realizará en grupo un traballo relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.



## Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>
Prácticas de laboratorio	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>
Traballos tutelados	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>

## Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG18  
CG19  
CE7  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE34  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE49  
CE50  
CT1  
CT2  
CT3  
CT5

---

Prácticas de laboratorio	<p>Catro preguntas. Para aprobar o exame práctico, as catro preguntas deberán responderse nun período de tempo de 20 minutos, farán media entre elas para obter a nota final. O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer senón tamén a execución das manobras oportunas, tendose en conta a postura do alumno, coma a do que simula ser paciente.</p> <p>A realización de algunha manobra contraindicada, si é absoluta non puntuaría nesa pregunta, se fose relativa restaría algunha decima.</p>	45	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29
--------------------------	---	----	--

---

Traballos tutelados	.A realización, asistencia a titorías e exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, o prantexamento e análise realizado así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CG19 CE20 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT18 CT19 CT23 CT25 CT29
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5	CG19 CE20 CE21 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico

### Bibliografía. Fontes de información

Shumway-Cook, A. - Woollacott, M., MOTOR CONTROL. TRANSLATING RESEARCH INTO CLINICAL PRACTICE (INTERNATIONAL EDITION), Ed. LIPPINCOT 4ª ed , febrero 2011.

Wilson-Pauwels, L. - Akesson, E. - Stewart, P. - Spacey, S., NERVIOS CRANEALES. En la salud y la enfermedad, Editorial Medica Panamericana 3ª ed , sept 2013

Stokes, M. - Stack, E., FISIOTEAPIA EN LA REHABILITACIÓN NEUROLOGICA, Ed. Elsevier 3ª ed. , junio 2013

Levitt, S., TRATAMIENTO DE LA PARALISIS CEREBRAL Y DEL RETRASO MOTOR, Editorial Medica Panamericana 5ª ed ,  
Octubre 2012

Paeth, B., EXPERIENCIAS CON EL CONCEPTO BOBATH. Fundamentos, tratamientos y casos , Editorial Medica Panamericana  
2ª , abril 2012

Bisbe - Santoyo - Segarra, FISIOTERAPIA EN ENUROLOGIA. Procedimientos para resolver la capacidad funcional, Editorial  
Medica Panamericana 1º , febrero 2012

Cano, r. - Colado, S., NEURORREHABILITACIÓN.Métodos específicos de valoración y tratamiento. , Editorial Medica  
Panamericana 1º ed , febrero 2012

Haines, D., NEUROANATOMIA. ATLAS DE ESTRUCTURAS, SECCIONES Y SISTEMAS, Ed. LIPPINCOTT. 8ª ., nov 2011

Barker, R. - Barasi, S., NEUROCIENCIA EN ESQUEMAS, Ed. AKADIA 3ª , dec 2012.

Harvey, L. , TRATAMIENTO DE LA LESION MEDULAR. GUIA PARA FISIOTERAPEUTAS, Ed. Elsevier 1ª , marzo 2010

Calero, M., ACTUACIÓN DEL FISIOTERAPEUTA EN ESCLEROSIS MULTIPLE, Ed. Formación Alcala 2ª ed , febrero 2007

---

## **Recomendacións**

---

## **Outros comentarios**

É obrigatorio terse avaliado desta materia para poder cursar a materia de Estancias clínicas.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia en especialidades clínicas II**

Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas II			
Código	P05G170V01907			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Pazos Rosales, José Manuel			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Pazos Rosales, José Manuel			
Correo-e	jmpazos@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber

CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorrespiratorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos musculo esqueléticos, reumatolóxicos, ortopédicos, uroxiñecolóxicos e dermatolóxicos susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12



Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixen musculoesquelético, reumatolóxico, ortopédico, uroxincolóxico e dermatolóxico

- CG1
- CG2
- CG3
- CG4
- CG5
- CG6
- CG7
- CG8
- CG12
- CG14
- CG15
- CE7
- CE14
- CE15
- CE16
- CE18
- CE19
- CE20
- CE34
- CE35
- CE36
- CE37
- CE38
- CE44
- CE50
- CE52
- CT2
- CT3
- CT4
- CT5
- CT6
- CT12
- CT13
- CT16
- CT17
- CT18
- CT19
- CT20
- CT23
- CT24
- CT25
- CT27
- CT28
- CT29
- CT30

---

Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguemento como o informe de alta do paciente

- CG5
  - CG6
  - CG12
  - CG18
  - CG19
  - CE16
  - CE20
  - CE34
  - CE35
  - CE36
  - CT1
  - CT2
  - CT4
  - CT11
-

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a prevención e a promoción da saúde, así como expoñer e defender o mesmo.

CG12  
CG19  
CE20  
CE21  
CE42  
CE45  
CE46  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT15  
CT24

### Contidos

#### Tema

- Unidade 1: Fisioterapia nos procesos traumáticos e óseos.
- Unidade 2: Fisioterapia nos procesos ortopédicos e en amputados.
- Unidade 3: Fisioterapia en reumatoloxía.
- Unidade 4: Fisioterapia en dermatoloxía.
- Unidade 5: Fisioterapia nos procesos uro-xinecolóxicos e obstétricos.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Traballos tutelados	1	20	21
Sesión maxistral	34	64	98
Prácticas de laboratorio	38	61	99
Presentacións/exposicións	2	1	3
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento, corríxiranse os erros e as dúbidas.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo titorizado.

### Atención personalizada

Descrición

Sesión maxistral	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia.</p> <p><b>TITORIAS:</b></p> <p>Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal.</p> <p>Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p><b>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO</b></p> <p>Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos</p> <p>Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos</p> <p>Pequeno grupo: elaboración de traballos</p> <p>Individual: exame.</p>
Prácticas de laboratorio	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia.</p> <p><b>TITORIAS:</b></p> <p>Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal.</p> <p>Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p><b>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO</b></p> <p>Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos</p> <p>Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos</p> <p>Pequeno grupo: elaboración de traballos</p> <p>Individual: exame.</p>
Presentacións/exposicións	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia.</p> <p><b>TITORIAS:</b></p> <p>Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal.</p> <p>Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p><b>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO</b></p> <p>Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos</p> <p>Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos</p> <p>Pequeno grupo: elaboración de traballos</p> <p>Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>O alumno deberá darse de alta na Plataforma Tema para o correcto seguimento da Materia.</p> <p><b>TITORIAS:</b></p> <p>Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal.</p> <p>Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a semana. Tamen se poden realizar por correo electrónico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p><b>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO</b></p> <p>Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos</p> <p>Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos</p> <p>Pequeno grupo: elaboración de traballos</p> <p>Individual: exame.</p>

## Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG18  
CG19  
CE7  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE34  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE49  
CE50  
CT1  
CT2  
CT3  
CT5

---

Prácticas de laboratorio	Dúas preguntas a sorteo. Para aprobar o exame práctico, as dúas preguntas deben ter unha cualificación de aprobado e despois farase a media entre as dúas. Se nunha pregunta o alumno non obtén esta cualificación, a cualificación será de suspenso. O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer, senón tamén a execución das manobras oportunas, téndose en conta igualmente a postura na que se coloque tanto o alumno que simula ser paciente como do que asume o papel de fisioterapeuta. A realización dalgunha contraindicación tanto absoluta coma relativa suporá o suspenso directo deste exame, agás en casos puntuais segundo o feito no resto do exame	45	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29
--------------------------	---	----	--

---

Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5	CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25
Traballos tutelados	A realización, asistencia titorias e exposición e defensa do traballo e obligatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorias do traballo, o plantexamento e análise realizado así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT18 CT19 CT23 CT25 CT29

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

As cualificacións expoñeranse no taboleiro de anuncios logo do consentimento do alumno, e tamén na páxina web da Universidade. A data de revisión e o lugar desta expoñeranse no taboleiro de anuncios.

Datas de exame:

A que figure no calendario oficial de exames da Facultade.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Alegre, C. , Fisioterapia en reumatología, Alcalá de Henares: Asetip, 2001

Goodyer, Paul, Compendio de técnicas en rehabilitación musculoesquelética, Madrid: McGraw-Hill. Interamericana, 2003

Haarer-Becker, R.; Schoer, Manual de técnicas de fisioterapia: (aplicación en traumatología y ortopedia)., Barcelona: Editorial Paidotribo, 2001

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson, 2007

Walker, C. , Fisioterapia en obstetricia y uroginecología. , Barcelona: Masson, 2006

Sthephenson, R. G., Fisioterapia en obstetricia y ginecologia., Madrid: Mc Graw Hill-Interamericana, 2003

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

Radioloxía/P05G170V01403

Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

---

#### **Outros comentarios**

É obrigatorio terse avaliado desta materia para poder cursar a materia Estancias clínicas.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Farmacoloxía**

Materia	Farmacoloxía			
Código	P05G170V01908			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional	- saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer



CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as características farmacocinéticas e farmacodinámicas dos principais grupos de fármacos, e comprender os seus mecanismo de acción, dosis, interaccións, contraindicacións e efectos adversos.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29
Coñecer as formas medicamentosas, as pautas de administración de medicamentos e as principais vías de administración de fármacos, sobre todo as que teñen lugar a través da pel.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29

Detectar e analizar as posibles interaccións entre o tratamento fisioterápéutico e a toma de medicamentos, e prever as consecuencias do uso de fármacos no tratamento fisioterápéutico. Programar as sesións de fisioterapia segundo a pauta farmacolóxica prescrita no paciente, para optimizar os efectos da fisioterapia.	CG12 CG14 CE21 CE22 CE27 CE31 CE38 CE46 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT13 CT19 CT20
--	--

Detectar e identificar problemas que poidan aparecer por incorrecta utilización de fármacos por parte do usuarios, orientalos cara a un uso adecuado, facendo educación para a saúde, e informalos sobre os aspectos da prescripción de fármacos que poden mellorar o tratamento fisioterápéutico.	CG12 CG14 CE21 CE22 CE27 CE31 CE38 CE46 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT13 CT19 CT20
--	--

## Contidos

Tema	
Tema 1: Principios Xerais	Principios xerais de farmacocinética e farmacodinamia. Vías de administración de medicamentos, vía transdérmica. Reaccións adversas e interaccións. Factores fisiolóxicos e patolóxicos que modifican a acción dos fármacos.
Tema 2: Farmacoloxía do sistema nervioso autónomo	Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos. Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Fármacos anestésicos locais.
Tema 3: Farmacoloxía da dor e inflamación	Fármacos analxésicos-antitérmicos e antiinflamatorios non esteroideos (AINE). Fármacos antirreumáticos. Fármacos hipouricemiantes e antigotosos. Analxésicos opioides. Agonistas e antagonistas opioides.
Tema 4: Farmacoloxía do Sistema Nervioso Central	Fármacos antiepilépticos. Fármacos antiparkinsoniano. Fármacos ansiolíticos. Fármacos hipnóticos e sedantes. Fármacos antidepresivos. Anestésicos xerais.
Tema 5: Farmacoloxía do Sistema Cardiovascular e Renal.	Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca e das arritmias. Fármacos utilizados no tratamento da hipertensión arterial. Fármacos utilizados na profilaxe e tratamento da arteriosclerose. Diurese.
Tema 6: Farmacoloxía do Sistema Hematopoiético	Fármacos utilizados no tratamento das anemias. Fármacos utilizados nos trastornos da coagulación sanguínea.
Tema 7: Farmacoloxía do Aparello Respiratorio	Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes. Terapéutica antiasmática.
Tema 8: Farmacoloxía do Aparello Dixestivo	Fármacos utilizados para inhibir ou neutralizar a secreción ácida gástrica. Fármacos laxantes, antidiarreicos e antieméticos.
Tema 9: Farmacoloxía do Sistema Endocrino	Insulina e hipoglicemiantes orais. Fármacos glucocorticoides
Tema 10: Quimioterapia antiinfecciosa	Principios xerais da utilización de antiinfecciosos. Antisépticos xerais e locais. Antibióticos. Farmacoloxía das infeccións por micobacterias. Fármacos antivíricos. Fármacos antifúnxicos e antiparasitarios.
Tema 11: Quimioterapia Antineoplástica e inmunosupresora	Fármacos antineoplásticos. Terapia inmunomoduladora

Tema 12: Exercicio físico e deporte

Fármacos e deporte. Drogodependencias, substancias que modifican o rendemento deportivo.

Tema 13: Farmacoloxía en masoterapia

Facilitación. Modificación.

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	42	106	148
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas, cunha aprendizaxe activa.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

### Atención personalizada

	Descrición
Probas de tipo test	1.- O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia. 2.- Tutorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no despacho e no horario indicado nel e na guía docente, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TUTORÍAS, ou a través da FaiTIC.

### Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Probas de tipo test	A cualificación final da materia realizarase tendo en conta a asistencia e participación no desenvolvemento das clases. Haberá un exame final da materia con preguntas de tipo test de 5 opcións de respostas, das que só unha será válida; cada pregunta ben respondida contará un punto, e cada cinco preguntas mal respondidas restarán un punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación.	100	CG1 CG12 CG14 CE3 CE7 CE15 CE21 CE22 CE27 CE31 CE35 CE38 CE42 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT27 CT29
---------------------	---	-----	---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

A cualificación final da materia realizarase tendo en conta, tamén, a asistencia e participación no desenvolvemento das clases.

### **Bibliografía. Fontes de información**

Azanza JR., Farmacología Clínica para profesionales de la salud., 2ª ed. Pamplona: Eunate; , 2004.

Betés M, Durán M, Mestres C, Nogues MR., Farmacología para Fisioterapeutas., Madrid: Panamericana; , 2008.

Brunton LL, Lazo JS, Parker KL. Goodman & Gilman., Las Bases Farmacológicas de la Terapéutica., 11ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.

Castell S, Hernández M., Farmacología en enfermería., 2ª ed. Barcelona: Elsevier; , 2007.

De Ahumada JI, Santana ML, Serrano JS. , Farmacología práctica. Para las diplomaturas en Ciencias de la Salud. , Madrid: Díaz de Santos; , 2002.

Florez J, Armijo JA, Mediavilla A., Farmacología humana. , 5ªed. Barcelona: Elsevier/Masson; , 2008.

Lüllmann H, Mohr K, Ziegler A. , Atlas de Farmacología. , Barcelona: Masson / Salvat; , 1992.

Rang HP, Dale MM, et al. , Farmacología. , 7ª ed. Barcelona: Elsevier / Churchill Livingstone; , 2012.

Yassin, G. , Lo esencial en Farmacología., 3ª ed. Barcelona: Elsevier; , 2011.

---

---

## **Recomendacións**

---

### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

---

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia**

Materia	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia			
Código	P05G170V01909			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	rosal@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer

CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### **Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido da xinecoloxía e obstetricia e outros ámbitos da fisioterapia	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG14 CG18 CG19 CE7 CE14 CE20 CE21 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT30



Identificar e valorar cada unha das estruturas anatómicas do chan pélvico así como a súa función

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CE7  
CE14  
CE15  
CE16  
CE36  
CE37  
CE38  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT16  
CT23  
CT27  
CT28

---

Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento da disfunción do chan pélvico

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG12  
CG15  
CE14  
CE15  
CE16  
CE19  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE45  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT16  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29

---

Coñecer o manexo dous recursos (aparatos) necesarios para a exploración e tratamento xinecolóxico e obstétrico

CG1  
CG3  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CE7  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE36  
CE37  
CE38  
CE44  
CE45  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT28  
CT29

---

Ser capaz da valoración da disfunción do chan pelvico

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG14  
CE18  
CE19  
CE21  
CE36  
CE37  
CE38  
CE44  
CE45  
CE49  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT16  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29

---

Identificar e resolver as causas que producen incontinencia urinaria e as disfuncións sexuais

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG15  
CE14  
CE15  
CE16  
CE36  
CE37  
CE38  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT16  
CT28  
CT29

---

Coñecer e aplicar os diferentes programas de psicoprofilaxe obstétrica (preparto, durante e posparto)

CG1  
CG2  
CG3  
CG6  
CG7  
CG12  
CG15  
CG18  
CG19  
CE14  
CE15  
CE16  
CE36  
CE37  
CE38  
CE51  
CE52  
CT1  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT28  
CT29

---

Coñecer e aplicar o programa na etapa da menopausia

CG1  
CG2  
CG3  
CG6  
CG7  
CG12  
CG15  
CG18  
CG19  
CE16  
CE19  
CE36  
CE37  
CE38  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT5  
CT6  
CT11  
CT12  
CT28  
CT29

<b>Contidos</b>	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO TEÓRICO
TEMA 1 - BASES DA FISIOTERAPIA EN XINECOLOXÍA E OBSTETRICIA	Fundamentos de Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia. Papel da Fisioterapia. Consideracións anatómicas e fisiolóxicas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Fisioterapia preparto. Coidados de Fisioterapia durante o parto. Fisioterapia postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Incontinencia urinaria. Disfuncións sexuais.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Deseño de programas de fisioterapia na menopausa.
TEMARIO PRÁCTICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO PRÁCTICO
TEMA 1 - BASES ANATÓMICAS	Recoñecemento de estruturas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Programas de Fisioterapia preparto e postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Valoración e tratamento das disfuncións.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Programas de Fisioterapia na menopausa.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	20	21
Prácticas de laboratorio	14	36	50
Presentacións/exposicións	1	4	5
Sesión maxistral	23	48	71
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e redacción.

Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental e a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e o adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, corrixindo o profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa do traballo con apoio audiovisual.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

### Atención personalizada

	Descrición
Presentacións/exposicións	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Actividades introdutorias	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia.  TITORÍAS Ademais das titorías de grupo pequeno, considéranse as titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía. Organización social do traballo: Para o desenvolvemento da docencia fanse grupos de alumnos. Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.

### Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
--	------------	--------------------------------------

Prácticas de laboratorio O alumno deberá executar dúas probas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.

40

CG1  
CG2  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE36  
CE37  
CE38  
CE45  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT15  
CT16  
CT17  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Presentacións/exposicións Terase en conta o contido, presentación, claridade de  
contidos e a exposición

5

CG3  
CG12  
CG18  
CG19  
CE20  
CE21  
CE45  
CE49  
CE51  
CT1  
CT2  
CT4  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT17  
CT18

---

Poderanse realizar probas ao longo das sesións maxistrais que se terán en conta na cualificación final desta parte. Os alumnos que as realicen correctamente faráselle media co exame teórico. Os que non as realicen valoraráselle só o exame teórico.

CG1  
CG2  
CG3  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE7  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE19  
CE20  
CE21  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT7  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30



Traballos tutelados	<p>A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia.</p> <p>Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas</p>	5	CG1 CG2 CG3 CG7 CG8 CG12 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT18 CT23 CT25 CT30
---------------------	---	---	--

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

, [http://www.icsoffice.org/ASPNET\\_Membership/Membership/Documents/Documents.aspx](http://www.icsoffice.org/ASPNET_Membership/Membership/Documents/Documents.aspx), ,

Walker, C. , Fisioterapia en obstetricia y uroginecología. , ,

Stephenson, R. ; O`Connor L., Fisioterapia en obstetricia y ginecología. , segunda,

---

### **Recomendacións**

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103  
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104  
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204  
Cinesiterapia/P05G170V01303  
Fisioterapia xeral/P05G170V01304  
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia en deporte e en actividade física**

Materia	Fisioterapia en deporte e en actividade física			
Código	P05G170V01910			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

## Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido do deporte e outros ámbitos da fisioterapia

CG1  
CG3  
CG15  
CG18  
CE6  
CE15  
CE42  
CE44  
CE45  
CE46  
CE51  
CT1  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT13  
CT15  
CT23  
CT25  
CT27  
CT30

---

Identificar e elixir as pautas axeitadas para a exploración e valoración do deportista

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG8  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE35  
CE36  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT11  
CT12  
CT16  
CT17  
CT24  
CT28

---

Modificar as malas condicións do equipamento deportivo

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG12  
CG15  
CG19  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE22  
CE37  
CE38  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT11  
CT12  
CT18  
CT19  
CT24  
CT28  
CT29

---

Identificar e resolver as causas que producen a patoloxía deportiva

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT12  
CT16

---

Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento das lesións deportivas

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CE6  
CE14  
CE15  
CE38  
CE42  
CE46  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT11  
CT12  
CT17  
CT23  
CT24  
CT25

---

Coñecer e identificar cando se deben aplicar os diferentes métodos de estiramientos musculares

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE22  
CE35  
CE37  
CE38  
CE45  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT12  
CT16  
CT19  
CT24  
CT25  
CT29  
CT30

---

Elexir e aplicar o tipo de vendaxe e ortesis axeitada a cada necesidade do deportista

CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG15  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT12  
CT15  
CT17  
CT29

---

Identificar e elixir a técnica de masoterapia que se debe de aplicar en cada momento do ámbito deportivo

CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG18  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT12  
CT16  
CT27  
CT28  
CT29

---



Distinguir e resolver qué técnica pasiva ou activa se pode aplicar non ámbito da actividade física e do deporte

CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG18  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT16  
CT17  
CT23  
CT28

### Contidos

Tema	
Xeneralidades.	Papel do fisioterapeuta no ámbito deportivo. Psicoloxía do deportista.
Avaliación de Fisioterapia previa á práctica deportiva. Actuación a pé de campo.	Valoración das lesións deportivas
Condicións do equipamento deportivo.	Material de protección.
Causas da patoloxía deportiva.	Patomecánica e xesto deportivo nas lesións deportivas.
Xeneralidades da prevención de lesións deportivas.	Tratamento das lesións deportivas. Papel da Fisioterapia na reincorporación á práctica deportiva.
Estiradas musculares. Xeneralidades.	Tipos de estiradas.
Profundización nos tipos de vendaxes funcionais no deporte.	Técnicas de aplicación. Ortese no deporte.
Criomasaxe.	Indicacións e contraindicacións. Método cricer.
Masoterapia no deporte.	Masaxe pre e post competición. Técnicas especiais

### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	1	2	3
Sesión maxistral	42	71	113
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Sesión maxistral As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.

**Atención personalizada**

	Descrición
Sesión maxistral	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>
Traballos tutelados	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>
Presentacións/exposicións	<p>TITORIAS: Ademais das titorias de grupo pequeno para o traballo tutelado, contemplanse as titorias de orientación e asesoramento academico, profesional e persoal. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicado no apartado da guía correspondente, 6 horas a seman. Tamen se poden realizar por correo electronico a dirección do profesor indicando en Asunto: TITORIAS</p> <p>ORGANIZACION SOCIAL DO TRABALLO Para o sesenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos Gran grupo: clases teoricas e exposicións de traballos Pequeno grupo: elaboración de traballos Individual: exame</p>

**Avaliación**

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Sesión maxistral

Constará de 5 a 7 preguntas nas que o alumno demostrará os seus coñecementos teóricos razoados sobre aspectos fundamentais da materia.

80

CG1  
CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG15  
CE6  
CE14  
CE15  
CE16  
CE18  
CE22  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE45  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT9  
CT16  
CT17  
CT23  
CT24  
CT25  
CT27  
CT28  
CT29  
CT30

---

Traballos tutelados	<p>A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia.</p> <p>Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas...</p>	10	<p>CG1 CG3 CG12 CG15 CG18 CG19 CE18 CE22 CE35 CE36 CE37 CE44 CE45 CE46 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT30</p>
---------------------	--	----	---

---

Presentacións/exposicións Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.

10

CG1  
CG3  
CG12  
CG18  
CG19  
CE37  
CE44  
CE45  
CE46  
CE51  
CT1  
CT2  
CT3  
CT5  
CT6  
CT7  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT30

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse a examen teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorias, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Ballesteros Massó R. , Traumatología y medicina deportiva, Ed. Paraninfo. Madrid 2002.,

Baker Champ L., Manual de campo de Medicina del Deporte de la Hughston Clinic, Panameriaca. Madrid 1998.,

Arnheim D., Fisioterapia y entrenamiento atlético, Mosby/Doyma. Madrid 1994.,

Boyer Th., Patología del aparato locomotor en el deporte, Ed. Masson. Barcelona 1991.,

---

### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Fisioterapia no linfedema**

Materia	Fisioterapia no linfedema			
Código	P05G170V01911			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María Soto González, María Mercedes			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser

CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer a fisioloxía e fisiopatoloxía linfática e describir as bases da Drenaxe Linfático Manual y da Terapia Desconxectiva Complexa	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE16 CE18 CE19 CE20 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45
Identificar a fisiopatología en oncoloxía, en cirurxía plástica, reparadora e estética susceptible de tratamento de linfedema.	CG1 CG2 CG3 CE7 CE15 CE20
Aplicar as distintas técnicas da Terapia Desconxectiva Complexa.	CG5 CG8 CG14 CG19 CE7 CE16 CE20 CE22 CE35 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29



Realizar un protocolo de cinesiterapia aplicado a un paciente con linfedema

CG15  
CE21  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT20  
CT23  
CT24  
CT25  
CT30

<b>Contidos</b>	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Fisioterapia do linfedema en cirurxía plástica, reparadora e estética.	Introdución ao sistema linfático. Fisioloxía linfática. Fisiopatoloxía linfática. Bases da drenaxe linfática manual. Anatomía do sistema linfático. Valoración e tipos de edemas. Profilaxis do edema. Indicacións e contraindicacións do DLM.
Fisioterapia do linfedema en Oncoloxía.	Fisioterapia desconxectiva complexa. Drenaxe linfática manual en pacientes oncolóxicos. Vendaxe multicapas. Presoterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
Drenaxe linfática manual.	Práctica de manobras de chamada en coxa. Prácticas de manobras de chamada en perna e pé. Práctica de manobras de chamada en brazo. Práctica de manobras de chamada en antebrazo e man. Protocolo de tratamento en membros inferiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores sen afectación axilar. Protocolo de tratamento en membros inferiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores con afectación axilar. Protocolo de tratamento en edemas en abdome e mama. Protocolo de tratamento en edema de cara.
Vendaxe multicapa.	Práctica de vendaxe multicapa para edemas linfáticos.
Presoterapia.	Práctica de presoterapia.

<b>Planificación docente</b>			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	23	30	53
Traballos tutelados	1	15	16
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	2	0	2
Sesión maxistral	13	30	43
Probos prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	15	16
Probos de resposta curta	1	18	19

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

<b>Metodoloxía docente</b>	
	Descrición

Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Utilizarase a Plataforma Tem@.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tem@ apuntamentos que lle servirán de guía.

### Atención personalizada

	Descrición
Prácticas de laboratorio	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Traballos tutelados	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>
Presentacións/exposicións	<p>Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.</p> <p>Titorías de grupo pequeno. Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS evalantaron@uvigo.es</p> <p>ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos: Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos. Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio. Pequeno grupo: elaboración de traballos. Individual: exame.</p>

Sesión maxistral

Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.

Titorías de grupo pequeno.

Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS  
evalantaron@uvigo.es

ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO:

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos:

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos.

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio.

Pequeno grupo: elaboración de traballos.

Individual: exame.

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.

Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.

Titorías de grupo pequeno.

Titorías de orientación e asesoramento individual: 6 horas á semana. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS  
evalantaron@uvigo.es

ORGANIZACIÓN SOCIAL DO TRABALLO:

Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos de alumnos:

Gran grupo: clases teóricas e exposicións de traballos.

Mediano grupo: clases prácticas de laboratorio.

Pequeno grupo: elaboración de traballos.

Individual: exame.

---

## Avaliación

Descrición

Cualificación Competencias Avaliadas

CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG14  
CG15  
CG19  
CE35  
CE37  
CE38  
CE49  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT9  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29  
CT30

---

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG2 CG3 CG7 CG14 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE22 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT6 CT7 CT15 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT12
------------------	--	----	--

---

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia, o alumno debeu superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

\* Leduc, A. Leduc, O. , Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson. Barcelona 2003,

\* Ferrandez Jean-Claude. , El Sistema linfático, Panamericana. Madrid 2006.,

\* Leduc, A. Leduc, O., <http://www.lympho.net>, ,

Millán Casas, LAura, Linfedema: estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012 ,

---

### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Pilates aplicado en fisioterapia**

Materia	Pilates aplicado en fisioterapia			
Código	P05G170V01912			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Idioma				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	<a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes/">http://webs.uvigo.es/gfuentes/</a>			
Descrición xeral	<p>Esta materia é unha materia optativa do 3º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico en Fisioterapia do método Pilates. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía do aparato musculoesquelético, biomecánica e física aplicada, localización de estruturas anatómicas e patoloxía medicocirúrxica.</p> <p>Por outra parte, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para incrementar no alumnado o arsenal terapéutico do que pode dispor para tratar aos doentes, actividade que vai a desenvolver na materia "Estancias Clínicas", de cuarto curso.</p>			

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

### Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o método Pilates e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3



Descibir os principios básicos do método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG12 CE6
Diferenciar e aplicar as distintas modalidades de aplicación do método Pilates (con e sen pequenos implementos, en mat ou en máquinas)	CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG19 CE6 CE9 CE11 CE16 CE35 CE36 CE38 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar e demostrar os principios básicos da postura e do movemento implicados no método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG6 CG14 CG19 CE6 CE11 CE16 CE44 CE49 CE52 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT12 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Identificar os principios que rexen a programación dunha clase de Pilates, así como da progresión a efectuar nos exercicios	CG2 CG3 CG5 CE6 CE9 CE38 CE42 CT2

Deseñar en grupo unha clase de Pilates situada (en función dunha patoloxía e das características duns pacientes), demostrala e xustificala diante doutros grupos de alumn@s

CG3  
CG5  
CG6  
CG7  
CG8  
CG12  
CG14  
CG15  
CG18  
CG19  
CE6  
CE9  
CE11  
CE16  
CE35  
CE36  
CE37  
CE38  
CE42  
CE44  
CE45  
CE49  
CE51  
CE52  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT10  
CT11  
CT12  
CT13  
CT15  
CT16  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24  
CT25  
CT28  
CT29  
CT30

---

### **Contidos**

Tema

#### **PROGRAMA TEÓRICO**

1. Historia do método Pilates.
  2. Principios básicos de Pilates.
  3. Anatomía e biomecánica aplicada ao método Pilates.
  4. Ferramentas que facilitan o movemento.
  5. Máquinas e accesorios empregados no método Pilates
  6. Valoración: análise da postura e do movemento
  7. Principios para a progresión nos exercicios.
  8. Principios para programar unha clase e dirixila.
  9. Indicacións, precaucións e contraindicacións do método Pilates.
-

10. Consideracións en relación ás medidas de seguridade ao observar ao manexar o material empregado no método Pilates e ao executar os exercicios que o compoñen.

**PROGRAMA PRÁCTICO**

1. Análise da postura e dos movementos funcionais.

2. Exercicios pre-Pilates en mat (chan).

3. Exercicios de Pilates de nivel básico e intermedio en mat (chan).

4. Apoio e/ou progresión con pequenos implementos (balóns, rulos, bandas elásticas, círculos,...).

5. Clase básica de Pilates para traballar de forma individual ou en pequeno grupo con persoas sen problemas de saúde e en pacientes cunha patoloxía específica.

6. Consideracións básicas na montaxe das máquinas de Pilates (cadillac, reformer, cadeira e barril).

7. Introducción aos exercicios básicos de Pilates con máquinas.

**Planificación docente**

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	20	30	50
Prácticas de laboratorio	19	34	53
Traballos tutelados	1	31	32
Probas de tipo test	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	2	10	12

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

	Descrición
Actividades introdutorias	A primeira hora do curso académico nesta materia dedicárase a transmitir os obxectivos desta, detallar os contidos sobre os que se traballará e como se fará. Aclararanse os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomenta e se motiva a participación activa do alumnado, xunto co estudio de casos (con documentación escrita e/ou audiovisual que o alumnado deberá ler previamente). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente computador persoal e proxector de vídeo, así como doutros medios materiais dispoñibles habitualmente para desenvolver a materia nas aulas, como o encerado e as xices. Entregaráselle ao alumnado, a través da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ) ou da páxina web do profesor ( <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes/">http://webs.uvigo.es/gfuentes/</a> ), as presentacións en powerpoint que se empregarán nas clases, así coma outro tipo de documentación, ben de cara a preparar as clases, ben para ampliar información. A teoría impartirase na aula correspondente ao 3º curso da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.

Prácticas de laboratorio Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada dos exercicios que compoñen o método Pilates. O profesor explicará e demostrará cómo se realizan os distintos exercicios, polo que serán prácticas guiadas onde se busque a integración, non só dos coñecementos teóricos da materia, senón tamén dos coñecementos anatómicos, biomecánicos, de localización anatómica e de patoloxía que xa posúan. Tódolos exercicios presentaranse nunhas fichas de prácticas, onde parte da información xa a vai a subministrarlle o profesor da materia, tendo o alumnado que completala segundo se vaian realizando. Ditas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<http://faitic.uvigo.es/>). Estas recollerán esquematicamente os seguintes apartados: nome en español e en inglés do exercicio; cómo realizalo na súa forma estándar; consideracións específicas para realizalo en canto a material; principios de Pilates que se traballan fundamentalmente nel; obxectivos do exercicio; apoios táctiles, verbais e de imaxes que se poden empregar para facilitalo; variantes (tanto para indicar cómo facilitar a súa realización ou qué exercicios previos empregar, como para dificultar a súa realización ou qué exercicios serían unha evolución do mesmo); indicacións; precaucións e contraindicacións máis relevantes; e outras observacións. O conxunto de ditas fichas de prácticas pódelle axudar ao alumnado a superar a parte práctica da materia, pois conformarán os exercicios que comporarán o exame práctico. As prácticas de laboratorio faranse por grupo no laboratorio pertinente da Facultade de Fisioterapia de Pontevedra.

Traballos tutelados Os traballos implicarán un papel completamente activo por parte do alumnado e serán elaborados en grupo (conformaranse 9 grupos de traballo). Os traballos consistirán en elaborar e impartir unha clase de Pilates enfocada, ben a unha patoloxía prevalente na nosa sociedade (por exemplo, en persoas con osteoporose; en caso de lumbalxias;...), ben a unha poboación cunhas condicións físicas determinadas (por exemplo, en bailaríns; en deportistas de Alto Nivel; en persoas maiores; en nenos; en embarazadas;...). Ademais, os grupos deberán entregar un informe da clase proposta no cal se expoñan os obxectivos principais da sesión para aquela patoloxía ou poboación especial, así como a descrición dos exercicios que integran a clase e un vídeo coa representación dos exercicios que integren a clase.  
Na primeira quincena do mes de febreiro os grupos estarán conformados e cada grupo saberá o seu tema de traballo. A mediados do mes de marzo indicárase o día da súa exposición. O profesor exercerá un papel de orientador e apoio no proceso de elaboración do traballo en cada grupo.

### Atención personalizada

	Descrición
Sesión maxistral	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor ( <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a> ), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Actividades introductorias	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor ( <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a> ), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.
Prácticas de laboratorio	Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor ( <a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a> ), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC ( <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> ). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.

Traballos tutelados	<p>Aparte das titorías xenéricas, que terán un desenvolvemento planificado (6 horas á semana en horario preestablecido e que se pode consultar na páxina web do profesor - <a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a> - ou na plataforma de ensinanza virtual faiTIC - <a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a> -), farase un apoio personalizado ao alumnado vía electrónica ao longo do semestre. Este seguimento farase ben a través de mensaxes ao enderezo electrónico do profesor (<a href="mailto:gfuentes@uvigo.es">gfuentes@uvigo.es</a>), ben a través do apartado de "dúvidas e opinións xerais" que haberá na sección de "foros" da materia dentro da plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>). Dedicarase esta atención personalizada, fundamentalmente, a resolver as dúvidas que o desenvolvemento da materia xere ao alumnado (na teoría, nas prácticas e/ou na realización dos traballos), así como a orientar ao alumnado no traballo a desenvolver para a materia, nas cuestións relativas á avaliación, ou calquera outra cuestión que estea vinculada á materia, así como, se o precisa o alumnado, orientación académica, profesional e/ou persoal.</p>
---------------------	---

## Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	<p>A realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Ao mesmo tempo, para a superación do traballo, será imprescindible asistir ás titorías, así como presentar e defender o traballo nas datas establecidas ao inicio do cuadrimestre.</p> <p>O esquema da clase (basicamente, características dos pacientes-practicantes da clase; obxectivos terapéuticos da clase; relación de exercicios de Pilates da clase; vídeo da clase/exercicios) terá que ser entregado en soporte informático ao profesor. Tamén pode empregarse a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>), subindo o conxunto do traballo ao espazo que o grupo terá na mesma dentro da materia.</p> <p>A metade da puntuación do traballo corresponderá ao informe e o vídeo entregado, e a outra metade corresponderá á clase presentada ao profesor e aos compañeiros.</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 1,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 1,2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p> <p>Á hora de realizar o traballo e a súa presentación, o alumnado poderá consultar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (<a href="http://faitic.uvigo.es/">http://faitic.uvigo.es/</a>) ou na páxina web do profesor (<a href="http://webs.uvigo.es/gfuentes">http://webs.uvigo.es/gfuentes</a>) unha serie de consellos, así como unhas normas para a súa elaboración</p>	<p>O valor do traballo corresponderá ao 30 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	<p>CG1 CG3 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30</p>

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame onde o alumno dirixirá 3 exercicios dun xeito práctico (10 minutos por exercicio). Os exercicios serán elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de exercicios que se fixeron ao longo do curso, correspondendo 1 ao apartado de exercicios en máquinas e 2 a exercicios en mat. Se así o desexa a maioría do alumnado, ao rematar as clases de Pilates en máquinas farase o exame práctico desa parte (suprimíndose esa pregunta da data que lle corresponda na convocatoria de maio-xuño).	O valor deste exame: 35 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).	CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG15 CG19 CE35 CE36 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT11 CT13 CT16 CT17 CT24 CT28 CT29 CT30
	Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos.		
	Para poder presentarse ao exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico e ter feito e exposto o traballo (agás no caso do exame práctico de máquinas, se é que este se adianta ao rematar as clases susoditas). Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.		
	Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico.		
	Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico e co traballo, non se pode acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).		
Probas de tipo test	Exame teórico de tipo test de 40 preguntas de resposta única (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico e co traballo, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Por outra parte, sinalar que as deixadas en branco non descontarán, pero si o farán as contestacións erradas seguindo a seguinte formulación: $Cualificación = [acertos - (erros/n^{\circ} opciones - 1) / n^{\circ} preguntas] \cdot 10$	O valor deste exame: 35 da cualificación final da materia (máxima cualificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 nunha escala de 0 a 10 puntos).	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CE16 CE36 CE42 CT4 CT15

### Outros comentarios e avaliación de Xullo

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Lembrar que para superar a materia, hai que asistir ás titorías, presentar e defender o traballo dentro das datas establecidas na programación da materia.

O alumno poderá elixir entre dous tipos de probas para os contidos teóricos: exame tipo test ou exame de resposta curta. O exame de resposta curta constará de 5 preguntas (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción tipo test.

### Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS:

\* Bosco Calvo J. Pilates terapéutico. Para la rehabilitación del aparato locomotor. Madrid: Médica Panamericana; 2012.

- \* Isacowitz R. Pilates. Manual completo del método Pilates. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \* Massey P. Anatomía & Pilates. Badalona: Paidotribo; 2010.
- \* Pilates JH. Volver a la vida con la Contrología de Pilates. (Originalmente publicado en 1945 con el título Return to life through Contrology). Incline Village, NV: Presentation Dynamics; 1998.
- \* Stott Pilates. Ejercicios completos de matwork. Toronto: Merrithew Corporation; 2006.

#### COMPLEMENTARIAS:

- \* Adamany K. Pilates para el postparto. Barcelona: Paidotribo; 2007.
- \* Adamany K, Loigerot D. Pilates: una guía para la mejora del rendimiento. Barcelona: Paidotribo; 2006.
- \* Aronovitch J, Taylor M, Craig C. Súbete en el Bosu® Balance Trainer. Ejercicios para desarrollar la fuerza del segmento central (core) y conseguir un cuerpo tonificado. Madrid: Tutor; 2009.
- \* Austin D. Pilates para todos. Un programa paso a paso de puesta en forma para reforzar, estirar y tonificar todo su cuerpo en tres semanas. 3ª ed. Madrid: Tutor; 2005.
- \* Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL (Editors). Pelvic floor re-education. Principles and practice. 2ª ed. London: Springer-Verlag; 2008.
- \* Betz SR. Prenatal Pilates [dvd]. California: TheraPilates; 2002.
- \* Betz SR. The Osteoporosis Exercise Book: Building Better Bones. California: Osteo Physical Therapy; 1999.
- \* Bosco Calvo J, Cabral L. Fundamentos del método Pilates. Guía para una prescripción de ejercicios basada en Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.
- \* Bosco Calvo J, Cabral L. Los fundamentos del método Pilates [vídeo-dvd]: bases para la prescripción de ejercicio con el método Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.
- \* Brignell R. Pilates : guía para principiantes. Barcelona: Robin Book; 2005.
- \* Brotzman SB, Manske RC. Rehabilitación ortopédica clínica. Un enfoque basado en la evidencia. 3ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2012.
- \* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo I. Introducción al análisis de las técnicas corporales. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1994.
- \* Calais-Germain B, Lamotte A. Anatomía para el movimiento. Tomo II. Bases de ejercicios. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1991.
- \* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo III. El periné femenino y el parto. Elementos de anatomía y bases de ejercicios. Barcelona: Los Libros de la Liebre de Marzo; 1998.
- \* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo IV. El gesto respiratorio. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2006.
- \* Calais-Germain B, Raison B. Pilates sin riesgo. 8 riesgos del Pilates y cómo evitarlos. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2011.
- \* Cárceles Moreno R, Cos Morera F. Pilates: manual completo de pilates en suelo. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \* Carral Hernández M, Sánchez Garrido J. Método Pilates. Manual de suelo. Madrid: AEFEP; 2011.
- \* Carral Hernández M, Sánchez Garrido J. Método Pilates. Manual de máquinas. Madrid: AEFEP; 2012.
- \* Casas Caro F, Reyes Sierra Y. El método Pilates en el entrenamiento personal. En Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009. p. 259-272.
- \* Casimiro Andújar AJ, Muyor Rodríguez JM (Coord). Columna vertebral, ejercicio físico y salud. Barcelona: INDE; 2010.
- \* Chéron G. Neurofisiología del movimiento. Aprendizaje motor. Encycl Med-Chir. 2011;26-007-B-60.
- \* Clippinger K. Anatomía y cinesiología de la danza. Badalona: Paidotribo; 2011.
- \* Clyde M. Pilates para golfistas. Ejercicios paso a paso para afianzar su juego. Madrid: Tutor; 2008.
- \* Esnault M. Columna vertebral y stretching. Badalona: Paidotribo; 2009.

- \* Fernández R, Moral González S, Paredes P. Manual de Pilates suelo con implementos. Badalona: Paidotribo; 2008.
- \* Flett M. Fit-ball. La técnica más divertida para ponerse en forma. Barcelona: RBA Libros; 2005.
- \* Girbau F. Pilates matwork 1-2-3 [dvd]. Paycom; 2000.
- \* Girbau F. Pilates plus [dvd]. Paycom; 1998.
- \* Girbau F. Pure Pilates [dvd]. Paycom; 1998.
- \* Glenn C, Dunphy C. Peak Pilates System I Peak [dvd]. Pilates; 2005.
- \* Gray K (director). Pilates con bandas elásticas [dvd]. Valladolid: IMC Vision; 2003.
- \* Gray K (director). Pilates gymball [dvd]. Valladolid: IMC Vision; 2003.
- \* Herman E. Pilates con accesorios. Barcelona: Paidotribo; 2007.
- \* Herman E. Pilates reformer. Badalona: Paidotribo; 2011.
- \* Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009.
- \* Hessel J. Cadillac Techniques. Learn the in's and out's of this essential piece of advanced Pilates equipment [dvd]. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1997.
- \* Hessel J. Cadillac Techniques with Jillian Hessel: Handbook. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1998.
- \* Höfler H. Gimnasia para la zona pélvica. Barcelona: Hispano Europea; 2001.
- \* Isacowitz R. Pilates: your complete guide to mat work and apparatus exercises. 2nd ed. Illinois: Human Kinetics, 2014.
- \* Isacowitz R, Clippinger K. Anatomía del Pilates: guía ilustrada para trabajar la estabilidad del segmento somático central y mejorar el equilibrio. Madrid: Tutor; 2011.
- \* Kaplanek BA, Levine B, Jaffe WL. Pilates y rehabilitación para síndromes y artroplastias. Badalona: Paidotribo; 2014.
- \* King M, Green Y. El método Pilates para el embarazo. Barcelona: Oniro; 2004.
- \* Ling M. Curso básico de... Pilates. Barcelona: Omega; 2013.
- \* Lyon D. Pilates completo para hombres. Badalona: Paidotribo; 2008.
- \* Martin S. The Scoliosis Series: Part 1. Management & Improvement featuring wall springs [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- \* Martin S. The Scoliosis Series: Part 2. Breathing exercises as part of Scoliosis management [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- \* Martin S. The Upper Core: Living a pain-free life [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- \* Marras WS. The working back. A Systems view. New Jersey: John Wiley & Sons; 2008.
- \* Matty D, Burdell K. Programa paso a paso de Pilates con círculo mágico [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2008.
- \* McAtee RE, Charland J. Estiramientos facilitados. Estiramientos y fortalecimiento con facilitación neuromuscular propioceptiva [libro+dvd]. 3ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2010.
- \* Menezes A. Guía completa de las técnicas de Joseph H. Pilates. Con especial atención al dolor de espalda y el entrenamiento deportivo. Madrid: Tutor; 2009.
- \* Morgan D (director). Iniciación al método Pilates [dvd]. Valladolid: IMC; 2001.
- \* Morgan D (director). La fuerza del Pilates [dvd]. Valladolid: IMC; 2001.
- \* Murakami C. Sesiones matinales de Pilates. Barcelona: De Vecchi; 2008.
- \* Norris CM. La estabilidad de la espalda. Un enfoque diferente para prevenir y tratar el dolor de espalda. Barcelona: Hispano Europea; 2007.
- \* Nyman B, Paarup L. Pilates. Todos los ejercicios de suelo para practicar en casa. Barcelona: Scyla Editores; 2006.
- \* Otero Gargamala MD, Rodríguez Fuentes G. Pilates initial exercises protocol for a better control of the method principles in



- new patients. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre, 2007. pp. 501-4.
- \* Paredes Ortiz P. Manual de Pilates. Suelo básico [libro+dvd]. Badalona: Paidotribo; 2008.
  - \* Paterson J. Teaching Pilates for postural faults, illness & injury. A practical guide. Edinburgh: Elsevier; 2009.
  - \* Pilates JH. Tu salud: un sistema de ejercicios que ha revolucionado el mundo de la educación física. (Originalmente publicado en 1934). Incline Village, NV: Presentation Dynamics; 1998.
  - \* Pilates Physicalmind Institute. Osteoporosis exercise protocols. Awareness & Prevention of Osteoporosis using the Method Pilates. New York: Physicalmind Institute; 2005.
  - \* Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
  - \* Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates con balón [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2008.
  - \* Pohlman J. Segundo programa paso a paso de Pilates [dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
  - \* Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates con banda elástica [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
  - \* Primal Pictures and Pilates World University. Anatomy for Pilates [dvd]. London: Primal Pictures; 2008.
  - \* Quick J. Swimalates. Pilates for swimmers [dvd]. Ames: Championship Productions; 2003.
  - \* Reyneke D. Pilates Moderno. A perfecta forma física ao seu alcance. Barueri: Manole; 2009.
  - \* Richardson C, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for lumbopelvic stabilization. A motor control approach for the treatment and prevention of low back pain (2ª ed.). Edinburgh: Churchill Livingstone; 2004.
  - \* Richardson C, Jull G, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for spinal segmental stabilization in low back pain (1ª ed.). London: Churchill Livingstone; 1999.
  - \* Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Autopercepción de la mejoría experimentada en su dolor de espalda por parte de pacientes que practican el método Pilates (comunicación). EGREPA XIth International Conference "Physical Activity, Health Promotion and Aging". Pontevedra (España), 18-20 de octubre, 2007.
  - \* Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Pilates method as treatment and prevention of lower back pain and health promotion. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre, 2007. pp. 505-8.
  - \* Romani-Ruby C, Clark M. Pre/Post Natal Personal Training Video. The fitness approach to Pilates Exercise [VHS]. Pennsylvania: PowerHouse Pilates; 2002.
  - \* Royo-Villanova C. Pilates en casa. Madrid: Temas de Hoy; 2007.
  - \* Savall P. Pilates Reformer, manual de ejercicios. Barcelona: Tecno Sport Condition; 2007.
  - \* Sichel H (dir.). Power Pilates Post-Pregnancy Workout 3 [dvd]. New York: Power Pilates; 2004.
  - \* Stanmore T. Pilates para una espalda sana. Barcelona: RBA; 2006.
  - \* Stott Pilates. Essential Reformer. Toronto: Merrithew Corporation; 2003.
  - \* Thek Lineback K. Osteopilates para aumentar la densidad ósea, reducir los riesgos de fracturas, mejorar la apariencia física y sentirse maravillosamente! Buenos Aires: Kier; 2006.
  - \* Timón V. Enciclopedia de ejercicios de Pilates. Madrid: Pila Teleña; 2012.
  - \* Ungaro A. La promesa de Pilates. Madrid: Blume; 2004.
  - \* Vleeming A, Mooney V, Stoeckart R (Dir.). Movimiento, estabilidad y dolor lumbopélvico. Integración de la investigación con el tratamiento. Barcelona: Elsevier España; 2008.
  - \* Westlake L. Entrenamiento con balón de ejercicios. Badalona: Paidotribo; 2008.
  - \* Winsor M. Pilates: el centro de energía : sin necesidad de aparatos. 3ª ed. Barcelona: Paidotribo; 2005.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de “enlaces” ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

#### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

#### **Outros comentarios**

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Traballo de Fin de Grao**

Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P05G170V01991			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	2c
Idioma				
Departamento				
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado				
Correo-e				
Web				
Descrición xeral				

**Competencias**

Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser

**Resultados de aprendizaxe**

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Deseñar a metodoloxía dun proxecto en algún ámbito de coñecemento do grao.

CG14  
CE20  
CE21  
CE22  
CE45  
CT1  
CT3  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT12  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24

---

Desenvolver unha búsqueda bibliográfica, analizando e interpretando a información, para elaborar un documento coa información máis relevante, comparando e extraíndo conclusións.

CG14  
CG15  
CG19  
CE20  
CE21  
CE22  
CE45  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT12  
CT15  
CT17  
CT18  
CT19  
CT23  
CT24

---

Presentar e defender a información e conclusións extraídas do traballo

CG19  
CE20  
CE22  
CT1  
CT2  
CT3  
CT4  
CT5  
CT6  
CT7  
CT9  
CT12  
CT15  
CT17  
CT18  
CT23  
CT24

---

**Contidos**

Tema

---

Realización dun traballo:

Ámbito das Ciencias da saúde.

Co fin de acadar unha carga de traballo semellante nos Traballos de Fin de Grao (TFG) que deben facer o alumnado ao ser estes tutorizados por diversos profesores e a que haberá varios tribunais xulgadores é conveniente establecer unhas pautas para a elaboración de dito traballo e para a valoración dos mesmos. O TFG será unha Revisión bibliográfica sobre calquera tema do ámbito de ciencias da saúde.

Debe constar de :

- Introducción/obxectivo
- Material e Método
- Resultados
- Discusión
- Conclusións

Poderán agruparse os apartados en Resultados/Discusión ou ben en Discusión/Conclusións.

Indicarase as palabras clave utilizadas según os termos do Medical Subject Headings (MeSH) do Index Medicus.

Extensión mínima de 15 e máxima de 20 páxinas de texto sen incluír o título, resume, bibliografía e anexos e seguindo as normas de maquetación.

Formato:

Para os apartados utilizaranse maiúsculas e negrita e os subapartados en minúsculas e negrita, letra Arial tamaño 12.

Párrafo, alineación xustificada, sangría en primeira línea de 1.25, interlineado 1.5, espaciado anterior 6 puntos. Fuente, letra Arial tamaño 11.

As páxinas nunha soa cara cos marxes superior, inferior e lateral dereito de 2,5 e lateral esquerdo de 3. Na marxe superior o título do traballo e na marxe inferior o nome e apelidos do alumno e numeradas na parte inferior dereita, letra Arial tamaño 8.

#### REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Será referenciada segundo as normas de Vancouver, enumerarase de forma correlativa con superíndice segundo orde de aparición no texto por primeira vez, utilizando un xestor bibliográfico.

Os artigos utilizados para a súa análise serán como mínimo de 12 dos últimos 5 anos, debendo utilizar como mínimo 15 referencias bibliográficas entre artigos de revistas e de libros os cales estarán limitados a 2 ou 3 como máximo. O tutor poderá modificar este apartado sempre que se xustifique.

#### Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentacións/exposicións	1	15	16
Traballos tutelados	8	192	200
Traballos e proxectos	0	8	8

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

#### Metodoloxía docente

Descrición

Presentacións/exposicións O alumno deberá expor en 7/10 minutos o traballo realizado utilizando medios audiovisuais e proceder á súa defensa ante as preguntas do tribunal.

Traballos tutelados Para a confección do traballo seguirase a normativa aprobada na Xunta de Centro, a cal lle será entregada polo titor aos alumnos.

---

### Atención personalizada

---

Descrición

Traballos tutelados Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo.

Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto,

Presentacións/exposicións Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo.

Para o correcto seguimento da materia o alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto,

---

### Avaliación

---

Descrición

Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados O traballo valorarase tendo en conta por unha parte a relevancia do traballo, e por outra que este se adapte ás normas.

50

CG14

CG15

CG19

CE20

CE21

CE22

CE45

CT1

CT2

CT3

CT4

CT5

CT6

CT7

CT9

CT12

CT15

CT17

CT18

CT19

CT23

CT24

Presentacións/exposicións Valorarase tendo en conta:	50	CG19
- A presentación con medios audiovisuais		CE20
		CE22
- A claridade na exposición por parte dos alumno, cinguíndose ao tempo marcado de entre 7-10 minutos.		CT1
		CT2
- A defensa ante as preguntas do tribunal.		CT3
		CT4
		CT5
		CT6
		CT7
		CT9
		CT12
		CT15
		CT17
		CT18

### **Outros comentarios e avaliación de Xullo**

Tal e como se indica na Memoria de Verificación, para poder realizar a presentación e defensa do TFG o alumno/a deberá ter superados tódalos créditos da formación curricular, aínda que non estén xeradas as actas.

### **Bibliografía. Fontes de información**

Renart Pita M A., Escribir en Ciencias Biomédicas, Madrid: Aran Ediciones;2004,

Day RA., Como escribir y publicar trabajos científicos, Washington DC: DPS. Publicacion Cientifica 526,1990,

Martin Vivaldi G. , Curso de redacción. Del pensamiento a la palabra. Teoría y Práctica de la composición y del estilo, 19ª ed. Madrid: Paraninfo;1982,

Vallejo Nájera J.A., Aprender a hablar en público hoy, Barcelona: Planeta;1990,

### **Recomendacións**

### **Outros comentarios**

Só se poderá expor o Traballo de fin de grao unha vez que se superen o resto das materias para obter o título de Grao, aínda que non estean xeradas as actas.